

Kárpátaljai Hírmondó

VII. évfolyam 3. szám, 2011. szeptember

Vörösmarty Mihály

A Guttenberg-albumba

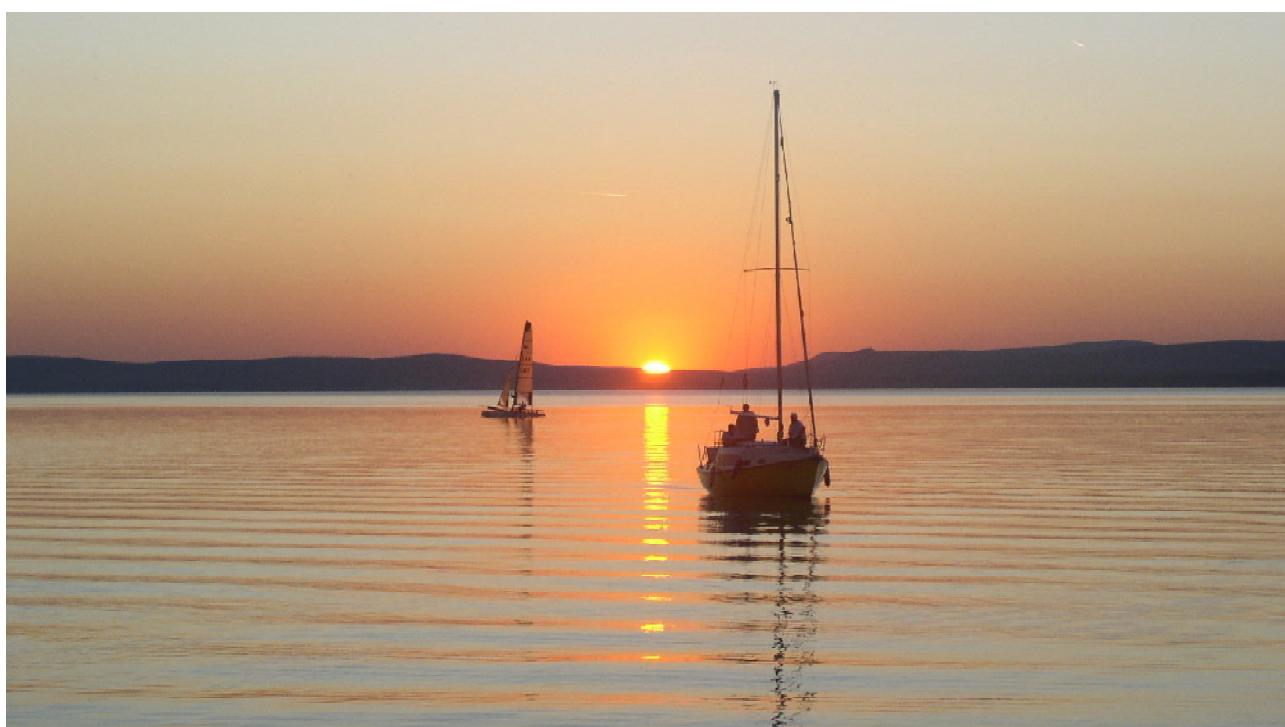
Majd ha kifárad az éj s hazug álmok papjai szűnnek
S a kitörő napfény nem terem áltudományt;
Majd ha kihull a kard az erőszak durva kezéből
S a szent béke korát nem cudarítja gyilok;
Majd ha baromból s ördögből a népszaroló dús
S a nyomorú pór nép emberiségre javúl;
Majd ha világosság terjed ki keletre nyugatról
És áldozni tudó szív nemesíti az észet;

Majd ha tanácsot tart a föld népsége magával
És eget ostromló hangokon összekiált,
S a zajból egy szó válik ki dörögve: „igazság!”
S e rég várt követét végre leküldi az ég:
Az lesz csak méltó diadal számodra, nevedhez
Méltó emlékjelt akkoron ad a világ.

1839. szeptember 5. előtt

A tiszapéterfalvai református templom

“Hullámozó Balaton tetején...”

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

VII. évfolyam, 3. szám
2011. szeptember

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 06-1-267-0198
E-mail: karpataljaiszovetseg@t-online.hu

Felelős kiadó: Katona Tamás,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla,
Dupka György,
Szöllősy Tibor,
Zubánics László,
Elbéné Mester Magdolna,
Schober Ottó.

Gazdasági felelős:
dr. Damjanovich Imre

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
450 példányban.

E lapszám megjelenését
Skultéty Csaba
politikai szakíró támogatta.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlé-
sének és szerkesztésének jogát fenntartjuk,
azok recenzálását, visszaadását, levélben tör-
ténő megválaszolását, valamint más szerve-
zetekhez, intézményekhez való továbbítását
nem vállaljuk. A publikációkban közölt té-
nyekért és véleményekért minden esetben a
szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség
nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publi-
kációkkal.

A tartalomról

<i>Vers mindenkinek.</i> Tóth Árpád: Fénylő búzaföldek között	3
<i>Szervezeti élet.</i> A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozóján	4
<i>Határok nélkül.</i>	6
<i>Hitélet.</i> Géczy Tihamér prédikációja	10
Csépes János vértanúságának története	11
<i>Múltunkból.</i> 1991: A rendszerváltás éve	13
<i>Memento.</i> A lágerekbe elhurcoltakra emlékezünk	14
<i>Lélektől lélekig.</i> „Azért harang a harang, hogy hívja az élőket...”	15
<i>Évforduló.</i> Egy hiteles résztvevő visszaemlékezése Munkács visszacsatolásáról	16
<i>Arasznyi történelem.</i> Valahol... a Csonka-Beregben	17
Az ungvári János vitéz	18
<i>KÁRISZ-kollázs.</i> „Született csillagok” műsora Beregszászban	20
Anyanyelvi tábor Kárpátalján	21
<i>Örökségünk.</i> Kárpátalja magyarországi szemmel	22
<i>Közös dolgaink.</i> Rockballada Rákócziáról	25
<i>Anno.</i> Mesélő fényképek	26
<i>Gyökök.</i> A Locker-fényképészek	27
Interjú Weinrauch Katalinnal	28
<i>Szájról szájra.</i> Husztnak erős vára	30
<i>Mosolyogjunk.</i> Áttelepülésünk története	31
Korkép. Schober Ottó, Orémus Kálmán, Hudák Rudolf, Szöllősy Tibor írásai	32
<i>Híres szülötteink.</i> Kobulej Emil zongoraművész	34
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	38
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Pálffy Julianna és Pálffy István (Putyu) festőművészek	39

Címlapfotók: Molnár Bertalan

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki mindazon
tagtársaknak, akik felajánlásaiikkaltámogatták a szövetség tevékenységét.

Külön köszönjük Skultéty Csaba, dr. Husznai Katalin, Wolf József buda-
pesti, Zupkó Mária nyírbátori, Antonik Katalin kisvárdai tagtársunknak a ki-
emelt összegű támogatást!

A Kárpátaljai Hírmondó megjelentetése költségeinek fedezésére benyúj-
tott pályázatunkat pénzühiányra hivatkozva elutasították, de a tagság összefogá-
sának köszönhetően mostani lapszámunk is napvilágot láthatott. Hálásak va-
gyunk szerzőinknek, akik tudomást szerezve a lapkiadás finanszírozásának
nehézségeiről, tiszteletdíjukat felajánlották a költségek fedezésére.

A folyóirat barátainak anyagi támogatását a jövőben is örömmel fogadjuk: a
mai gazdasági helyzetben a felajánlott összegek a túlélés lehetőségével ajándé-
kozzák meg a Kárpátaljai Hírmondót.

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Kedves Olvasóink!

A Kárpátaljai Szövetség honlapján tájékoztatjuk az érdeklődőket az aktuális
programokról, tervekről, beszámolunk korábbi rendezvényeinkről. Szeretnénk
kikérni ezzel kapcsolatos véleményüket: mit látnának még szívesen a
www.ksz.egernet.hu című honlapunkon.

Kedves Fiatalok!

A KÁRISZ honlapján olvashattok az aktuális tervekről, programokról, beszám-
olunk eredményeinkről. Írjátok meg, mit látnátok, mit olvasnátok még szíve-
sen a www.karisz.egernet.hu című honlapunkon!

Ne ítéljete, hogy meg ne ítéljenek!

Máté 7,1

Kijózanító arra gondolni, hogy nem szolgálattal, hanem szemlélődéssel, látással tudunk legjobban szeretni. Ha szolgálod az embereket, akkor segíted, támogatod, vigasztalod őket, fájdalmutat enyhíted. Ha belső szépségükben és jóságukban látod őket, akkor átalakítás és teremtesz.

Gondolj néhányemberre, akiket szeretsz, s akik hozzád is vonzódnak. Próbálj meg mindegyikre úgy nézni, mintha most látnád őket először, s ne engedd, hogy múltbéli ismereted és velük kapcsolatos élményeid befolyásoljanak, akár kellemesek, akár kellemetlenek voltak azok. Keress olyan dolgokat, amelyek eddig esetleg elkerülték figyelmedet a megszokottság miatt. A megszokottság, ismertség ugyanis áporodottságot, vakságot és unalmat szül. Nem szeretheted azt, amit nem fedezel fel állandóan, újra és újra.

Azután gondolj olyan emberekre, akiket nem szeretsz. Először is figyeld meg, hogy mi az, amit nem szeretsz bennük, részrehajlás nélkül tanulmányozd hibáikat. Vagyis nem használhatsz olyan címkéket, mint például büszke, lusta, önző és gögös. A címkézés a szellemi lustaság jele, mert sokkal egyszerűbb valakire egy címkét ragasztani, mint egyediségében nézni és látni azt a személyt.

A hibákat klinikailag kell elemezned, más szóval meg kell győződnöd tárgyilagosságról. Fontold meg azt a lehetőséget, hogy amit hibának látsz, az egyáltalán nem az, hanem valami olyasmi, amit te a neveltetésed, programozottságod miatt nem szeretsz. Ha a hiba még ezután is ott van, akkor értsd meg, hogy a hiba eredete gyermekkori élmények, múltbéli programozottság, hibás gondolkodás és észlelés, és leginkább a tudatosság hiányának következménye, s nem a rossz akaraté. Ahogy erre ráébredsz, hozzáállásod szeretetté és megbocsátássá alakul, mert tanulmányozni, megfigyelni és megérteni annyi, mint megbocsátani.

Miután a hibákat így végigtanulmányoztad, most keresd meg azokat a kincseket, amelyek ebben a személyben rejtőznek, s amelyeket idegenkedésed miatt eddig nem láttál meg. S miközben ezt teszed, figyeld meg a hozzáállásodban vagy érzésedben bekövetkező változást. Idegenkedésed ugyanis eddig elhomályosította látásodat, akadályozott téged.

Most aztán sorba vehetsz minden egyes személyt, akivel csak élsz és dolgozol, és figyeld meg, ahogy szemedben mindegyikük átalakul, ha így nézel rájuk. Ha így nézed őket, akkor a szeretetnek sokkal határtalanabb ajándékát ajánlod nekik, mint amit a szolgálat bármely cselekedete tudna adni. Mert így átalakítod őket, megteremtetted őket a szívedben, s ha van valamelyest kapcsolat köztetek, akkor a valóságban az is átalakul.

Most pedig add ugyanezt az ajándékot önmagadnak. Ha mással képes voltál ezt megtenni, akkor igazán nem lesz nehéz. Kövesd a már említett lépéseket: egyetlen hibát és egyetlen idegbetegséget se ítélj meg s főleg ne ítélj el. Nem ítélte meg másokat, s meglepődsz, hogy te sem vagy megítélve. A hibákat vizsgálj meg, tanulmányozd és elemezd őket a jobb megértés végett, ez szeretethez és megbocsátáshoz vezet, s örömmel fedezed fel, hogy téged is átalakított ez a furcsán szerető beállítottság, hozzáállás, amit magadban érzel saját magad iránt. Ez a beállítottság belőled ered, belőled jön és árad minden más élőlény felé.

(Anthony de Mello: *A szeretet útja*. Korda Kiadó, Kecskemét, 2006)

Dióhéjban

Az identitás összeköt...

FesztMagyar néven 2011. szeptember 16–18-án útnak indult egy új rendezvénysorozat, amely a magyar közösségek értékeit helyezi középpontba. Évente két alkalommal a Millenáris különböző helyszínein visszatérő vendég lesz az egész Kárpát-medence. Értékek és életérzések – határtalanul. 10 város, 10 génusz, 10 életérzés.

Öröndetes, hogy az első rendezvényre Beregszászt is meghívták. Műsort adott többek között a Bundás Lajos és Bundás Viktória vezette Ludovika táncegyüttes, amely a Kárpát-alja legjobb népi táncegyüttesének címével büszkélkedhet.

Tóth Árpád

Fénylő búzaföldek között

Ha olykor lassú esti sétán
Az országút merengve páros
Sor jegenyét messze járom,
S mögöttem elmarad a város -

Megállít a nagy búzaföldek
Ragyogása az esti napban,
Nyújtózkodnak a sárga táblák
Fénylőn, komoran, mozdulatlan;

Valahonnan az erdőszélről
Viszkető kis szelek sziszegnek,
De keleti, ős lustasággal
A nagy táblák alig zizegnek;

Alszik a sűrű, jó magyar föld,
S oly különös, ahogy mogorván
Sütteti sok busa kalásztát,
Mint sörényét egy vén oroszlán,

Mely idetévedt Európa
Hegyei s tengerei közzé,
S vadásznak rája ezer éve
S ezer tör és háló kötözné -

És már nem bánja. Elcsigázott
Remek teste elnyúlt a napban,
Már néki mindegy, várja sorsát
Fénylőn, komoran, mozdulatlan;

Vagy tán egy bős ugrásra vár még?
S kalászvillantó esti tűzben
Nagy ős dühét forralja lassan,
Félelmesen és egyszerűen?

S majd talpa nagyságos ütése
Végigrendül Európa hosszán,
Mielőtt elalunna végkép
Az Ázsiából jött oroszlán?

Ki tudja? Ó, te furcsa, drága,
Vad búval és bő vérral ázott
Komor magyar föld, csöndes este
Megsimítom fénylő kalászkod;

Lásd, engem, kócos, bús jobbágyok
Sarját, rég megtett gyermekének
A finom, csábító Nyugatot, de
Láttodra egy-egy régi ének,

Valami kancatej-szagú dal
Lelkem ős pusztáiból följön,
És jajgat a nap hunyó fényén,
S meghal az esti búzaföldön.

1925

A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozóján „Ahol békesség van, ott jó lenni...”

Szeptember 9–11-én rendezték meg a Kárpátaljai Szövetség tagjainak hagyományos találkozóját Balatonföldváron.

Mint minden esztendőben, az idén is nagyon várták a régi barátok, az egykori osztálytársak, a Kárpátaljáról elszármazottak és a szülőföldön élők, hogy megoszthassák egymással sikereiket, gondjaikat. Most is gazdag és sokrétű volt a találkozó programja. Beszámolónk címéül nem véletlenül választottuk Egressy Miklós görög katolikus parochusnak a vasárnap délelőtti ökumenikus istentiszteleten elhangzott mondatát: a háromnapos rendezvénysorozat az életerő, az öröms és a békesség jegyében zajlott.

Barátok, ha találkoznak...

Pénteken délután került sor Pálffy Julianna és Pálffy István képzőművészek kiállításának megnyitójára. Schober Ottó, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja méltatta az Ungvidékről áttelepült alkotók munkásságát, majd Kutlán András festő szólt a pályatársak eddigi sikereiről. E lapszámunk galériájában őket mutatjuk be.

Megtartotta ülését a Kárpátaljai Hírmondó kibővített szerkesztőbizottsága. Füzesi Magda főszerkesztő örömmel tájékoztatta a jelenlévőket a sikerekről, ugyanakkor elmondta, hogy sajnos a szerkesztőség nagyon nehezen tudja „összekoldulni” a következő szám megjelenéséhez szükséges összeget.

Műpártolók a kiállítás megnyitóján

Az érdeklődők megvásárolhatták a művészekről szóló könyveket, amelyekből összesen 20 példányt a beregszászi főiskolának ajándékoztak. A könyvesomagot a Beregszászból érkezett vendégek juttatták el a tanintézetbe.

A felszólalók egyöntetűen nagyon jónak minősítették a folyóiratot, olvasmányosnak, érdekesnek, színvonalosnak, ki-tűnően szerkesztettnek találták anyagaikat. Szükség van erre a folyóiratra a Kárpátalján maradt

Füzesi Magda főszerkesztő, Katona Tamás felelős kiadó és Dr. Damjanovich Imre gazdasági felelős a Kárpátaljai Hírmondó nyílt napján

és a Magyarországra áttelepített magyarok számára egyaránt. Bár a Kárpátaljai Hírmondó nem foglalkozik politikával, mégsem hagyhatja figyelmen kívül azokat az atrocitásokat, amelyek az utóbbi hónapokban az ukrán nacionalista erők részéről érték a kárpátaljai magyarokat. Szükség volna egy cikksorozatra, amely célolná a magyarokat alaptalanul gyalázó publikációkat, tudományos alapon, történelmi tényekre építve dolgozná fel az 1938–1944-es évek történetét. Elhangzott egy javaslat, amely szerint dr. Botlik Józsefet, a Pázmány Péter Tudományegyetem docensét, Kárpátalja történelmének avatott tollú tudósát kellene felkérni a cikksorozat szerkesztésére. Pomogáts Béla, az Anyanyelvi Konferencia elnöke, a Kárpát-

aljai Hírmondó szerkesztőbizottságának tagja szükségesnek tartotta egy olyan konferencia összehívását, amely a kisebbségben élő magyarok sorsával, problémáival foglalkozna. Többen is felvetették, hogy kevés a sikeres vállalkozókról, az áttelepült fiatalokról szóló írás. Egyre kevésbé beszélnek anyanyelvüket a szórványokban élő magyarok, ezt a fájó problémát vetette fel Weinrauch Katalin az ülésen felolvasott írásában.

Este a Varga-Dobos duó „Hol van az a nyár...” című műsorában régi slágerek felelevenítésével szerzett kellemes perceket a hálás közönségnek.

Szombaton délelőtt tartotta a Kárpátaljai Szövetség a balatonföldvári találkozó központi rendezvényét. A közgyűlésen Katona Tamás, a Kár-

A közgyűlés résztvevőinek egy csoportja

A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozóján „Ahol békesség van, ott jó lenni...”

Együttgondolkodás

■ Kárpátaljai Szövetség elnöke beszámolt a tavalyi találkozó óta végzett tevékenységünkről, sikereinkről, de szólt a gondokról is. Fájó problémaként került megvitatásra a kárpátaljai magyarság megosztottsága, amely kellő képviselet hiányában lehetetlenné teszi érdekeik érvényesítését a helyi és központi hatalmi szervekben. Sajnálatos módon konstatació, hogy az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége nem képviseltette magát a Kárpátaljai Szövetség közgyűlésén. Kitért arra is, hogy igen sokat árthat az ukrán-magyar kapcsolatok alakulásának, hogy Kárpátalján felütötte fejét az ukrán nacionalizmus. Ennek egyik megnyilvánulása, hogy az utóbbi időben többször meggyalázták a vereckei magyar honfoglalási emlékművet, felgyújtották oltárát és a talapzatánál elhelyezett koszorúkat. A Szvoboda ukrán politikai párt aktivistái újra „feltámasztották” a szicsgárdista-ügyet, hangoztatva, hogy 1939-ben a magyar katonák lemészárolták őket, ráadásul „tömegsírjukra” épült a vereckei emlékmű. Hangsúlyozta, hogy örömdetes lenne, ha az ukrán politikusok „legendaépítés” helyett elmélyülnének a hiteles történelmi dokumentumokban, mert itt van az ideje a „közös dolgok” rendezésének.

A plenáris ülést megtisztelte jelenlétével dr. Szakács László, Balatonföldvár alpolgármestere, aki köszöntötte az egybegyűlte-

ket, majd ismertette a település történetét. Örömet fejezte ki, hogy a Kárpátaljai Szövetség éppen ezt a Balaton-parti várost

**Dr. Báthory Katalin
örökös tag**

választotta hagyományos őszi találkozóinak helyszínéül.

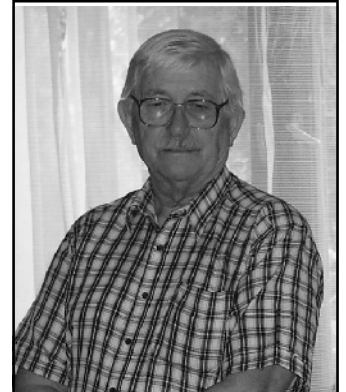
Dr. Damjanovich Imre társelnök a jelen tanácskozást hagyományteremtőnek nevezte, ugyanis az augusztus 29-i elnökségi ülésen döntöttek a Kárpátaljai Szövetség örökös tagja, illetve a Kárpátaljai Szövetség tiszteletbeli tagja címek odaítéléséről. Első alkalommal dr. Báthory Katalint, a szövetség egykori főtitkárát és Petruska Mártát, a szövetség egykori elnökségi tagját tüntették ki e címmel. Mindketten elvülhetetlen érdemeket szereztek a „magyarsághíd” építésében, amely lélekben összeköti az anyaországba áttelepült, illetve a szülőföldön maradt kárpátaljaiakat. Népszerűségüket

bizonyítja, hogy az egybegyűlteket vastappsal köszöntötték őket, Katona Tamás elnök pedig egy-egy hatalmas virágcsokor kíséretében nyújtotta át nekik a kitüntető okiratot.

A kitüntetettek megköszönték az elismerést. Dr. Báthory Katalin a kárpátaljai magyar szervezetek széthúzását fájlatja: szomorúan jegyezte meg, hogy a nemzeti ünnepeken is megosztják a szülőföldön maradtakat, hiszen még a „háromnapos munkára” elhurcoltak emléknapiját is külön méltatja a KMKSZ és az UMDSZ. Ideje lenne tudatosítani, hogy Kárpátalja mindenkié, és nem lenne szabad megengedni, hogy a pályázati pénzek gyűlöletet szítsanak. Petruska Márta arra hívta fel a figyelmet, hogy legyen

dekében a szeretet jegyében a megbékélést sürgette.

Ezután Kutlán András, a hat évvel ezelőtt éppen a balatonföldvári találkozón létrejött

**Kutlán András, a KIKKMAK
társelnöke**

KIKKMAK, a Kárpátaljai Írók, Költők, Képzőművészek Magyarországi Alkotó Közösségének társelnöke kért szót. Elmondta, hogy az alkotóközösség megalakulása óta eltelt időszak alatt több színvonalas kiállítást láthatott a Kárpátaljai Szövetség tagsága a szülőföldről elszármazott festőművészek alkotásaiból. Hangsúlyozta, milyen fontos, hogy a Kárpátaljai Hírmondó valamennyi lapszámának 40. oldalán a képzőművészetet népszerűsíti. Szólt arról is, hogy jó lenne, ha a szerkesztőbizottság hivatásos műkritikusokat kérne fel az alkotások elemzésére, ezzel is elősegítve az olvasók esztétikai ízlésének fejlődését. Beszámolt arról, hogy a Kárpátaljáról

mindenkinek bátorsága bocsánatot kérni, és a magyarság ér-

Rajcsinec Kornélia aktivistánk folyóiratunkat népszerűsíti

A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozásán „Ahol békesség van, ott jó lenni...”

**Dérer Miklós volt
a tanácskozás meghívott
előadója**

◀ elszármazott képzőművészek többközköztatási intézmény épületének felújítását – tiszaujlaki iskola, beregszászi főiskola – támogatják egy-egy alkotásuk felajánlásával. Kutlán András segítségnyújtás céljából azonos fűradozott, hogy mostani lakóhelye, Szentendre, illetve a kárpátaljai Nagyszőlös között testvértelepülési kapcsolat alakuljon ki. Sajnálattal vette tudomásul a fogadókészség hiányát a nagyszőlösi városatyák körében... Több olyan rendezvényről is beszámolt, amelyen a KIKKMAK tagjai népszerűsítették szűkebb pátriánkat.

Nagy érdeklődéssel hallgatták az egybegyűlték Dérer Miklósnak, a Manfred Wörner Alapítvány ügyvezető igazgatójának előadását, aki arról érteke-

zett, hogyan alakul Ukrajna útja Európába. Tájékoztatót a gazdasági, kulturális, tudományos együttműködés lehetőségeiről, a szomszédsságpolitika keleti dimenziójának erősítéséről, ismertette a „Keleti partnerség” EU-programot.

Dr. Damjanovich Imre társelnök a szervezeti tevékenység fejlesztéséről, az együttműködési megállapodások fontosságáról szolt, majd javasolta, hogy a fórum résztvevői vitassák meg a jövő évi programok tervezeteit. Társelnökünk szerint többet és jobban kell pályázni különböző anyagi támogatások elnyerésére, a tagsági díjakból, az adók 1 százalékát felajánló átutalásokból befolyt összegek ugyanis egyre kevésbé fedezik

**Okolicsányi Szilvia és Katona Tamás
együttműködési szerződést ír alá**

a szövetség működésének anyagi hátterét. Megtudtuk, hogy a közhasznú szervezetek magánszemélyektől is kaphatnak célzott adományokat. Hogy „hazabeszéljünk”: a Kárpátaljai Hírmondó megmaradása érdekében is felajánlhatnak olvasóink adományokat, célzott programot támogatva, mivel, sajnos, a Bethlen Gábor Alap pénzühiányra hivatkozva legutóbbi pályázatunkat elutasította.

Az elhangzott beszámolókhöz és az előadásokhoz értékes kiegészítéseket fűzött dr. Báthory Katalin, a Kárpátaljai Szövetség egykori fűtitkára, illetve Papp Lászlóné, a Kárpátaljai Szövetség Fűtűgyelő Bizottságának elnöke.

**Marco de Prosperis és Benza György
komolyzenét ajándékozott az egybegyűltéknek**

A közgyűlés résztvevői nyilatkozatot fogadtak el, amelyben elítélik a nacionalizmus mindenfajta megnyilvánulását.

A tanácskozáson jelen volt Okolicsányi Szilvia, a bécsi Szent István Egyet képviselője is. Mint arról már több alkalommal tájékoztattuk olvasóinkat, az egyet évek óta ösztöndíjakkal támogatja a kárpátaljai magyar tanintézetek jól tanuló, nehéz sorsú középiskolásait. 9 évvel ezelőtt nyolc diák részesült bécsi támogatásban, jelenleg 51 diákhoz jut el az egyet tagjainak felajánlása. A balatonföldvári találkozáson újabb együttműködési szerződés aláírásával erősítették meg a bécsi civil szervezet és a Kárpátaljai Szövetség kapcsolatát.

Dr. Katona Tamás bemutatta a bátyúi születésű dr. Fedinec Csilla „Kárpátalja: 1919–2009” című könyvét. A kiadvány alcíme: „Történelem, politika, kultúra” azt feltételezi, hogy a kötet nagyon sok földünk érdeklődésére tarthat számot. Érdekesége, hogy a szöveg ukrán nyelven is olvasható, tehát a kárpátaljai magyarság múlt században átélt kálváriájának történetét az ukrán érdeklődők anyanyelven is megismerhetik. Korrekt könyv – hangsúlyozta Katona Tamás: nem készült hasonló tanulmány az utóbbi időben az 1939–1944-es időszakról, amelyre hivatkozni is lehet, ha az elvakult ukrán nacionalisták megpróbálják szétverni a hagyományosan jó ruszin-magyar kapcsolatokat. ➤

**Izgalmas volta a tombolahúzás:
a figyelem középpontjában Glóger Károly, Schober Ottó,
Zsóka Enikő, Rajcsinéc Kornélia**

**Dr. Kocsis Árpád, ifj. Kerényi Gyula
és Schober Ottó a díjátadáson**

A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozásán

„Ahol békesség van, ott jó lenni...”

Kovács Sándor szakíró előadást tart

Délután Kovács Sándor szakíró honfoglalásunk hét emlékművének sorsáról vetített izgalmas dokumentumfilmet. Külön kitért a munkácsi várban felállított turul emlékmű történetére, amely az USA-ban élő Pákh Imre műgyűjtőnek köszönhetően 2008 nyarán újra visszaszállt a vár fokára. A történelmi tudnivalókkal kiegészített előadást az egybegyűlteket nevében Schober Ottó elnökségi tag köszönte meg.

Nagy sikert aratott a Glóger Károly beregszászi vállalkozó vezette hattagú Beregszász Dixieland Band. Biláncsik Lajos elektroműszerész, Galgóczy László és Forgon Zoltán, a Beregszászi Művészeti Iskola pedagógusa, valamint Fornosi Pál és Kardkovács Zsolt, a Vári Művészeti Iskola tanára a 40–50-es évek hangulatát varázsolta a nagy előadóterembe. „Igazoltan” hiányzott az együttesből Antal Diána zongorista, a Vári Művészeti Iskola tanára, a

„hetedik”, aki a közel-múltban egy kisfiúnak adott életet.

Talán még emlékeznek rá olvasóink, hogy a tavalyi balatonföldvári találkozáson megalapították a Kerényi Gyula-emlékplakettet, amelyet első ízben a Kárpátaljai Szövetség „nagy öregjének”, dr. Kocsis Árpádnak ítéltek. A kitüntetést szombaton este ifj. Kerényi Gyula, a díj névadójának unokája nyújtotta át dr. Kocsis Árpádnak, aki szólt a Vörke-parti öregdiákok közösségéről. Annak idején a beregszászi Kerényi Gyula irányításával tevékenykedtek: elültettek egy képzeletbeli facsemetét, amelyből mára a Kárpátaljai Szövetség több mint ezer taggal erős gyökerű fává növekedett.

A tavalyelőtti balatonföldvári találkozáson Benza Györgyi operaénekesnő emlékezetes hangversenyt adott. A mostani rendezvényigazi meglepetése volt, hogy ismét találkozhatunk a Beregszászban született művésznővel, a Müncheni Operaház tagjával, újra megcsodálhattuk szépen csengő lírai szoprán hangját, izelítőt kaphattunk a világhírű énekesnő gazdag repertoárjából. Könnyekig elérzékenyülve fogadta lelkes közönségének háladás, hosszú percekben keresztül tartó vastapsát. Ezúton is köszönjük a művésznőnek és az

A Kárpátaljai Hírmondó szerzőinek egy csoportja, „csapatépítés” a Balaton partján. Balról jobbra: Lengyel János, Szemere Judit, Bakos Kiss Károly, Füzesi Magda, Weinrauch Katalin, Molnár Bertalan, dr. Dutkay László.

öt zongorán kísérő Marco de Prosperis neves karmesternek, Benza Györgyi operaénekesnő férjének a felejthetetlen élményt.

Egressy Miklós atya ökumenikus istentiszteletet tartott

húzás tisztaságát két pártatlan személy: Glóger Károly és Biláncsik Lajos ellenőrizte, Schober Ottó elnökségi tag volt a számhúzó. A szerencsés nyertesek közt volt dr. Kövér Mária (Debrecen), dr. Dutkay László (Vecsés), Rajcsinac Kornélia (Pécel), Egressy Marianna (Jánosi), Cseh Piroška (Beregszász). Megható volt, amikor Glóger Károly, meghallva nevét a nyertesek között, árverésre ajánlotta fel nyereményét. Jóvoltából a Kárpátaljai Hírmondó megjelentetésére összegyűlt összeg kétezer forinttal gyarapodott.

Valamennyi rendezvény sikeres volt, pedig a programok szervezése nem volt egyszerű. A találkozó résztvevői köszönetet mondanak a Kárpátaljai Szövetség elnökségének, elsősorban Benza György, Kovács Gyöngyi Zsuzsanna, Kövér Katalin, Szabóné Badik Dolóresz, Schober Ottó elnökségi tagoknak, akik fáradságot nem ismerve munkálkodtak azon, hogy mindenki jól érezze magát.

Vasárnap délelőtt ökumenikus istentiszteletre került sor. Az egybegyűlteket Egressy Miklós jánosi görög katolikus atya erősítette meg abban, hogy a lelki béke mindennél fontosabb.

A balatonföldvári találkozó megrendezését a Nemzeti Civil Alapprogram támogatta.

Tudósítók

Színpadon a Beregszász Dixieland Band

Tombolasorsolásra is sor került az est folyamán: Benza György, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja, a Riviéra Szálló résztulajdonosa márkás borokat ajánlott fel a Kárpátaljai Hírmondó megjelentetésének támogatására. (Nagylelkűségét ezúton is köszönjük.) A nyertes számok kihúzásakor a közjegyző szerepét Zsóka Enikő, a Riviéra Szálló vezérigazgatója töltötte be, a

Az idők a honfoglaló magyar lélek újjászületését követelik

A Kárpátaljai Szövetség keretein belül működő Bercsényi Miklós Alapítvány 2004-ben indította tehetséggondozó programját Kárpátalján. Programunknak megfelelően az idén is megrendeztük szokásos évi tehetséggondozó táborunkat, immár a nyolcadikat, ezúttal első ízben Budapesten.

Az idei tábor napirendjén nem annyira a tehetséggondozás szerepelt, mint inkább a fiatalok felkészítése közéleti tevékenységre, ifjúsági csoportok, egyesületek szervezésére és működtetésére. Ugyanis a tábor a Magyar Csodaszarvas Egyesülettel közösen szerveztük Kárpát-medencei Ifjúsági Vezetőképző Tábor néven. A Magyar Csodaszarvas Egyesülettel alapítványunk már régóta jó kapcsolatban van, az elmúlt években többször szerveztünk jótékonysági hangversenyt közösen határon túli magyar intézmények, egyesületek, programok támogatására.

A Magyar Csodaszarvas Egyesület több mint másfél évtizede tevékenykedik a határon túli magyarság érdekében, elsősorban a kultúra, a hagyományörzés és a környezetvédelem különböző területein. Évente átlagosan tizenöt rendezvényt tartanak, vagy támogatnak Magyarországon, illetve az elszakított magyar területeken. Sajnálattal kell tudomásul vennünk, hogy a jótékonysági hangversenyekből évről évre kevesebb bevétel származik. E tekintetben is érződik a lakosság elszegényedése.

A vezetőképző tábor programjában a határon túli magyarság megmaradását segítő előadások szerepeltek. Egyik meghívott előadónk Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke volt. Az idén 300 éve annak, hogy véget ért a Rákóczi-szabadságharc, ezért megkértük a történetét, hogy nemzetünk e nagy megmozdulásáról és hősi erőfeszítéséről tartson előadást. Nagy tárgyismerete, élvezetes előadói stílusa tetszett a fiataloknak és a későbbi beszélgetésekből úgy tűnt, hogy az átlagos húsz százaléknál többet jegyeztek meg a hallottakból. Ezúton is megköszönjük Katona Tamásnak, hogy eljött közenk Budára, a nem éppen közeli máriaremetei cserkészházba.

Felkért előadóink közül senki sem mulasztotta el érinteni múltban gyökerező problémáinkat, bajainkat: a Trianon ütötte sebek máig is sajognak. Történnék ugyan lépések begyógyításukra, de nem tudjuk, mikorra állhat össze a „haza a magasban”. Északon is, délen is, keleten is akadályok

tornyosulnak. Anyanyelvünk használatát akarják visszaszorítani, hallani sem akarnak autonómiáról, a Tiszán ismét lehet majd tartani ökológiai katasztrófától, olyan helyzeteket teremtenek, hogy a magyar gyerekeknek előnyösebb legyen nem anyanyelvükön, hanem a többség nyelvén elsajátítani az írás és olvasás tudományát.

Szó volt arról is, hogy az Európai Unió szívesen vette Magyarországot tagjainak soraiba, de mára már rájöttünk, hogy miért. Megszerezték a magyar piacot, iparunk túlnyomó részét, és ráadásul alighanem velünk bánnak a legszigorúbban. Belekötnek új alkotmányunkba, médiatörvényünkbe, de még abba is, hogyan tömjük itthon a libákat. Gazdasági helyzetünk pedig enyhén szólva nem rózsás. Elég csak a nagy államadósság és a svájci frankban felvett hitelek említeni. Es problémáink megoldásában saját magunkon kívül senkire sem számíthatunk.

Ezek és az ehhez hasonló kérdések elhangzottak ilyen vagy olyan formában az előadásokon és az egymás közötti kötetlen beszélgetésekben. Mindenki egyetértett abban, hogy megoldatlan problémák sokasága tornyosul előttünk. Megoldásuk ugyan a politikusok és a kormányok dolga, de mindannyiunknak részt kell, részt kellene vállalni ebből a gigászi munkából.

Nos, erre kellene felkészíteni a fiatalokat és felkérni minden magyar embert. Az idők már régóta a honfoglaló magyar lélek újjászületését követelik, ami azonban még mindig várat magára. Kis nemzet vagyunk, de nem ez a legnagyobb bajunk, hanem a szétválás, az egység hiánya. Kis nemzetek is a nagy nemzetek fölé kerekedhetnek, ha a minőséget minden területen felvállalják és azt következetesen képviselik. Nálunk ebben is hiány van, ezért az új nemzedékekre jóval nagyobb feladatok várnak, mint elődeikre vártak. Ezt tudatosítani kellene itthon is, az elszakított területek magyarjaiban is. Amíg még vannak...

Szó volt a magyarság fogyásáról is. Ez nemcsak a születések alacsony számának a következménye, hanem a vegyes házasságoké is. Kárpátaljai példák bizonyítják, hogy a háború előtt még színmagyar falvakban nem ritka eset, hogy a nagyszülő már ukránul kénytelen beszélni unokájával, mert az nem tud magyarul. Pedig vezetőkézneve magyar. Ahol betelepülések miatt a magyarság kisebbségbe kerül, ott a beolvadás felgyorsul, a korábbi többségből szóránymagyarság lesz, a szórvány pedig két-három nemzedék alatt fel szívódik, eltűnik. A magyarság e tekin-

tetben, sajnos, elég gyenge. A trianoni országvesztés idején a délvidéki magyarság lélekszáma ötszáz ezer volt, ugyanannyi, mint a koszovói albánoké. Míg onnan mára a magyarság fele eltűnt, a koszovói albánok kétféleképpen lettek és kivívták függetlenségüket. Ehhez nem kell kommentár, magától adódik a következtetések levonása.

A vezetőképző táborba 22-24 határon túli magyar fiatalot vártunk, de az ingyenesség ellenére többen nem tudtak eljönni. A székelyföldi fiatalok azért maradtak otthon, mert nem tudták előteremteni a pénzt az úti költségre. A kárpátaljaiaknak a határon túlra való utazáshoz három okmányra van szükségük: útlevele, vízumra és magyar igazolványra. Aki nem töltötte be tizenhatodik életévét, annak meg közjegyző által hitelesített szülői beleegyezésre is. Mindez pénzbe kerül és nem ritka az olyan család, ahol a szülők keresetéből erre nem futja. Három olyan esetünk volt, amikor meghívottjaink egy vagy több okmány hiánya miatt kénytelenek voltak lemondani az utazásról, pedig szerettek volna eljönni.

A tábor résztvevői között többen is voltak, akik még nem voltak Budapesten, nem utaztak metróra, nem látták a Dunát. Most mindebben részük volt, de jártak múzeumokban, megismerték a város több nevezetességét, műemlékét, sőt megnézték a Budapest vízellátását biztosító óriási tározót a Gellért-hegy gyomrában. A tábor úgy szerveztük, hogy itt méltassuk augusztus 20-át is. Ez alkalomból ünnepségre került sor a tábornak otthont adó cserkészház közelében lévő emlékhelyen, a magyar dombnál. Ez a kis halmocska úgy keletkezett néhány éve és gyarapodik azóta is, hogy a Magyarország és az elszakított magyar területek különböző helységeiből odazarándokoló emberek hoznak magukkal egy-egy marék földet. A kárpátaljai fiatalok is hoztak.

A Szent István-napi ünnepségek és rendezvények mellett külön érdekesség volt a fiatalok számára a tűzijáték. Elmondták: szívesen jönnének a fővárosba máskor is, csak legyen tábor. Ez azonban az egyre nehezebben megszerezhető pénz kérdése.

GORTVAY GÁBOR
a Bercsényi Miklós Alapítvány titkára

Szabadság híd

Tisztújító közgyűlés

Az Európa–Magyar Házban tartotta tisztújító közgyűlését a Kárpátaljai Határmenti Önkormányzatok Társulása (KHÖT).

Gajdos István elnöki beszámolójában szólt a végrehajtott programokról: a Szülőföld Alap támogatásával lezajlott „Internetet minden magyarlakta településnek!” projekt keretében 2006–2010 között 98 település, illetve közel 300 intézmény kapcsolódott az internet-hálózatra. Emellett sikeres volt a nemzeti és címeres zászlók programja is, amely 95 magyarlakta települést érintett. Szintén a Szülőföld Alap támogatásával valósult meg az arculatmegőrző program, amely keretében 91 darab kétnyelvű címeres település-köszöntő táblát helyeztek el Kárpátalja 38 településén. A társulás továbbá számos önkormányzati rendezvényt és képzést támogatott, illetve több kiadványt is megjelentetett.

A jelenleg is időszerű programok közül Gajdos István kiemelte a szilárd háztartási hulladék újrahasznosításának megoldását, illetve a települések vezetékes ivóvízzel való ellátásának, valamint az ott keletkezett szennyvíz kezelésének kérdését.

Ezután Dupka György, a KHÖT felelős titkára a társulás közelmúltban megjelent kézikönyvét mutatta a be a jelenlévőknek (a könyv elektronikus változata letölthető a www.kmmi.org.ua honlapról).

A rendezvényen elhangzott, hogy a szociológiai felmérésnek tükrében az elmúlt 5 év leg sikeresebb programja az „Internetet minden magyarlakta településnek!” címmel megvalósult projekt volt.

Ezután sor került a tisztújításra. A jelenlévők egyhangú döntése értelmében ismét Gajdos István lett az elnök. Előzetes egyeztetések alapján azonban változott a KHÖT struktúrája: a társulásnak a jövőben alelnökei is lesznek. Bihari András a Beregvidék, Rezes Károly Ugocsa, Kincs Gábor Beregszász város, valamint a Munkácsi járás felügyeletét látja el alelnökként. Dupka György felelős titkári minőségében a jövőben az Ungvári járást képviseli majd.

Az aktívabb együttműködés érdekében a társulás központi irodája a jövőben Beregszászban, a Széchenyi utca 59. szám alatt lesz, képvisleti irodája működik majd Ungváron és Nagyszőlősen. A megválasztott tisztségviselők mandátuma 5 évre szól.

Fodor Zsolt, a Magyar Köztársaság Ungvári Magyar Főkonzulátusának a testvérmegyei, testvérvárosi kapcsolatok ápolásával megbízott konzulja felhívta a jelenlévők figyelmét arra, hogy az Ukrajna és az EU közötti könnyített schengeni vízumkiadásról szóló megállapodás értelmében, amennyiben testvérvárosi kapcsolatok ápolása, fejlesztése céljából történik a beutazás, a magyarországi testvéronkormányzat meghívólevele elegendő a vízumkiadáshoz. Ily módon vízumigénylesre jogosultak a polgármesteri hivatalok munkatársai, az oktatási és kulturális szféra munkatársai, valamint mindazok, akik aktívan részt vesznek a kapcsolattartási programokban.

M. B.

I. JÁNOSI NYÁRI SZABADEGYETEM

Jánosiban a Helikon Hotelben *Magyar tájak – magyar kortársirodalom – egyes, egyetemes magyar kultúrával a megmaradásért a Kárpát-medencében* címmel nyári szabadegyetemet tartottak. A fórumot az Újnautilus Egyesület (az Újnautilus irodalmi és kulturális portál /www.ujnautilus.info/ fenntartója), a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia, a Magyar Értelmségiek Kárpátaljai Közössége (MEKK), az Együtt folyóirat szerkesztőbizottsága és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) szervezte.

A nemzetközi konferencia ünnepélyes megnyitóján Pomogáts Béla irodalomtörténész a kárpátaljai magyar kultúra fejlesztésében végzett áldozatos munkájáért a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia díszoklevelével tüntette ki Fodor Géza, Szöllőssy Tibor, Bakos Kiss Károly, Csordás László, Seres Krisztof, Lőrincz P. Gabriella kárpátaljai alkotót.

A fórumon a Kárpát-medencei írók, költők, irodalomtörténészek, főiskolai tanárok, kutatók tartottak előadást, illetve mutatkoztak be vagy vettek részt az eszmecsereken.

A plenáris ülésen Pomogáts Béla irodalomtörténész és Borbély András, az Újnautilus irodalmi és kulturális portál alapító-főszerkesztője tartott vitaindító előadást.

A háromnapos előadássorozat során az Együtt szerzői közül Bakos Kiss Károly költő, Szöllőssy Tibor közíró, Csordás László író, Marcsák Gergely író, Vári Fábán László költő, Zubánics László történész, Fodor Géza költő tartotta meg értekezését különböző témákban. Különösen Csordás László előadása váltott ki heves vitát, miszerint létezik-e kárpátaljai magyar irodalom?

A vendégelőadók között olyan neves szakemberek szóltak fel, mint Bánki Éva irodalomtörténész, Kránitz Gábor vallástörténész, Orbán Gyöngyi a kolozsvári Babes–Bolyai Tudományegyetem professzora; Vassányi Miklós, a Károli Gáspár Református Egyetem filozófianára; Szegi Enikő műfordító, Vince Ferenc, a Kortárs folyóirat szerkesztője.

A Találka étteremben lezajlott élő interjúk, kötetlen beszélgetések során bemutatkozott Kondor Péter író-irodalomtörténész, Borbáth Péter író, Bartha Gusztáv író, Lőrincz P. Gabriella költő és Lengyel János író-történész.

A szabadegyetem hallgatói látogatást tettek az Európa–Magyar Házba, ahol megismerkedtek a KMMI tevékenységével, megtekintették az intézet könyvtárát. Dupka György és Zubánics László bemutatták és dedikálták a közelmúltban megjelent könyveiket. Pomogáts Béla az Anyanyelvi Konferencia nevében, Borbély András főszerkesztő és Vincze Ferenc rovatvezető pedig az Újnautilus folyóirat szerkesztőségének nevében kis-könyvtárát adományozott a művelődési intézetnek.

A résztvevők felkeresték a beregszászi irodalmi és történelmi emlékhelyeket, amelyekről Zubánics László történész tájékoztatta az érdeklődőket. Végül ellátogattak a Beregvidéki Múzeumba, ahol Sepa János igazgató tartott tárlatvezetést.

A magyarországi és erdélyi íródelegáció felkereste a munkácsi várat is, ahol Dupka György ismertette a Rákócziak sas-félszékéhez kapcsolódó történeteket.

A nyári szabadegyetem résztvevői eredményesnek, tartalmasnak értékelték a programot. A konferencia anyagát kö-

tetben is megjelenetik. Megállapodtak abban is, hogy az Újnautilus és az Együtt folyóiratban kölcsönösen publikációs lehetőséget biztosítanak a két alkotóműhely képviselőinek. A szervezők úgy döntöttek, hogy folytatják a közös tevékenységet.

Sz. J.

„Még ma is olyan erős vagyok, amilyen azon a napon”

/Olvasandó: Mózes IV. Könyve 13. rész – Józsué Könyve 14. rész 6–15 versei/

Az élő Isten népének az életében évszázadokra, sőt évezredekre meghatározó esemény volt, amikor a hosszú egyiptomi szolgaságból megszabadította a Szent Isten a maga erőtlén és alkalmatlan gyermekeit: Izrael egészét! Mind a két jelző teljes mértékben igaz és valóságos: mert amikor az Úr az égő csipkebokor lángjában megjelent Mózesnek, és elküldte őt, hogy vezesse ki a népét a „szolgaság házából” (Mózes II. könyve 3. rész) – az a nép valóban nagyon erőtlén és nyomorúságban szenvedő volt. De amikor Mózes vezetésével a kegyelmes Isten a Veres-tengeren átvitte őket (hiába tapasztalták meg az Úr megbocsátó szeretetét, hiszen az Isten lázadozásuk után elpusztította őket), azt mondta Mózesnek: „Hallottam az Izrael fiainak zúgolódását, szólj nekik, és ezt mondd: Estennen húst esztek, reggel pedig kenyérrel laktok jól, és megtudjátok, hogy én vagyok az Úr, a ti Istenedek” (II. Mózes 16,12.). És amikor ennek a népnek a szabadító Isten törvényt adott a Sinai-hegyen (II. Mózes 20,1-17.), még el sem hozta a két táblára írt törvényt Mózes, ők már teljes mértékben megrontották azt, mert bálványistent csináltak maguknak. (II. Mózes 32,1.). Erre hangzott el az Isten szava Mózeshez: „Hamar létértek az ittról, amelyet parancsoltam nekik, bálványképet öntöttek magoknak, azt tisztelik és annak áldoznak, és azt mondják: Ezek a te isteneid Izrael, akik téged kihoztak Egyiptom földéből.” (II. Mózes 32,8.). Így tették magukat alkalmatlanná Isten szeretetére.

Igen! Ezért és sok más bűnért kellett ennek a népnek negyven évig vándorolni azon a nem nagyon hosszú úton a pusztában, míg végre megérkezhetett az „ígéret” földjének a határához. Akkor küldte ki Mózes a kémeket – köztük Józsuét és Kálebet –, hogy mérjék fel annak a földnek az értékét, és hozzanak arról hírt az egész népnek – és Mózesnek! (IV. Mózes 13. rész.).

A kiküldött kémek elvégezték az „ígéret” földjének feltérképezését, és ott állnak Mózes előtt, hogy jelentést tegyenek! A többség egybehangzóan azt vallja, hogy minden tekintetben csodálatos az a föld, de olyan népek lakják, hogy: „Nem mehetünk fel az ellen a nép ellen, mert erősebb az nálunknál.” (IV. Mózes 13,32.). Mikor e jelentésre Mózes ellen háborgott a nép, Káleb csendre intette őket, és azt mondta: „Bátran felmehetünk és elfoglalhatjuk azt a földet, mert kétség nélkül megbírnunk azzal.” (VI. Mózes 13,31.). Ekkor hangzik el az élő Isten végzése, hogy azt a részt, amelyiket Káleb személyesen kikémlelt, örökségképpen megkapja, amikor elfoglalja Izrael egészét!

Ezt az örökséget kéri magának Káleb Józsuétól, akit Isten a Mózes halála után állított a nép vezetésére. Ebben az örökségkérésben nemcsak arról beszél Káleb, akkor történt a Mózes idejében, hanem a maga mostani állapotáról is „vallást” tesz!

Mert ami a Józsué Könyvében írva van erről – az az igazi vallástétel!

Igy van megírva Kálebről: „Hozzámentek Józsuéhez Júdának fiai [...], és azt mondta neki a Kenizeus Káleb, Jefunné fia: Te tudod azt a dolgot, amelyet beszélt az Úr Mózesnek az Isten emberének én felőlem [...] Negyven esztendő voltam, amikor elküldött engem [...] és úgy hoztam neki hírt, amint az én szívemben volt. – És megesküdtél Mózes azon a napon: Bizony a föld, amelyet megtapodott a te lábad, tiéd lesz örökségül és a te fiadé mindörökké, mivel tökéletesen követted az Urat, az én Isteneimet [...] most negyvenöt esztendeje, amióta szólt az Úr a dologról Mózesnek, miáltal Izrael a pusztában bolyongott, és most imé nyolcvanöt esztendő vagyok. Még ma is olyan erős vagyok, amilyen azon a napon voltam [...]. És megáldotta őt Józsué és odaadta Hebront Kálebnek, a Jefunné fiának örökségül.” (Józsué könyve 14. rész 6-7., 9-10-11-13. versek).

Most a Káleb „vallástételéből” két dátumot szeretnék kiemelni: „Negyven esztendő voltam – negyvenöt esztendővel ezelőtt kaptam a küldetést, most nyolcvanöt éves vagyok!” Ez így magában véve csupán életkori évszámokat jelent. De amivel folytatja, az már meglehetősen: „Még ma is olyan erős vagyok...”! Mindennapi emberi értelemmel el lehet ezt fogadni? Hát lehet egy ember nyolcvanöt évesen olyan erős, mint negyven éves korában? És itt nem egy idős embernek a túlzott önbecsüléséről van szó, de még csak nem is hamis dicsekvésről, amit esetleg jóindulatú szívvel el lehet fogadni egy idős embertől! Nem vitatkozás tárgya ez, amiben nagyon könnyű megszegényíteni egy öregembert. Amit Káleb mond, az valóság! Olyan valóság, aminek a megértéséhez és elfogadásához nem emberi értelemre vagy indulatra van szükség! Mert ez a valóság fölött van mindennek, ami emberi, ami materiális! Mert Káleb, mielőtt kimondaná ezt az emberileg elfogadhatatlan „valóságot” – a Józsué Könyve 14. része 8. versének a végén mond valamit: „Én tökéletesen követtem az Urat, az én Isteneimet!” És ebben a „vallástételben” van benne annak az igazolása, hogy nem hazogolt!

Mit jelent ez a „vallástétel”? Azt, hogy én negyven éves koromban és azután nyolcvanöt éves koromig, és még a mai napon is nem a magam útját jártam, nem a magam akaratát cselekedtem, és főleg nem a magam erejére támaszkodtam! Nekem Uram van, aki szolgálataba állított, aki mindenben előttem, és velem járt! És ennek az Úrnak a Lelke vezetett engem mindenkor! Az a Lélek, aki a teremteskor ott lebegett a vizek felett (I. Mózes 1,1.). A Szentlélek Isten, akit megígért Jézus az Ó tanítványainak (János Evangéliuma 14. rész 16. vers), és akiről azt mondta a 26. versben: „Ama vigasztaló pedig a Szent Lélek, akit az én nevemben küld az Atya, az

mindenre megtanít majd titeket és eszetekbe juttatja mindazokat, amiket mondtam nektek”. És ez a Szentlélek kétezer évvel ezelőtt – a Jézus menyemenetele után – kiáradt erre a világra: „Amikor pünkösdnapja eljött, mindnyájan egy akaratból együtt voltunk. És megteltek mindnyájan Szent Lélekkel, és kezdtek beszélni más nyelveken, amint a Lélek adta nekik a szót” (Apostolok Cselekedetei 2, 1-4.).

Nos, hát ez a Lélek hozta ki a Mózes vezetésével Izraelt az egyiptomi szolgaságból, ez vezette őket akkor is, amikor bűneik miatt negyven évig bolyongtak a pusztában! Így érkeztek meg a „megígért” föld határához. Ez adta a Káleb szívébe a bizonygatót. Amikor a föld kikémlelése után a többiek elmondták, hogy a föld bizonyára tejjel és mézzel folyó, csak hogy erős az a nép, amely lakja nem mehetünk fel ellenük, mert erősebbek, mint mi”, akkor mindezeket Káleb sem hallgatta el, de ő olyan kijelentéssel fejezte be a maga bizonygatót, hogy: „Bátran felmehetünk és elfoglalhatjuk azt a földet.” Miért tudta ő ezt a többletet kijelenteni? Mert ő nem az emberi erőre számított, hanem annak az Úrnak az erejére, akinek a Lelke őt erről meggyőzte, akinek a szavára „tökéletes” hittel és engedelmességgel indult el. Mert hallotta az élő Istennek a szavát, amikor azt mondta Józsuénak: „amiképpen vele voltam Mózes-sel, te veled is veled leszek; el nem hagylak téged, sem el nem maradok tőled. Légy bátor és erős!” (Józsué könyve 1. rész 5-6 vers). És Káleb tudta, hogy ez az üzenet nemcsak Józsuénak szól, hanem az egész Izraelnek, köztük neki is. Csak arra van szükség, amit Káleb így mondott Józsuénak: „de én tökéletesen követtem az Urat, az én Isteneimet”, ahogy a Lélek erre megtanította.

Bibliát olvasó ember azt mondhatná, hogy Káleb nem ismerhette a pünkösdi evangéliumot, és ez igaz! Mint ahogy nem ismerhette a Karácsony, a Nagypéntek és a Húsvét üzenetét sem. De ismerte Kálebet és az egész Izraelt az a Jézus Krisztus, akiben a bűnbeesés után megígérte a bűnbocsátó Isten, hogy az asszony magva a kígyó fejére tapos! (I. Mózes 3,14.).

És erről a Szabadítóról szóltak a Biblia üzenetében a próféták! (Például Ézsaiás 9,6.: „Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk – és az uralom az ő vállán lesz, és hívják nevét: csodálatosnak, tanácsosnak, erős Istennek, örökkévalóság atyjának, békesség fejedelmének.” Vagy olvassuk el a 11. rész 1., 2., 3., 4. verseit). De ugyanez a próféta jelenti meg, hogy ez a Fiú hogyan lesz a békesség fejedelme: „És Ő megsebesített bűneinkért, megsebesített a mi vétkeinkért, békességünknek büntetése rajta van, és az ő sebével gyógyulunk meg.” (Ézsaiás 53,5. és tovább).

De tudott Noé is erről az erős Istentől, amikor parancsot kapott a Bár-

„Még ma is olyan erős vagyok, amilyen azon a napon”

/Olvasandó: Mózes IV. Könyve 13. rész – Józsué Könyve 14. rész 6–15 versei/

ka építésére (Mózes I. könyve 6. rész), tudott Ábrahám, amikor Isten a Kánaán földjére hívta és megáldotta őt (I. Mózes 12, 1–5.). Tudott róla Mózes a csipkebokornál, amikor az Isten Lelke megszólította – negyven évig vezette a pusztában! Oelötte tudott róla Jákób és fia, József! És ugyanígy tudott róla Mózes-
 együtt Józsué és Káleb, akikkel elvégeztette Isten a honfoglalás szolgálatát! Honnan tudták ezek – és velük még sokan mások az Őszö-
 vetség világából – hogy engedelmeskedni kell az élő Isten parancsának? Annak a Léleknek – a Szent Léleknek – a munkája által, akit az emberfia, az Úr Jézus Krisztus megígért, és akit az Atya elküldött Pünkösdkor!

Nos, hát ez a Lélek tanította és vezette Kálebet, még, ha névleg nem is tudott erről az Úrról! Ez adta a szájába az emberileg nehezen elhíhető kijelentését: „Ma is olyan erős vagyok!” Mert, akiket az Isten Lelke vezérel, azoknak minden lehetséges! Így mondja ezt az Isten Igéje: „Elfáradnak az ifjak és meglankadnak, megtántorodnak a legkülönbek is; De akik az Urban bízna, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a saskeselyűk, futnak, és nem lankadnak meg; járnak, és nem fáradnak el” (Ézsaiás 40, 30–31.). Ez a titka a Káleb erejének!

Ez az erő ott volt az Újszövetség népének az életében, hogy csak néhányat említsék: a Jézus tizenkét tanítványának az életében, beleértve az áruló Júdást is, amíg erre a vezetőre bízta magát! Ott volt az evangélistáknak az életében, hogy megírassa velük az Evangéliumot. Különösképpen ott volt a Pál apostol életében, akit Saulból formált Jézus leghűségesebb biznyságtévéjévé, akire egymagára többet bízott a szolgálatból, mint a tizenkét tanítványra együttesen (...), amit Pál nem elbizakodottan, hanem alázatosan, hálaadó szívvel vallott meg! Ott volt a „szeretett” tanítvány, Jánosnak az életében, akire nem kevesebbet bízott, mint hogy sok mindent meg láttatott vele az eljövendő idők történéseiből: „Jézus Krisztus kijelentése, amelyet adott neki az Isten, hogy megmutassa az ő szolgáinak, amiknek meg kell lenniük hamar [...]”, megjelentette az ő szolgáinak, Jánosnak” (János Memeyi Jelenésekről Való Könyve 1. rész 1. vers és az egész könyv). Ez a János késő öreg-
 ségében kapta az erőt a szolgálathoz.

És ott volt a mi drága magyar népünknek az életében, amikor Árpád népét bevezette a Kárpát-medencébe, ahol végleges földi hazát adott neki, ahogy a Szózat mondja: „Ez a föld, melyen annyiszor / / Apáid vére folyt; / Ez, melyhez minden szent nevet / Egy ezredév csatolt!” Több mint ezer éve hordozta, védte, megítélte ezt a népet, és újra megbocsátott neki, amikor bűnbánatban felkiáltott Hozzá! Ennek a bűnbocsátó Istennek a Lelke vezette a „szent öregnek”, Károli Gáspárnak a lelkét és értelmét, amikor elsőként lefordította a teljes Bibliát a mi szép magyar nyelvünkre, hogy minden magyar megismerhesse az élő Isten kijelentését. És ott volt megismárlhatatlanul sokaknak az életében, akikre szolgálatot bízott életükben, ezért a népért és az élő Isten

dicőségére! Akik közül sokan hosszú – vagy rövidebb – életútjuk végénél elmondhatták magukról a Káleb biznyságtételét: „Még ma is olyan erős vagyok.”

De ez a Lélek itt van ma is ebben a világban! Némelyeknek kevesebb, némelyeknek több évtizedet adott, hogy megtapasztaltassa vele az élő Isten a Léleknek azt az erejét, amelyik képessé teszi őt arra, hogy elmondhassa a Káleb biznyságtételét!

Kedves – írásmat olvasó – Testvérem! Ne vedd szerénytelenségnek vagy gögös dicsekvésnek, ha most azok közül, akik még napjainkban is élnek – példaképpen megemlítek két személyt!

Az egyik Skultéty Csaba, aki már túl van a kilencvenedik esztendején, akire nagy és drága szolgálatot bízott az élő Isten népünk életének sok évtizedében, amikor idegen földön végeztette Vele a „szent szolgálatot”! Cselekedeteivel bizonyítja, hogy magas korba jutni kegyelem, de kötelezettséggel is jár, amelyet teljesíteni kell. Vallja, hogy igaz a mondas: „ha az ember minden munkáját örömmel végzi, megelégedést, élvezetet talál benne, akkor a munkának a legnagyobb jutalma maga a munka”. Ma is – túl a Káleb életkorán – erős lélekkel teljesíti küldetését! Én tudom és hiszem, hogy ő is tudja: az ő szolgálatához az erő onnan felülről adatott, és ezt így kapja ma is! Ezért olyan erős ma is!

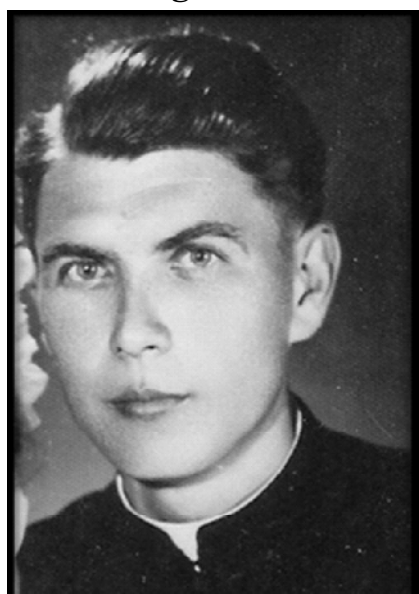
Es végül személyes biznyságtévésként hadd mondjam el itt: Isten kegyelméből közel vagyok én is a kilencvenhez! Hetven éven át adta nekem az én Uram az igehirdetés szolgálatának nehéz, de gyönyörűségét ajándékát. Sok erő kellett hozzá, és sokat kaptam, mert nekem magamnak sohasem volt. És amiért leírom most e sorokat, az, hogy egy jó fél éve úgy élek, hogy a magam erejéből nem tudok kimenni a lakásunk ajtaján! De a szolgálatban még ma is benne tart az az Úr, aki hetven évvel ezelőtt elküldött arra! Hogy van ez? Hát úgy, hogy vannak, akik vagy személyesen, vagy telefonon megkeresnek, és így tudok az Igével szolgálni, vagy amit most is teszek, írásban prédikálok, akiknek bárhová írok. De legfőképpen kifogyhatatlan alkalmam van az imádság szolgálatára: reggeltől estig végezteti velem az Úr: családomért, barátaimért, a betegekért, a szenvedőkért, népünkért – különösen drága szülőföldünkön, Kárpátalján élő atyáinkfiáért – mindenkiért! Kimeríthetetlen ez a szolgálat. Nekem ma nincsen testi erőm, és mégis olyan erős vagyok, mint régen. Mert ma is ugyanaz a Lélek ad erőt és annyit, amennyire szükségem van!

Ez a Lélek, aki ma is itt van a világban, készít a szolgálatra, és az utána következő számadásra, a hazatérésre! Így naponta a szívembe adja Luther Márton énekét:

*Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét,
 Legfőképpen az igaz hitért;
 Hogy, ha jön a végóra, mellénk álljon,
 Hazatérésre készen találjon.
 Könyörüljön!*

GÉCZY TIHAMÉR
 református lelkipásztor, Debrecen

Csépes János vértanúságának története

Csépes János a Szent Mihály főangyal tiszteletére szentelt hajasdi (Voloszcjanka, most Ukrajna) templom parochusa volt. 1918. október 5-én született Királyházán. Családjában vallásos nevelésben részesült. Királyházán járt általános iskolába, majd a kiváló képességű gyereket felvették a Huszti Gimnáziumba. Sikeres érettségi után az Ungvári Papi Szemináriumban képezte magát tovább. Teológiai tanulmányait és a papságra való felkészülést végtelenül komolyan vette. Környezetében tudták, hogy mélyen hívő ember, akit jó lélekkel áldott meg az ég. Tanulmányai befejeztével 1943-ban feleségül vette Iváncsó Máriát. Gyermekkori álma valósult meg, amikor Dr. Dudás Miklós hajdúdorogi megyéspüspök 1943. július 12-én pappá szentelte. Első szent liturgiáját Királyházán mutatta be, kinevezését Vezérszállásra (Pudpolócra) kapta. 1947-ben Csépes Jánost Hajasdra helyezték, ahol Luh és Bisztrij települést is pasztorálta. A fiatal pap lelkes munkájának nyomán Hajasdon a szekta tagjai tömegesen tértek át a katolikus hitre. Ahívek lelkesedtek emberséges, fiatal papjukért. Prédikációit áthatotta a hitelesség és a mély-
 séges Isten- és emberszeretet. Feleségének gyakran mondta, hogy nincsen számára szebb és boldogítóbb dolog, mint Isten szeretetét közvetíteni a világban. A szószéken szinte betöltötte őt a Szentlélek ereje és erőt adott neki, hogy biztassa, tanítsa, vezesse híveit, akik hűen követték papjukat. Azonban csupán hét évig lehetett pásztora szeretett híveinek.

1944-ben elkezdődött Kárpátalján a görög katolikus egyház üldözése. Csépes atya özvegyének visszaemlékezése szerint legalább ötvisszer hívták be férjét kihallgatásokra. Kezdetben

Csépes János vértanúságának története

■ puhították, majd egyre erőszakosabban kényszerítették, hogy térjen át az ortodox hitre, de ő mindig boldogan tért vissza a kihallgatásokról: érezte és tudta, hogy semmi sem törheti meg hitét és hűségét Krisztus és a katolikus egyház iránt. A kihallgatásokra mindig rózsafüzérrel ment, és ahogy feleségének elmondta, szüntelenül Jézus segítségével fohászzkodott. Az utolsó kihallgatáson vallató tisztje azzal fenyegette meg, hogy ha nem írja alá az áttérési beleegyezést, soha többé nem látja majd gyermekeit. Tudták-e fájóbb ponton érinteni a szerető apai szívet? Csépes atyának akkor már négy apró gyermeke volt, két fia és két lánya. A legidősebb 6 éves, a legfiatalabb 6 hónapos kisgyermek.

Miután Csépes atya állhatatos kitartását a sztálini rendszer kiszolgálói megtörni nem tudták, a parochiáról családjával együtt kiűzték, papi működését megtiltották. Luhon egyszerű rakodómunkásként dolgozott. Titokban esketett, keresztelt, misézett. A hívei tudták, hogy mindig számíthatnak lelkipásztorukra.

Azonban 1950. augusztus 14-én sorsa végérvényesen megpecsételődött. A papi családot szeretettel körülvevő hívek napnyugtakor aggódva siettek értesíteni Csépes atyát, hogy a falu határában teherautó áll és ismeretlen, civil ruhás emberek várokoznak. A fiatal pap nyugodtan mondta feleségének: „Micike, értem jöttem.” Azzal letérdelt, elmondta a rózsafüzért, levette ujjáról a karikagyűrűt és megkérte feleségét, hogy ne sírjon az üldözői előtt. Mélységes fájdalommal búcsúzott el családjától. „Az ajtóban még visszafordult és megáldott minket” – emlékszik vissza felesége. Még ott, még akkor is meggondolhatta volna magát. De valahol legbelül azt súgta egy hang: „Jöjj, és kövess engem...”

Csépes atyát 25 év kényszerszolgálatára, 5 év polgári jogfosztásra és teljes vagyonelkobzásra ítélték. Büntetését Szibériában, Vorkután kellett töltenie különleges lágerben. A zord éghajlati körülményekre és a szegényes ellátásra soha nem panaszkodott. Leveleiben gyakran írta, hogy egészséges, érte ne aggódjanak. Bobálykát (prosztorát) és mazsolát kért. Felesége tudta, hogy mindkettő a misézéshez kell. Papi tevékenységét a lágeri körülmények között is folytatta. Pásztorálta a vele együtt dolgozó rabokat, tartotta bennük a lelket. Családjának szüntelenül azt írta, hogy imái nem hagyják el őket.

1953. augusztus 1-jén tragikus esemény történt Vorkután a 29. szénbányát ellátó 10. sz. lágerben. Sztálin halálát követően a kiéhezett és agyondolgoztatott rabok joggal vártak amnesztiára. Békés tüntetés keretében vonultak ki a láger udvarára, jobb élelmet, melegebb ruhát és ügyeik felülvizsgálatát kérték. A táborot őrző katonák azonban felsőbb utasításra figyelmeztetés nélkül sortűzet nyitottak a fegyvertelen és véd-

telen rabokra. Ennek a mézárálásszerű leszámolásnak lett az áldozata Csépes János, a 35 éves fiatal pap, akit akkorra már lelkipásztorként is sokan ismertek.

Csépes atya halálának közvetlen tanúja Miskolczi Tivadar püspöki háznagy, görög katolikus paptársa volt, aki szintén életveszélyes sérüléseket szenvedett. A halálát a Miskolczi Tivadarnak csak annyit tudott mondani: „Micikét és a gyerekeket végtelenül szeretem, de mindennél jobban szeretem Krisztust.” Testét hét golyó érte. Vele együtt még 86-an vesztették életüket és 370-en sebesültek meg.

A Vorkután raboskodó görög és római katolikus áldozópapok leveleikben és vallomásaikban tanúsították, hogy Csépes János atya mártírhálált halt hitéért. Dr. Ortutay Elemér atya visszaemlékezéseiben így ír: „Köszönjük neked, Csépes atya, hogy példát adtál nekünk, hogy Krisztust követnünk kell egészen a halálig.” Amagyar tiszt, akik jól ismerték az atyát, külön sírba temették. Paptársai sírjánál temetést és panachidát végeztek, végső kegyeletben részesítve őt.

1956. július 31-én Dr. Ortutay Elemér atya levelet írt Csépes Jánosnak a következőkkel: „Kedves Nagyságos Asszony! Ma évfordulója van annak a napnak, amikor Férje 1953-ban vértanúhalált halt. Mint embernek, fáj a szívünk. De mint hit- és oltartestvérei büszkén tekintünk a vorkutai elhagyott temetőre, hisz ott fekszik az, aki a miénk, és akire jogosan vonatkoztathatjuk, hogy accepit koronam martyrii, elnyerte a vértanúság koszorúját.”

1953. szeptember 18-án Csépes Jánosné vigasztaló levelet kapott nagybátyjától, Iváncsó Elek görög katolikus paptól, aki, értesülve rokona haláláról, így írt: „A Jó Isten vigasztaljon meg benneteket, az Ő útját nem ismerjük. A megboldogult Jancsi szenvedéseinek vége. Őt Illés saját napja előtti napon magával vitte, a Jó Isten pedig a vértanúk koszorújára méltatta. Micike, a kis árvák és a szülők ne érte, hanem hozzá imádkozzanak. Vigasztaljon meg benneteket a Jó Isten, meglátjátok, neki gondja lesz az árvákra és az özvegyre.”

1954. június 15-én Szibériából, Inta egyik munkatáborából levél érkezett Csépes Jánosné részére édesapjától, Iváncsó Gyulától, aki szintén lágerben raboskodott az aposztázia elutasítása miatt. Levelében így ír vejről: „Fájó szívvel értesültem ami drága Jancsi gyermekünk haláláról és elsirattam őt. Imádkozom lelkéért, hogy elnyerje az örök békét. Immáron nagy kereszt nehezett a családunkra, de számodra, drága Micike, számodra jelenti ez a kereszt a leg súlyosabb terhet, hiszen olyan ifjan, olyan nehéz körülmények között lettél özvegy, és négy apró gyermekedet egyedül kell felnevelned. Erősnek kell lenned, mint eddig is, nem szabad csüggedned, özvegyeségedben pedig a te drága Jancsid lesz a közbenjáród

az Isten előtt, hogy az Isten adjon neked erőt felnevelned gyermekeidet, akikben Jancsi tovább fog élni. A megboldogult nagyon szeretett bennünket, amit cselekedeteiből éreztünk is, és mi is mindannyian nagyon szerettük őt nagylelkűségéért, odaadásáért, és szeretetéért irántunk, de a Mindenható Isten mindenkinél jobban szeretted Őt, mert elvette tőlünk, és vértanúságra méltatta. Hadd pihenjen örök nyugalomban. Ő már boldog.”

Az ukránai politikai megtorlások áldozatainak rehabilitálásáról szóló törvény alapján Csépes János atyát 1992-ben rehabilitálták. 1996-ban szülőfalujában, Királyháza emléktáblát állítottak vértanúságának emlékére. A vértanú és hitvalló pap boldoggá avatási eljárását sok más paptársával együtt 2005-ben kezdeményezte a Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye illetékes hivatala.

Puskás László atya a krakkói Szentek Községe nevű magyar kápolna falára alkotott mozaikképén Csépes János vértanút is ábrázolja a magyar szentek, boldogok, valamint a kárpátaljai görög katolikus vértanúk és hitvallók között.

Csépes János atya halála óta több mint fél évszázad telt el. Szívszorító hiányát szüntelenül érezte szerető felesége, négy gyermeke, 8 unokája, érezték dédunokái, szülei, testvérei, barátai, hívei, tanárai és tanítványai, paptársai és mindazok, akik ismerték és szerették őt. Azonban az eltelt fél évszázad alatt mindig volt hívő lélek szülő földjén, Kárpátalján és Magyarországon is, aki az ő közbenjárásáért esedezett, és aki már megtapasztalta oltalmazó segítségét, áldó és lélekmentő erejét. Az imameghallgatások kegyelmének tényét méltósággal őrzi a családi archívum és az idős és fiatal rokonok emlékezete.

A fiatal pap rövid élete hiteles keresztény tanúságtétel, vértanú áldozata pedig nem volt hiábavaló halál, hanem Krisztust a halálba követő szeretet, amely erőt ad napjaink társadalmában feltekinteni a Keresztre, leborulni előtte és a vértanúk példája nyomán hűségesen kitartani Krisztus mellett.

GAJDOS VIKTÓRIA

Ui.: 2011. július 3-án Hajasdon templomszentelést tartottak, ahol az ünnepség keretében az egybegyűlteket Csépes János vértanúra is emlékeztek. Megkezdődött a boldoggá avatási eljárással kapcsolatos adatgyűjtés.

„Ó, Istenem, Jézus Krisztus, dicsőítsd Téged és köszönjük Neked, hogy méltatad hűséges szolgádat, Csépes János atyát arra, hogy életét adja a katolikus hitért. A Te nagy dicsőségedért, a lelkek jóságáért, azért, hogy a hit növekedjen a népnél szívében, dicsőítsd meg a Te hűséges János áldozópap szolgádat. Ajándékozz meg minket a Te kegyelmeddel a mi vértanú áldozópapunk közbenjárása által, amelyért oly áhitattal könyörgünk.”

Az imameghallgatások kegyelmét kérjük a következő címre küldeni:

**Munkácsi Görög Katolikus Egyházmegye
88018 Ungvár Zakarpatszka u. 18.**

1991: A RENDSZERVÁLTÁS ÉVE

Nem tudjuk, hogyan fogja értékelni a jövőben a történelem az 1991-es esztendőt. Vitathatatlan azonban, hogy abban az évben több történt, mint a megelőző évtizedek során együttvéve! 1991 a rendszerváltás éve volt!

Már hónapokkal korábban nyilvánvalóvá vált, hogy a „peresztrojka” kudarcot vallott, Mihail Gorbacsov minden igyekezte, hogy különböző reformokkal életképessé tegye a szocialista rendszert, meddő próbálkozás maradt, napról napra romlott az ország gazdasági helyzete, nőtt az emberek elégedetlensége, a köztársaságokban, különösen Ukrajnában, Észtországban, Lettországon, Litvániában, Grúziában, egyre nagyobb méreteket öltöttek az önállóságra, a függetlenségre irányuló törekvések. Az eddig megbonthatatlannak vélt szovjet birodalom felett eljárt az idő!

A Beregszászi járás politikai, társadalmi, kulturális életében egyre meghatározóbb szerepet játszott a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ). Alapszervezeteinek száma már meghaladta a hatvanat. Beregszászban emléktáblát avattak Győry Dezső írónak, Mezővárián Esze Tamás kuruc brigádérosnak, Gáton Kovács Vilmos költőnek, Beregárdóban kopjafát Beregszászi Nagy Pál nyelvtudósnek. Fontos szerepet játszottak ezek az események az itt élő magyarság identitástudatának kialakításában.

1991. március 15-én avatták fel Beregszászban Petőfi Sándor szobrát. Ezen a felejthetetlen, szívmenlegető ünnepségen Lator László költő, egykori beregszászi gimnazista, dr. Kálmán Attila, a Magyar Köztársaság Művelődési és Közoktatási Minisztériumának politikai államtitkára, Szabó László, a Magyarok Világszövetségének főtitkára, Balla Gyula, a budapesti Magyarságkutató Intézet tudományos főmunkatársa, Kelemen Csongor, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség Csíkszeredai Városi Szervezetének képviselője, Szöllősy Tibor, a técsői Hollósy Simon Kör elnöke, Dalmay Árpád, a KMKSZ járási szervezetének elnöke, dr. Balogh József orvos, Kerényi Gyula, a beregszászi Petőfi nyugdíjasklub elnöke és mások mondtak ünnepi beszédet.

Ungváron megnyílt a Magyar Köztársaság főkonzulátusa, ebből az alkalomból Kárpátaljára látogatott Jeszenszky Géza magyar külügyminiszter. Felkereste Beregszászt is, koszorút helyezett el Petőfi Sándor szobránál, részt vett a szálíni terror áldozatai jánosi emlékművének avatásán, a tiszaujlaki turulmadaras emlékműnél tartott júliálison.

Felejthetetlen ünnepségek voltak ezek, amelyeket azonban rövidesen aggasztó események árnyékoltak be.

Augusztus 19-re virradó éjszaka Moszkvában egy nyolctagú „állami rendkívüli helyzettel foglalkozó bizottság” vette át a hatalmat. M. Gorbacsovot eltávolították posztjáról, házi őrizet alatt tartották, teendőit G. Janajev vette át.

Beregszászban az első perctől kezdve az emberek túlnyomó többsége bizalmatla-

nul fogadta a moszkvai puccsot. A járási újság a „rendkívüli bizottság” egyetlen rendeletét sem tette közzé. Egyetlen járási szervezet sem támogatta a puccsistákat, a járási tanács augusztus 21-én megtartott rendkívüli ülészakája is ellenük foglalt állást. A tévé képernyőjén reszkető kézzel hadonászó, összevissza hazudozó G. Janajevnek, és nyilvánvalóan alkoholos befolyás alatt álló hét társának senki sem hitt. A mindössze három napig tartó puccs kezdettől fogva kudarcra volt ítélve. Bukása végleg megpecsételte a Szovjetunió sorsát.

Kijevben az ukrán parlament rendkívüli ülészakán Ukrajnát független állammá kiáltották ki, épületére felvonták a kék-sárga zászlót.

A foroszi fogságából kiszabadult M. Gorbacsov azonnal lemondott a párt főtitkári tisztéről, a tévének adott nyilatkozatában bejelentette: a kommunista pártnak fel kell oszlatni önmagát.

Három napig tartott mindössze a moszkvai puccs, de ez a három nap alapjaiban rendítette meg a Szovjetunióban a szocialista rendszert.

Ennek ellenére az átalakulás nagyon lassú ütemben haladt előre. A Szovjetunió népképviselőinek sebtében összehívott kongresszusán szeptemberben csak a három Balti-tengermelléki köztársaság függetlenségét ismerték el. M. Gorbacsov még mindig kétszínű politikát folytatott, mindenáron meg akarta menteni a „szabad és független köztársaságok föderációját”, pedig egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy ezek a próbálkozásai kudarcra vannak ítélve, hiszen már nyolc köztársaság követelte önállóságát, sőt Grúzia fel is függesztette kapcsolatait a Szovjetunióval.

Szeptember 14-én 29 képviselő kezdeményezésére összehívták a járási tanács rendkívüli ülészakát. Az ülészakán indítvány született arról, hogy a Kárpátontúli területet nyilvánítsák Kárpátaljai Autonóm Vidéknek, biztosítsák számára az autonóm köztársaságot megillető jogokat. Javaslat született arról is, hogy tartsanak népszavazást a járásban egy Beregszász központú magyar autonóm körzet létrehozásáról.

A népszavazást december 1-jére tűzték ki, vagyis a köztársasági elnökválasztással egyidejűleg szándékoztak lebonyolítani azt. Szeptember 27-én a városi tanács ülészakája a KMKSZ képviselői csoportjának javaslatára határozatot hozott a Lenin-szobor lebontásáról. A szobrot október 4-re virradó éjszaka csendben, feltűnés nélkül távolították el helyéről.

Sajnos ennek az eseménynek egy kellemetlen következménye is volt. V. D. alsóremetei lakos megrongálta Petőfi Sándor szobrát! Valamennyi társadalmi szervezet elítélte ezt a cselekményt, követelte a tettes szigorú felelősségére vonását, ami meg is történt.

Akadtak e napokban Beregszászban egyéb kellemetlen események is. Megrongálták a járási dicsérettáblát, betörték a járási tanács földszinti ablakait, egyes köz-

épületekre nacionalista, főleg oroszellenes feliratokat festettek. Egészében véve azonban rend és nyugalom uralkodott a városban, a járásban, az élet nem állt meg.

Megkezdődtek az előkészületek a beregszászi magyar gimnázium újraindításához. A gimnáziumot 1944 őszén zárták be, az orosz vagy ukrán nyelvet nem ismerő diákokat eltanácsolták a tanintézetből. 47 évig kellett várni arra, hogy Beregszászban ismét magyar gimnázium működhessen!

A tanárok Udvari István megbízott igazgató vezetésével nagy lelkesedéssel láttak munkához. A gimnázium a Kossuth Lajos Középiskolában kezdte meg működését. 51 diák tette le sikerrel a felvételi vizsgákat, Horkay Zsuzsanna és Balácsi Borbála osztályfőnökök vezetésével két osztályra osztva láttak hozzá szeptember elsején a tanuláshoz, egyelőre nagyon szegényes és szűkös körülmények között, de határtalan örömmel és lelkesedéssel.

Megalakult a Kárpáti Ruszinok Társaságának járási szervezete, elnökévé M. Heckót, a 11. számú szakközépiskola igazgatóját választották. AKMKSZ járási szervezete üdvözölte ezt az eseményt, igyekezett gyümölcsöző kapcsolatokat kialakítani az új társadalmi szervezettel. Sajnos azonban az képtelen volt számottevő tevékenységet kibontakoztatni.

Október 5-én az egykori kaszinó falán emléktáblát avattak Széchenyi István születésének 200. évfordulója alkalmából.

1991 őszén az elnökválasztáshoz való felkészülés állt a társadalom figyelmének középpontjában. Ajelöltek – Leonyid Kravcsuk, Levko Lukjanenko, Olekszander Tkacsenko, Vjacseszlav Csornovil, Igor Juhnovszkij, Volodimir Hrinov, Leopold Taburjanszkij – kemény csatát vívtak egymással a választók bizalmának elnyeréséért, amelyből végül is Leonyid Kravcsuk került ki győztesen. Ő lett Ukrajna első demokratikus úton megválasztott köztársasági elnöke.

Az elnökválasztással egyidejűleg járásunkban a szavazóknak a következő három kérdésre is válaszolniuk kellett:

1. Akarja-e a független Ukrajnát?
2. Akarja-e az autonóm Kárpátalját?
3. Akarja-e a Magyar Autonóm Körzetet?

A Beregszászi járásban a szavazók 93 százaléka Ukrajna függetlensége mellett voksolt, 87,3 százaléka szükségesnek tartotta Kárpátalja autonómiájának megvalósítását. A járás magyarsága számára azonban különösen nagy jelentősége volt annak, hogy a szavazók 81,4 százaléka a Beregszász központú Magyar Autonóm Körzet létrehozására adta voksát.

Ukrajna függetlenné válása meg is valósult, ami azonban Kárpátalja autonómiáját illeti, erre bizony a nép akarata ellenére nem került sor, csak évek múlva sikerült elérni, hogy megyénk szabad gazdasági övezetté váljon. Ami pedig a Magyar Autonóm Körzet létrehozását illeti, ennek a kérdésnek a megoldását a felső hatalmi szervek egyszerűen elszabotálták. A Beregszászi járás lakossága döntő többségének akaratát tehát nem érvényesült.

CSANÁDI GYÖRGY

„Aki Istenben bíz, soha sem csalatkozik”

A Kárpátaljai Szövetség idei balatonföldvári találkozóján kereste meg szerkesztőbizottságunkat a Beregszászból elszármazott, jelenleg Jászberényben élő dr. Voloscuk Katalin olvasónk. Egy családi relikvét hozott a Kárpátaljai Hírmondónak, testvére, Voloscuk Szilárd lágernaplójának részleteit. Voloscuk Szilárd 2001-ben örök nyugalomra tért. Feljegyzései azonban ma is tanulságos dokumentumok.

Évtizedekig még említeni sem lehetett az 1944. évi novemberi eseményeket, a kárpátaljai magyarok és svábok lágerbe történt elvételét. A november 18-i eseményekről, azok következményeiről nagyon sok cikk látott napvilágot könyvekben, napilapokban, folyóiratokban. Sógorom, Bagu Balázs, többször is biztatott, hogy írjak a lágeréletről. Még az unokáim is kértek erre. Ezért szántam rá magam, hogy 1031 napig tartó távollétem történetét röviden leírjam.

1944 novemberétől 1947 pünkösdjéig rólam semmit sem tudtak. Ekkor kerültem egy Moszkva melletti gépgyárba. Az ott dolgozó orosz munkások tették postára a haza írt leveleimet.

Nővérével, Mártával 1947-ben, a lágerből való szabadulás után

Az élet relativ voltát mindig szem előtt tartva, megnyugodva a változtathatatlanban, már régen beletörődtem az élet tapasztalmába. Voltam kisdíák diákkori szerelmekkel, voltam zöltszalagos maturandus. Voltam senki, voltam reménydús jövőjű egyetemi hallgató. Voltam életunt, halált váró nyomorult férget, és voltam Istenben bízó, az életért az utolsóig küzdő ember. És voltam minden! Éheztem a pesti diákszobámban, táncoltam a pesti Vigadóban. Voltam az orosz hősivatagban, ahol csak Isten vigyázott rám. Utat építettem, betongyűrűt készítettem, havat lapátoltam, WC-t tisztítottam, erdőt irtottam, hónapokig naponta 100-150 mázsa vasat pakoltam kézihajtányra.

Mindent csináltam. Dolgoztam a mindennapi kenyérért. Voltam csont és bőr, és feljavítottak. Kétszer már lemondtak az életemről is, de én mindig bíztam Istenben, hittem, hogy nem fejeztem be a küldetésemet.

1947. szeptember 19-én szüleim, testvéreim ölelő karjaiban találom magam. Ennek már közel fél évszázada...

Naplórészletek

Gyalogmenetben Szamborig

A katonai parancsnokság rendelete alapján, háromnapos élelemmel, váltás fehérneművel munkára kellett jelentkezni a nagybereg községháza udvarán. 1944. november 18-án délután Beregújfaluból mentünk át Beregre. Négy óra lehetett, mikor a belügyi katonák megérkeztek. Szigorú ellenőrzés mellett elindultunk Beregszászba. Ekkor már megértettem: baj van, foglyok vagyunk!

Már besötétedett, amikor megérkeztünk Beregszászba és

betereltek a pénzügyi igazgatóság épületébe. (Jelenleg az 5. sz. középiskola működik ott – a szerk.). Mindenkit megmotosztak, sok mindent elszedtek: élelmet, kést, értékesebb tárgyakat. A hivatali szobákban tértünk pihenőre. Hajnalodott, ébresztő, sorakozó ötoséval. Elindult a menet az ismeretlen felé. Ötöt ütött a református templom órája, amikor a Verke-hídon átmentünk.

Vasárnap volt, Erzsébet napja. Ez a nap egész életünkre emlékezetes maradt. Akkor még nem tudtuk, milyen sors vár ránk.

Munkácson egy iskolaépületben töltöttük az éjszakát. 21-én este érkeztünk Szolyvára. Trágyás istállóban éjszakáztunk. 24-én már Alsóverecskén jártunk, 25-én fájó szívvel, elcsüggedve léptük át az országhatárt. 26-án Tuholkán, 27-én Komárnikiben, 28-án Turkán voltunk. Afolyó melletti fátelen száraz borsót osztottak, ki hogy tudta, úgy főzte meg! Erős hasmenést kaptam. Pár nap múlva tovább indultunk. A december 3-át Ó-Szamborban töltöttük. December 4-én megérkeztünk a gyalogmenet végéhez: SZAMBORBA, a 22. sz. átvevő-elosztó lágerbe. Innen már vasúton szállítottak tovább, a GULÁGRA.

Útban Boriszovba

December 4-től Szamborban vagyunk. A külső barakkokban kaptunk helyet. Itt történik a szőrtelenítés. Gyönyörű göndör hajamat Kaszonyi Bálint ismerősöm nyírta le, bizony megsírtam. Ezután már átengedtek a tégláépületbe, ahol már príccsek vannak és villanyvilágítás. Itt töltöttük a napokat, majd 10-én, vasárnap délután sorakozó ötoséval. A városon keresztül a vasútállomásra kísérnek 1800 embert. Ötvenesével marhavagonokba terelnek. Hajnal felé elindítják a szerelvényt, nagy megszokásokkal főleg éjszaka haladunk, így érkezünk december 19-én a MINSZKI pályaudvarra. Hazából már semmi tartalék, mindenki le van gyengülve. Éjfél után nehezen tudnak belém is életet hozni: ez a klinikai halál?

Az utazás alatt nagyon gyenge volt az élemezés, ritkán kaptunk enni, nagyon hideg volt. 20-án reggel szerelvényünk Boriszovba indul. Megérkeztünk a Zöld Lágerbe, ahol a 8. számú barakkba kerültem.

Boriszovból 1945. szeptember 17-én munkalágerbe vittek, addig csak kisegítő munkát végeztem, a lágerben.

A boriszovi „zöld láger”

1944. december 19-én teherkocsiból összeállított szerelvényünk aminszki állomáson állt. 20-án reggel indították el a 70 kilométerre levő Boriszov felé. Dél előtt 10 óra lehetett, amikor ragyogó napsütésben, olyan tiszta hidegben, megérkeztünk

egy fenyőerdőbe. A vagonból tíznapi utazás végén, elgyengülve, egymásba kapaszkodva, vándoroltunk le a talpunk alatt ropogó hóba. Négy méter magas drótkerítés közt találtuk magunkat, ez a boriszovói 183. számú ZÖLD LÁGER.

Itt 400 német fogoly van, mi 1800-an érkeztünk, főleg civilek. A járnai tudókat barakkokba terelték. A betegeket, a legyengülteket külön helyen gyűjtötték össze. A láger konyhájában a velünk hozott nyersanyagból megkezdték az ebéd főzését.

A mi csoportunkban az étkezésre csak késő este került sor. Mivel már a vége felé volt az ételosztás, jó sűrű hallevest kaptunk, amit én egy gázálarctokból ettem meg, és a végén vettem észre, hogy az edényt ujjnyi vastagon zöld penész borítja!

Bevonulás a barakkba, elhelyezkedés a háromsoros deszka priccsen. A barakk túlzsúfolt, helyet csak a legalsó sorban kapok, ahol a leghidegebb van. Fekve ott is csak oldalt fordulva, összeszorítva férünk el. Fordulni csak egyszerre lehet, olyan szorosan fekszünk. Nagy a tülekedés, a zsvaj, de lassan már mindenki alszik. (Már aki tud!) Itt főleg a beregszászi diáktársak között vagyok.

Reggel négy órakor létszámenőrzés. Ötoséval kell sorba állni, és néhány szori próbálkozás után egyezik is a létszám. Még sötét van, amikor tíz embernek adnak egy kilós téglakeyeret, majd hét deciliter káposztalevest fejenként.

Dél előtt jött egy kiskatona és Borcsik barakkparancsnoktól (aki otthon kovácsmester volt) 100 embert kért, hogy fáért menjenek az erdőbe. Nagy a tolongás, nagy nehezen összeáll a csapat. Borcsik a keményszárú csizmájával üti az embereket.

A barakkban maradtak közt megindul az otthoniakra való emlékezés: a család, a főzés, amihez most mindenki ért, és a fő kérdés, hogy mikor megyünk haza? Jött is egy tiszt, aki megmondta, hogy csak három hétig leszünk itt. (Tudniillik ennyi a karantén ideje). Nekem a névsorba vételem december 24-én este itt történt meg

„Aki Istenben bízik, soha sem csalatkozik”

Először. Ekkor ismerkedtem meg Novák Viktorral, aki tolmács. A három hétből nem lett semmi, mert 23-án mártírfuszost találtak az itt lévők közt. Egymást még könnyen felismerjük, mert mindenki a saját ruhájában van. Tisztálkodásra, ruhacserére egyelőre nincs lehetőség. Kezd uralkodni a tetű, a flekktífusz terjesztője. Megszervezik a fertőtlenítést, ahol aztán elszedik a saját ruháinkat és orosz, német elrongyolódott katonai holmit kapunk. Most már nehezen ismerjük fel egymást, a szedett-vedett ruhákban. Itthonról egy új női gumicsizmában mentem el, ami nagyon könnyű lábbeli volt a Szamborig tartó gyalogmenetben.

A második fertőtlenítéskor Brankó szerb rendőr elvette a csizmámat és egy rossz bakancsot adott helyette. A hosszú ideig tartó sorakozók alatt az egyik nagylábujjam megfagyott, amit aztán Nagy Sándor, utcabeli diáktársam, aki a felcser mellett tolmács, fászlival bőven bekötöztött. A későbbiekben sok kivonulástól mentett meg: a katoná meglátva a kötést, a barakkban hagyott.

Lassan mindenki legyengült, lesóványodott. Én is már februárban disztrófiás lettem. Felállni csak megfogozva tudtam, a súlyom 40 kiló körül volt. Februárban a flekktífuszon is átestem, de könnyebb lefolyású volt, ami az itthon kapott tífusz elleni oltásnak köszönhető.

A háború befejezése után javított élelmezést kaptam. Augusztus 15-én munkaképesnek osztottak be, és szeptember 17-től a Moszkva–Minszki útépitésnél dolgoztam.

Szűkebb csoportunk története

Mi, beregiek és beregújfaluiak 17-en voltunk, két hozzánk csapódott katonával. Kovács István még 1944. december 19-én, a vagonban meghalt a minszki vasútállomáson. A lágerben a 8. számú barakkba kerültünk. Én leginkább diáktársaim között tartózkodtam, de napközben a falubeliekkel sokat beszélgettünk az otthoni dolgokról. Mindenki a mielőbbi hazatérést várta. A biztatás megvolt, de remény semmi. Február közepén már naponta 10–15 halott volt a barakkunkban. De legtöbben reménykedtünk, vártuk a szabadulást. Legerősebb hite KOPOR JÁNOS bácsinak volt, mivel neki az édesanyja, a felesége és a lánya is JULIÁNNÁ, remélte, a névnapjukra (február 16-a) biztos otthon lesz.

Döbbenetes tény, hogy Julianna nap reggelén János bácsi holttestét István öccse a vállán vitte ki a barakkból. Sajnos, egy hét múlva KOPOR ISTVÁN ezüstkalászos gazda is a temetőbe került. Mindnyájunkat megdöbbentett ez az eset, de Istenben bízva vártuk a túlélést és a hazatérést. Tudomásom szerint öten vagy hatan térünk haza a 17-ből.

Közreadta: dr. VOLOSCSUK KATALIN

„Azért harang a harang, hogy hívja az élőket...”

A nándorfehérvári diadal 555. évfordulója és a déli harangszó emléknapi alkalmából július 22-én Kecskeméten a római katolikus Nagytemplomban ünnepi műsort és megemlékezést tartottak. Ezen a rendezvényen hangzott el Zilahi Kálmán: Örömhír egy új haragról (Kecskemét és Kárpátalja) című előadása. Az előadás címe felkeltette az érdeklődésünket, ezért megkerestük Zilahi Kálmán urat, akitől a következő tájékoztatást kaptuk.

1928-ban jutott eszébe egy távoli rokonunknak, dr. Borzák József középiskolai tanárnak, hogy a Magyar Rádió déli pontos idő jelzése után milyen jó lenne, ha az éter hullámain keresztül is hallhatnánk egy harang hangját azok, akiknek előben ez nem lehetséges. Az ötletet tett követte és az Egyetemi Templom 10 mázsás E hangú harangjának hangja a rádióhullámokon keresztül messzire elhallatszott. Az elmúlt majd' 8 és fél évtizedben voltak hosszabb-rövidebb időszakok, amikor történelmi vagy politikai okokból a harangszót mellőzték.

Nyár elején új tagja lett a Kecskeméti lakó harangok családjának. Magyarország egyetlen működő harangöntő műhelyében, Órbottyánban Gombos Miklóséknál elkészült egy nemeslelkű felajánlásból az 55 kg-os „A” hangú kisharang. Ezt a harangot a történelmi Magyarország legkisebb megyéje, Ugocsa területén lévő kis falu, Újakli lakosságának szánták az adományozók, ez az ottani református gyülekezet első harangja. A kiszállításig Kecskeméten a református templomban tekinthették meg az érdeklődők.

A falu neve ismerős lehet Mikszáth Kálmán Akli Miklós című regényéből. Nekünk, kecskemétieknek máshonnan is: 2003 óta a szomszédos Akliiban már szól egy kecskeméti kötődésű harang. Az első Orbán-kormány támogatásából sikerült a harangot megöntenet. A harangszentelő istentiszteleten részt vett Orbán Viktor miniszterelnök úr is több püspökkel és lelkipásterrel együtt. Arra a néhány órára a falu létszáma

tízszerezére nőtt. Azóta ez a dátum kiemelt helyen van a falu krónikájában.

A másik szomszéd, Aklihegy ifjúsági táborában Kecskemét és a Kárpát-medence magyar fiataljai a Szeretet-hét keretében növekedhettek Istenszeretletben, hazaszeretletben, emberszeretletben és természetszeretletben.

Végül röviden a kisharang díszítéséről: legfelül a magyar címet körbefutó gyöngy-sor veszi körül. Alatta a jól ismert református jelképünk – a kehely. Ez alatt egy ige a Zsidókhoz írt levélből: „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz”. A díszítést egy körbefutó szőlős sorminta zárja. Ez nemcsak keresztyén szimbólumként került rá, hanem a Nagyszőlősi járáshoz tartozásra is utal.

A másik oldalon a „tulajdonos” Újakli Református Egyházközség neve szerepel, valamint a harangöntő mester neve, a készítés éve és a származási helye: Kecskemét.

Végezetül álljon itt egy gondolatébresztő költemény.

Kányádi Sándor

Harangfölrat

azért harang a harang
hogy hívja az élőket
temesse a holtakat
s hogy árvíz jégverés
tűzveszély idején
s hódító horda láttán
félreverjék

(1986)

A szerkesztőségétől:

Köszönjük Zilahi Kálmán úrnak a tájékoztatást, és őszintén örülünk annak, hogy Kecskemét városának lakossága ilyen szoros kapcsolatot ápol szűkebb pátriánkkal.

PAPSZENTELES BEREGSZÁSZBAN

Június 29-én, Péter és Pál főapostolok ünnepén a beregszászi görög katolikus templomban Milan Sasik munkács görög katolikus megyéspüspök pappá szentelte az 1985-ben Beregszászban született Szkoropádszky Péter diakónust. Tavaly diplomázott a nyíregyházi Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskolán, jelenleg a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kánonjogi Intézetének doktorandusz hallgatója, és a Karácsfalvai Sztójka Sándor Görög Katolikus Liceum nevelőtanára.

SZ. J.

Egy hiteles résztvevő visszaemlékezése Munkács visszacsatolásáról

Hetvenkét évvel ezelőtt, 1938 novemberében csatolták vissza Magyarországhoz Munkácsot és Ungvárt. Az alábbiakban a talán leghitelesebb szemtanú, Tonhaizer Ferenc munkácsi alpolgármester és visszacsatolási kormánybiztos máig kéziratban levő visszaemlékezéseiből idézünk.

Idégeink már szétpattanóban voltak, amikor 1938. november 2-án végre eljött a bécsi döntés napja és Imrédy miniszterelnök könnyes megindultságtól el-elcsukló hangon este pont 9 órakor bejelentett, hogy Munkács is visszatér. Ez az este minden percével és minden érzésével, mint életünk legnagyobb élménye sírig fog lobogni lelkünkben. Az örömtől kiugrani készülő szívünkkel nemigen mehettünk az utcára, ahol még cseh csendörök cirkáltak, és még is találtattak, akik vállalták a kockázatot, mert késő este énekszóval felzörgettek otthonunkban.

Másnap reggel elmentem a rendőrségre. Öölő karok és örömsugallta csókok kísérték utamat. A katolikus templom és a városháza közötti útvonalon magyarok ezrei tolongtak. A rendőrök és a csendörök lépten-nyomon elkobozták a piros-fehér-zöld kokárdákat. Sokan nemzeti dalokat énekeltek, mások beharsozták szemtől szembe a csehek arcába: „Magyarok vagyunk, ez a föld magyar föld, s a mi zászlónk piros-fehér-zöld!”

A rendőrségen bejelentettem, hogy kinyitom a lepecsételt pártirodákat és délutánra a városháza nagytermébe összehívom a Magyar Nemzeti Tanácsot. Bejelentésemet tudomásul vették, de arra kértek, teremtsék rendet az utcán, mert a tömeg a rendőrségre már nem hallgat. Közölték velem, hogy ők már a katonaság segítségét kérték.

Közelbélépésem két feltételhez kötöttem. Az egyik az volt, hogy minden magyar zavaralanul viselhesse a magyar jelvényeket, a másik pedig az, hogy magyar nemzetiséget állíthassunk. Feltételeim teljesítése után lementem az utcára, s odaálltam az időközben odaérkezett, tankkal és szuronyos fegyverekkel ellátott katonaság élére, majd folytonos kiáltásaim közepette lassan menetelve kiürítettük az utcát. Így akadályoztam meg az aznapi vérengzéseket.

Ennek megtörténte után a Magyar Nemzeti Tanács összehívása felől intézkedtem. Közben R. Vozáry Aladárné két ügyvéd kíséretében Ungvárra ment, ahonnan hazahozták a börtönben sínylődő férjét.

Délután a városháza nagytermében egybegyűlt a Magyar Nemzeti Tanács. Nyitott ajtók mellett kellett tárgyalnunk, mert a folyosón a kivezényelt rendőrség kapott helyet. Lélekemelő pillanat volt, amikor az érkekeztet rendőrszuronyok árnyékában az Egek urához fohászkodó imánkkal, a Himnusszal kezdtük. Örömtől csillogó szemekkel néztük, amikor a hús esztendőn keresztül annyira üldözött „Isten, áldd meg a magyart!” éneklése közben a cseh rendőrök szép csendben és mélabúsan tisztelegtek.

A Magyar Nemzeti Tanács elnöke R. Vozáry Aladár lett, s én lettem a helyettese. Dr. Simon Menyhértet a sajtószolgálat bízta meg. A város és a magyarság összes időszéri problémáit felölelő értekezlet a Szózat fenséges hangjaival ért véget. Itt említettem meg, hogy a Magyar Nemzeti Tanács elnökségi tagjaiból a mindenható jó Isten kegyelméből már csak én vagyok az élők sorában.

November 4-én délelőtt 9 órakor a városháza tornyára ünnepélyes keretek között kitűztük a magyar zászlót. A Katolikus Körben megtartottuk a 300 tagból álló magyar nemzetiség alakuló gyűlését, és felhívással fordultunk a magyarsághoz, hogy a közrend, az élet- és vagyonbiztonság érdekében fegyelmezzet viselkedjék. Tudtáraadtuk a polgárságnak, hogy november 10-ig, vagyis a magyar honvédek bevonulásáig megalakított nemzetiségünk a katonasággal és a rendőrséggel látja el a közbiztonsági szolgálatot...

Ilyen mozgalmas napok után végre ránk virradt a várva várt november 10-edike. Reggel még egy utolsó felhívással fordultunk a polgársághoz, mellyel a délutáni bevonulás ünnepségének műsorát közöltük. Délre már az egész város zászlódsízt öltött. A városháza előtt felállítottunk egy nagy tribünt. Ennek felállítása közben a Fő utca és a Munkácsy Mihály utca sarka felől egy fegyverlövés hallatszott. A már említett városparancsnok torkaszakadtából kiáltotta: „Most rommá lövtem a várost!” Magammal hívtam, s a fegyverlövés hangjának irányába mentünk, de nem találkoztunk senkivel. Még ma is rejtély, ki volt az, aki acseheket az utolsó órákban így megijesztette.

Délután a cseh rendőrök a Fő utca és a Kossuth utca sarkán sorakoztak, parancsnokuk pedig a városháza előtt tartózkodott. Pont két órakor észrevettük a Zrínyi utca felől érkező magyar királyi államrendőrséget. Erre a cseh rendőrtiszt egy néma kézszorítással búcsúzott. Mire megfordultunk, már ott állt a magyar királyi rendőrkapitány, aki rövid üdvözléseink után szakaszával átvette a közbiztonsági szolgálatot.

Csakhamar megérkeztek a magyar királyi honvédek is, élükön Nemes ezredessel.

Közreadta: OREMUS KÁLMÁN
Fotó: munkácsi képeslap a cseh időkből
A szerkesztésért: Oremus Kálmán kárpátaljai származású szabadúszó újságíró, jelenleg Petneházán él.

Ezt olvastuk

Ukrajnából érkezik a legtöbb bevándorló Oroszországba és Lengyelországba

A világgazdasági válság miatt csökken a fejlett országokba érkező migránsok száma, olvasható a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD) szakértői által e témáról összeállított jelentésben.

A 2009-es adatok szerint az első három helyen (a belső migrációt is figyelembe véve) Kína, Románia és India áll. Ukrajna a tizedik helyen áll a fejlett országokba érkező bevándorlók számát tekintve. Az ukrainaiak vannak a legtöbben az új bevándorlók között Oroszországban (46 ezer) és Lengyelországban (10 ezer). Népszerű körükben Csehország (8 ezer) is, itt a politikai menedékjogot kérők között ők vannak a legtöbben.

Érdekes adat, hogy a nők teszik ki az Olaszországba bevándorolt ukrainaiak többségét: 2009-ben összesen 174 ezer ukrainait tartottak ott nyilván, 80 százalékuk nő volt.

Beregszásziak világtalálkozója

A közelmúltban a Verke-parti városban tartották a Beregszásziak II. Világtalálkozóját. A háromnapos programot dr. Berényi Sándor, Beregszász szülöttje és Balackij Vladimir, ismertebb nevén Pitkin szervezte.

Dr. Berényi Sándor elmondta: 5 évvel ezelőtt született az ötlet, hogy megkeresi azokat a beregszásziakat, akik szülővárosuktól távol, a világ különböző részein élnek. Ezt követően három éven keresztül Balatonföldváron találkoztak. Idén Pitkinnek köszönhetően Beregszászban gyűlt össze a több mint száz egykori beregszászi. Számos kulturális és szórakoztató program várta őket: többek között múzeumlátogatás, városnézés, sportverseny, a Borzsa-parton zsíroskenyér-parti népi előadók.

A hazalátogatók közül többen pozitív fejleményként értékelték, hogy Beregszász arculata megváltozott, szebb lett, és több egykor szinte járhatatlan utca ma már jó állapotban van.

– Egy igazi beregszászi találkozóznak Beregszászban a helye! – nyilatkozta Balackij Vladimir. – Az ötletet eleinte sokan kétkedve fogadták, mégis eljött 100 ember, tehát szerintem megérte a fáradozást. Akik részt vettek a programban, az utolsó este, a fogadáson már ismerősként köszöntötték egymást – tette hozzá.

VALAHOL... A CSONKA-BEREGBEN

Vannak emberek, akiknek kiheverhetetlen mély sebeket égetett a lelkébe a történelem. Jól mondja az Írás, hogy mindenki vegye fel a keresztjét, és vigye, mert senki nem veheti át tőlünk ezt a feladatot. Ennek igazságát egy pillanatra sem firtatva mégis meg lehet állapítani, hogy vannak olyanok, akiknek ölükbe hullott a jólét, mégsem tudtak hálát adni érte. Másoknak egész életükre keserves sors jutott, de mégis mindennap hálát adnak érte Istennek. Mint Bartha Bertalanné született Kosztva Lídia néni is, aki Vécseken él a menyével a Szabadkai utcában. Az általa elmondottak csak tovább erősítették bennem, hogy mindnyájunk élete sajátos, velünk élő történelem.

Lidike néni 1922-ben született Tiszaviden, egy aprócska Bereg megyei faluban. Mikor ő megérkezett, már két fiútestvérének szelte az anyja a kenyeret. Szülei 20 holdnyi földön gazdálkodtak, de a trianoni csonkítás miatt az értékesítési lehetőségek megszűntek a beregiek számára, mert a csehek leeresztették a határsorompót. Sőt még a Tiszáig elterülő beregi falvakat is be akarták kebelezni a feneketlen éhséggel és becstelen szerzésvágygal megfertőzött hódítók. Lidike néni szülei a csonkítás előtt Beregszász, Ungvár és Munkács piacain, vásárain értékesítették, cserélték el a terményt, jószágot, onnan hozták haza sokszor cserekereskedelem révén a munkácsi öntödében készített szerzőmokat, öntöttvas fazekakat, díszes öntöttvas tűzhelyet, bútort is. Ezekből a magyar királyságbeli lehetőségektől a beregieket a trianoni szerződés teljesen megfosztotta és egyszerre istenhátamögötti, nehezen megközelíthető lett Tiszavid, Tiszakerecseny és az egész környék is. Ezekben a falvakban korán munkára fogták az iskoláskorba cseperedett gyerekeket. Lidike nénit is. A sok munka ellenére mégis szépnek tartja gyermekkorát, még ha nagyobb is lett a szegénység a területelcsatolás miatt.

– Enni mindig volt mit, a ruhánk is megvolt, de szörnyű pénztelenségben éltünk. A zsidó fűszeresnél is csak tojásért, terményért tudtunk vásárolni. Gyümölcsből akkor még csak a szilva és a dió létezett nagyobb mennyiségben azon a tájon. A mai almásokat látva jut eszembe, hogy akkor alig néhány gazdának volt egy-egy körtefája, vagy batul és kormos almát termő fája. Mi legfeljebb csak vásárfiaként kaptunk a gyerekkorunkban almát. Nagyon összetartó volt a beregi nép, erős keresztény hittel, segítőkészséggel. Ha volt is harag, egy-egy esküvő, születés, természeti csapás, temetés hamar elfeledtette a vitát. A mi családunk is ilyen volt. A szomszédokkal, rokonokkal kalákában végeztük a nagyobb mezei munkákat. Mindig sok jószágot neveltünk, hizlaltunk a Tisza mentén, mert az összegyűjtötte a munkák fillérjeit. Mennyi sok szegény

embert eltartott akkor a beregi föld! És mindenki igyekezett, senki sem a segélytől várta a megélhetését. Még a cigányok sem, akik vesszőkosarat, gyékényből lábtörölt, iskolatáskát fontak, teknőt vájtak, favályút, fakanalat, vesszőseprűt készítettek, s eladták, vagy élelemre cserélték. Nemcsak a cigányoknál volt sok pulya, ahogy mifelénk a gyerekeket nevezték, hanem a magyaroknál és a zsidóknál is. A 4-8 gyerekes család volt az általános. Az én anyámék is tizenegyen voltak. Nagyon tiszteltük a lelkész, a tanítót és a jegyzőt, meg a családjaikat. Orvos, gyógyszerár, mozi csak Naményban, vagy a távoli Kisvárdán volt akkor. A férfiak egyetlen szórakozási lehetősége sajnos csak a kocsmá volt, és oda nők nem mehettek. Vasárnap az istentisztelet után a nagyobb lányokkal az utcán sétálgattunk és népdalokat énekeltünk, vidáman nótáztunk. A kender feldolgozása során keletkezett durva szősz a hét napjainak estéin, dörzsölőben a lányok talpa alatt puhult meg nótázás közben, hogy aztán könnyebben fonható legyen. A nótázásra a legények is odajöttek és hamar előkerült egy üres boroshordó, amelynek a tetején egy citerával jó talpalávalót varázsolt egy ügyes ember. És mi nagyon szeretünk táncolni a döngölt padlón vagy a poros utcákban alkalmilag vert sátrakban is. Nem volt akkor olyan kényes a nép egy kis megfázásra, mint manapság. Döngölt padlóju, alig fűtött házakban aludtunk, sőt nyakócon, laza öltözkében és meztőláb jártunk. Így mentünk a Március 15-i ünnepre és az iskolába is. Az idősebbek arrafelé még az én gyerekkoromban is szellős vászongatyát, vászoninget hordtak, sőt sok iskolatársunk is. Mégsem volt annyi megbetegedés, mint ma. Pedig a téli hónapok a Beregben valóban hidegek voltak, de a tavasz és a többi évszakok sem keveredtek úgy össze, mint manapság. Az iskolában és a hittanórán szigorú fegyelmet tartott a kántortanító. Hamar előkerült a nádpálca, ha a fiúk valami rosszat tettek. Aztán 1936-tól nagy volt a bizakodás, hogy újra visszakérülhetnek az elcsatolt részek, ami meg is valósult egy rövidebb időre. Nagy volt az öröm és az élni akarás, hogy a visszatért területen élő rokonokkal újra összefárhattunk. Ezért is volt szép a fiatalágunk, mert ezt megérhettük – sorolja Lidike néni.

– 1940 tavaszán, 18 évesen Tiszakerecsenybe mentem férjhez. A férjemék, a Bartha család tehető nagygazda familia volt. A háborús légkör ellenére nemsokára megszületett a fiúnk, mert Isten rendelése szerint bizakodás volt bennünk. A gyerek által a férjem megszuza a katonaságot, mert már három fiú harcolt a családjukból a frontokon. Volt egy helyi, távoli rokon barát-nőm, Balogh Sárka, akivel jóban-rosszban összetartottunk, de ő később a Tiszán túlrá, Mezőladányba ment férjhez. A sorsunk előre nem látható más nehézségei is felénk

tornyosultak. A zsidókra előbb csak ráverték az ablakot, aztán sárgacsillagot kellett viselniük. Egyre gyakrabban jöttek a hírek, hogy az orosz katonáktól, a muszáktól félünk kell. Már lány korunkban így neveltek bennünket. Sajnos a tőlük való félelem nem rémhír, hanem valóságos tapasztalat lett a mi életünkben. 1944 áprilisában szekerre pakolták a zsidó családokat és elvitték őket. Ott volt a fél falu lakossága, sirattuk őket és integettünk nekik. Egy öreg zsidóasszony azt találta mondani nekünk, hogy őket ne sirassuk, mert őket még szekerén viszik, de bennünket gyalog fognak elhajítani. Aztán még abban az évben, decemberben a hegyek felől beözönlő orosz katonák és az őket kiszolgáló, a faluban csak rendetlen, aljanépnek számító köpönyegforgató vazallusai a poklot hozták ránk. A lányok és a fiatalasszonyok korommal, vasporral bekenték az arcukat, nyakukat, a bal lábas gumicsizmát a jobb lábra húzták és fordítva, ringyet-rongyot vettek magukra, hogy ne tetszenek az orosz katonáknak. Sajnos, hiába volt ez az igyekezet, mert a síró, jajgató, megalázott nők sikolyától voltak hangosak a beregi magyar falvak. Az ember legdrágább kincse: az élete és a becsülete is teljesen kiszolgáltatottá vált. December 5-én az akkor alig 600 lelkes Tiszakerecsenyből minden 16 és 60 év közötti férfit a falu központjába gyűjtöttek és fegyveres oroszok hajtották el őket. Igaza lett tehát a zsidóasszonynak! Így történt ez az egész Beregben. A mi falunkból kétszázánál is több magyar férfit elvitték, ahogy mondták málenkij robotra, tehát csak "kicsi munkára", de keserves pusztulás lett a vége. A férjem és három testvére is köztük volt. Nem mondtak semmit, hogy hová viszik őket, csak annyit, hogy davaj. A tiszaiújlaki vizsgálat után egyet engedtek vissza közülük, mert tbc-s volt. Egészen Királyházai, Tiszaiújlaki elmentünk gyalog, hogy hírt kapjunk a férjünkről, fiútestvérekről, apákról, apósokról, de hiába. Csak annyit tudtunk meg, hogy a hosszú gyaloglás és a gyors vizsgálat után vonatra ültették és Janakijevóba vitték őket építési munkára. Ott az én emberem aztán tifuszt kapott és hamar elpusztult. Tömegsírba került. Ezt később tudtuk meg, mikor az új hatalom felszólított, hogy a házunkat ürítsük ki, mert államosítják, ott lesz a rendőr-őrs. Nem volt tehát könyörület azért, mert egyedül neveltem a gyermekem. Özvegyen apósoméék szűkös kamráját meszeltem ki, és oda kellett költöznünk egy időre. Aztán apósoméék a férjem még nőtlen testvérehez akartak hozzáerőltetni, de nem vállaltam, mert nem szerettem a viselkedését. Az elhurcolt férfiaknak a kétharmada odaveszett és még el sem sirathattuk őket hangosan, mert a falnak is füle volt. Majd csak 1991-ben állíthatott nekik a falu emlékoszlopot, amelyre 123 nevet véstek fel. Az első három név a mi családunkból került ki. Még ma is nehéz ezt sírás nélkül elmondanom. Aztán megtörölte a szemét az idős asszony és így folytatta.

VALAHOL... A CSONKA-BEREGBEN

– A nagy veszteség miatt a fiúgyermek hamar felnőtté váltak, s már 12–13 évesen szántottak, vetettek és sok családban az asszonyok is erre kényszerültek. Nem elég fájdalom volt, hogy csak alig öt évet tölthetett együtt a családjuk, ráadásul kulákká nyilvánítottak bennünket és elviselhetetlen beszolgáltatást róttak ránk. Aztán a mi református családjunkban természetes volt, hogy a fiamat iskolai hittanra írtam. Emiatt többször felhívtak az új igazgatóhoz, és győzködtek a hivatalosok, hogy ne járjon a gyerek hittanra, de nem hátráltam meg. Jaj, de sok éjszakát sírtam keresztül és imádkoztam, hogy fordítsa jóra az Isten a sorsunkat. Sokszor gyalogoltam a kisvárdai, városnaményi, tiszaszalkai piacokra, hogy a szilvalekvárból, vajból, tojásból, tejfölből, paszulyból pénzt tudjak csinálni. Az egyre elviselhetlenebb adókat, beszolgáltatásokat csak így tudtam teljesíteni. Apósom egyszer szóvá is tette a hatóságnál a megterhelő beszolgáltatást, meg azt, hogy a padlásprók még vetőmagot sem hagytak. Le is tartóztatták és elvitték sok kulák társával együtt Diósgyőrbé, öntődei építkezésre, ahol két évet töltöttek. Rabokként kezelték őket és még látogatni, beszélőre is csak rendőrségi engedéllyel mehettünk. 1956-ról megbízható híreket már csak a forradalom elbukása után hallottunk. Rádiónk nem volt, újságra nem jutott pénz, senki nem dolgozott az utcánkból városban, hogy híreket hozzon. Számunkra annyi haszna volt a forradalomnak, hogy utána visszakaptuk a házunkat és három évig egy kicsit jobb lett a paraszt életünk. Nem sokáig hagytak azonban nekünk békét, mert 1960-ban Kádár emberei nagyon megfélemlítették a népet és erőszakkal behajtottak mindenkit a termelőszövetkezetbe. Ahogy végiggondolom, éppen fél évszázada, hogy elvették mindenünket: a lovat, a vetőgépet, a földet, a tehenet, az erdőt és mindent. A fiam aztán meg is utálta a falut és otthagytott magamra. Pesten ácsállványozó, majd parkettás szakmát tanult és Vecsésen telepedtek le. Én a TSZ-ben dolgoztam, s szinte naponta sírva fakadtam, ahogy láttam szétmállani a családokat és a falu közösségét. Az egyházak is megrogytak a szörnyű nyomás alatt, mert az új világgal megfertőzött, a munkahelyekkel sakkban tartott lakosság a pap intése ellenére odahagyta a hitét és a gyülekezetét is. A tiszakerecsenyi gazdák aztán egy idő után lemondtak a jószágirtásról is. A több generáción át jól szolgáló istállókat, a magyar föld művelésére berendezkedett parasztporták származás pusztulásnak indultak. A városba került fiatalokat végleg elvesztette a falu, s miután az öregek kihaltak, a házak is rogyadozásnak indultak. Hiába volt

már elérhető a rádió, a televízió, a hűtőgép, meg a kocsi is, nem volt, aki birtokba vegye, és karbantartsa az elöregedett házakat, istállókat. Sokszor elgondoltam, az olyan ország nem érdemel sokat, amelyik így bánik az értékeivel. A bajt csak tetőzte, hogy túlságosan leszoktattuk a magyar gyermekeket a munkáról, nem szerettettük meg velük a földet, a jószágirtást. Ráadásul az értékesítési hálózat gyarlósága miatt nem lehetett a tejet, a vágóállatot, a terményt értékesíteni. Csoda-e, ha menekült a falvak népe, főként a mezőgazdaságból élő vidékekről? Sajnos, a kárpótlás sem azokat az embereket szolgálta, akik a földért, üzemeikért az életüket, egészségüket áldozták. Mert régi betegséggé a magyar a magyar alól húzta ki a földet. Meg, sajnos, az ország alól is. Mégsem lenne szabad egész népcsoportokat, és lassan már a nyugdíjasok többségét is segélyekből éltetni. Mert ide jutott az ország.

Aztán azzal folytatta a 88 éves Lidike néni, hogy a TSZ-től ment nyugdíjba, ahol bér munkásként dolgozhatott a saját földjén. Nem sokáig tudott azonban pihenni, mert keserves életét újabb betegségek és agyvérzés is terhelte. Bizonytalanná vált a járása, amit a tanácsnál is észrevettek. Elintézték neki, hogy beköltözzön a mátyusi öregek otthonába. Alig töltött ott három évet, amikor 2001-ben a fia halálhírére hozta a postás. Bár nagyon jó ellátást kapott az otthonban, vágyott a fia vecsési családjához, ahol 2002-től gondozza a menyét, Irénke és látogatják az unokák, dédunokák. Sokszor hazajár azonban álmában a szülőföldre, Tiszavidre, sőt olykor tejeskanával a kezében megy a kerecsenyi csarnokba, de hamar kiderül, hogy csak az álom tréfálta meg. Mára megromlott a látása és a hallása is. Nagyon sajnálkozik, hogy már az 1918-ban kiadott nagybetűs Bibliát sem tudja olvasni, a menyét olvas fel neki belőle, ha van ideje. Nagyon elégedett azzal, hogy dr. Németh Gábor háziorvos rendszeresen meglátogatja és el látja, ha szükség van rá.

– Tetszik tudni, sokat gondolkodtam a kesérv sorsomon. Én a csapások miatt soha nem lázadtam Isten ellen. Volt, aki meg is kérdezte, te Lidi, hogyan engedhetted meg Isten ezt a sok próbátételt és keresztet, amit rád mért? Én a 394. református dicséretünkkel szoktam az ilyen kérdésekre válaszolni, hogy Isten azt bünteti, akit szeret. És ez így van rendjén. Nekünk bele kell tudnunk simulni Isten tervébe, hogy az Ő kegyelme által a sok megpróbáltatáson át jussunk el a célig: a Krisztus által elnyert örök élet reménységére – mondta végül örülőkkel megszőgyenítő, erős hittel Lídia néni.

Lejegyezte: OROSZ KÁROLY
református presbíter, Vecsés

Az ungvári János vitéz

Dr. Harajda András ungvári származású, köztisztviselőnek örvendő budapesti gyermekgyógyásszal és feleségével, Nórikával az Erkel Színházban, a Budapesti Operettszínház társulata által színre vitt János vitéz című darab előadásának szünetében találkoztam – legnagyobb öröömre. Úgy tűnt – s nem tévedtem –, hogy András őszinte lelkesedése mögött valamilyen megrendítő nosztalgia is felsejlett.

– Jó emberismerő vagy – reagált ki nem mondott kérdésemre –, sírtam, mert hatalmukba kerítettek az emlékek. Nem tudom és nem is akarom palástolni mindazt, amit érzek, amire ennek a darabnak minden sora, muzsikájának minden akkordja készlet.

Nekem is tetszett, amit láttam-hallottam, hiszen neves művészek mutatták be Petőfi Sándor halhatatlan művét, ám mégsem kavart bennem akkora vihart, mint kedves barátomban.

– Ha érdekel, elmondom, milyen hősi múltja van a János vitéznek Kárpátalján.

Mi sem természetesebb: érdekelt a dolog. Beültünk egy kellemes Duna-parti kávézóba, és dr. Harajda András mesélni kezdett.

– 1956 ősze volt, a szovjet hadsereg már vérbe fojtotta a magyar forradalmat. Feszültség vagy apátia uralkodott a diákok között is, a KGB civil ruhás tisztjei mindennap megjelentek az iskolánkban, vigyáznunk kellett minden kiejtett szóra. És ezekben a vészterhes hetekben valakinek az az ötlete támadt, hogy valamivel le kell kötni a diákságot. Valami olyasmibe kellene belefogni, ami mindenkit érdekelt, ami vidám, de mégis szomorú egy kisse, és, ami fontos, magyaros is. Kacsóh Pongrácz János vitéz című daljátékára esett a választás. A daljáték mindenben megfelelt a már említett elképzeléseknek. Ismert is volt, vidám is, szomorú is, de, főképpen hazafias. Mi, diákok úgy sejtettük, hogy az ötletgazda László Zoltán, a diákok által szeretettel csak Zolikának becézett tanár volt. Ezt a sejtést később az is megerősítette, hogy ő rendezte a daljátékot. Hogy az iskola igazgatóságánál hogyan harcolta ki a darab betanításának engedélyezését, ezt csak ő tudta, mert, figyelembe véve a politikai hangulatot, biztosan nem ment könnyen. A daljáték szövegét valaki cenzúrázta is, mert, néhány helyen az eredeti szövegen változtatnunk kellett. Például az

Az ungvári János vitéz

■ első felvonásban a zászló felpántlikázását ünneplő kórus nem a „magyar dicsőséget” énekelhette meg, hanem csak a „harci” dicsőséget, Kukorica Jancsi belépőjében pedig Jancsi nem a jó magyaros nevére büszke, hanem a becsületes nevére.

– **Ráismerek mindenki szeretett és tisztelt Zolikájára, ugyanis engem is tanított, úgy él emlékeimben, mint igaz magyar ember, akinek azokban a kegyetlen időkben is volt gerince, bátorsága. Kik voltak a szereplők, kikre emlékszel?**

– A főszerepeket a 9–10. osztályos tanulók kapták. Iluskát Tóbiás Mária, Bagót Sütő Mihály, a gonosz mostohát Sasvári Erzsébet játszotta, a strázsamester és a francia király szerepe Fülöp Sándornak, a királylány pedig Kerekes Évának jutott. A gazdát Petky Mátyás, a csósz Homoki Károly alakította. Jenei Sándor lett Bartolo, a francia király udvarmestere, Ilku György pedig az a török, aki elrabolja a francia királykisasszonyt. János vitéz szerepe nekem jutott. A tündérek alsó osztályos kislányok voltak, a franci királylány udvarhölgyei pedig a legszebb lányok, köztük Bálint Judit, Nyisztor Vera és mások. Asúgó Kaluja Vera volt. A táncbetéteket Kremniczky Valika néni tanította be. Zenekarunk nem volt, nem is lehetett több okból kifolyólag, a zenét egy aranyos fiatalasszony szolgáltatta, egy szál zongora segítségével, de mindenki legnagyobb meglepedésére. Sajnos, a nevére már nem emlékszem.

A próbákat mindig az esti órákban tartottuk, mert nappal nem volt üres osztály az iskolában. Sokszor hetente háromszor is összejöttünk. Zolika tanár úr arra nagyon vigyázott, hogy ezek az esti elfoglaltságok ne menjenek a tanulás rovására. Nem is emlékszem arra, hogy a próbák miatt tanárainkkal konfliktusaink lettek volna. Élvez- tük a felkészülést, mindenki szívvel-lélek- kel igyekezett beleélni magát a ráosztott szerepbe. Voltak mulatságos események is. Emlékszem, Petky Matyi a gazda szerepé- ben eleinte eléggé nehézkes, darabos mo- z-

gást produkált. Zolika sehogy sem tudta megértetni vele, hogyan kellene hoznia a karaktert. Az egyik este azonban Matyi olyan nagyszerűen játszotta a szerepét, hogy első döbbenetünkben mindenkinek táva maradt a szája, aztán nagy ováció tört ki. Matyi elmondta, hogy egy profi színész rokonuk foglalkozott vele otthon. Ne felejt- sük el, hogy a rendezővel együtt mind- annyian amatőrök voltunk.

– **Gondolom, anyagilag is megterhelő volt abban az időben kosztümös darabban játszani, nem is beszélve a díszletekről. Hogyan oldottátok meg?**

– A fellépő ruháról a szülők gondoskod- tak. Kukorica Jancsi bojtáruháját például édesanyám varrta. Nagyobb gond lett volna a huszármentével, de szerencsére meg- maradt az egyik nagynénémnél egy jelmez- bálra készült huszáruniformis, még a mére- tén sem kellett semmit változtatni, olyan volt, mintha rám szabták volna. A kard a házigazdánk erdőmérnöki díszöltönyének volt a tartozéka, tőle kaptam kölcsön. A dísz- leteket is a diákok szülei – volt köztük asz- talos, festő, festőművész – készítették nagy igyekezzettel.

– **Hogyan sikerült a premier?**

– Nem emlékszem már a bemutató pon- tos dátumára, csak arra, hogy mindannyian nagyon izgultunk. Az iskola nagyterme töm- ve volt, egy gombostűt sem lehetett volna leejteni. Óriási sikerünk volt, a nézők hol sirtak, hol nevettek. Heteken keresztül ját- szottunk hétvégeken, mindig teltház előtt. Lassan kezdett rutinosá válni a játék.

– **Hogyan alakult a János vitéz további sorsa?**

– Zolikának ismét támadt egy ötlete. Ha az ungvári magyar iskolában ilyen nagy si- kerünk van, nem kéne megpróbálni fellépni a környező falvak, városok magyar közön- sége előtt? A gondolatot tett követte, el- kezdtük a vendégszereplésünket Csapon, Munkácson, Beregszászban, Nagypaládon. Egy bérelt kisbusszal utaztunk a helyszí- nekre, vittük magunkkal a díszleteket is.

Mindenhol két előadást tartottunk, nem is az iskolában, hanem a helyi kultúrházakban, egyet délután, a gyerekeknek, egyet pedig este, a felnőtteknek. Mindenütt nagy-nagy szeretettel fogadtak és ünnepeltek minket, Beregszászban még egy kisebb fogadást is rendezett az esti előadás után az ottani ma- gyar középiskola diáksága a tiszteletünkre. Akkor kötöttem egész életre szóló barátsá- got sok beregszászi fiúval és kislánnyal, sőt, még a feleségemmel való későbbi is- meretségem is – ha közvetve is – annak az előadásnak köszönhető.

A vidéki fellépéseket mindig Zolika ta- nár úr kötötte le. A megbeszélésekre néha engem is magával vitt. Nagydobronyban megdöbbenve tapasztaltuk, hogy a falu ve- zetősége nem járul hozzá a szereplésünk- höz. Az okát a mai napig nem tudom, le- forrázva éreztük magunkat, hazafelé utazva alig szóltunk egymáshoz.

– **Hány előadást élt meg a darab, mikor gördült le végérvényesen a függöny, hiszen iskolások voltak?**

– A huszonötödik, jubileumi előadásunk ismét otthon, az iskolában volt. Ezúttal is nagy sikert arattunk. Játsoztunk még az Ungvári Ukrán Színházban is, a város ve- zetőségének a felkérésére. Ez a meghívás az akkori hivatalosságok részéről talán egy kis gesztus volt az ungvári magyar iskola, és talán az egész kárpátaljai magyarság felé, mert éppen ilyen volt a széljárás, vagy ilyen- nek kellett lennie.

Aztán jött a tavasz, kezdődött az érett- ségire való felkészülés időszaka, lassan el kellett felejtünk az amatőr színészkedé- sünket, jöttek a komolyabb, életbevágóbb feladatok. Zolika csak azt sajnálta, hogy nem tudtuk megörökíteni az előadást, megfelelő modern technika akkor még nem állt a ren- delkezésünkre. Az egyik előadásról készült ugyan hangfelvétel, az ungvári rádió kö- zölt is részleteket belőle egy vasárnapi ma- gyar nyelvű adásában, de aztán lassan fe- ledésbe merült az egész, és már csak a mi emlékezetünkben élnek azok a szép napok.

– Mindez, amit elmeséltél – mondtam Andrásnak, – külön fejezet lesz a nagy múltú ungvári magyar középiskola emlékköny- vében. Milyen felemelően szép lenne egy- szer, talán éppen az ungvári Ung-parton elénekelni a valamikori szereplőkkel: „Egy rózsaszál szebben beszél”. Jó lenne tudni, hogy vajon hányan ismerik fel magukat a mellékelt fotón?

SZÖLLÖSY TIBOR

A képeken: János vitéz és Iluska (azaz Harajda András és Tóbiás Mária) egyik szép jelenete; a János vitéz szereplői (il- letve segítők, Lessó György iskolaigaz- gató, László Zoltán rendező, Kremniczky Valéria tánctanár) az első előadás után.

A szerkesztőségtől: A Kárpátaljai Hír- mondó idei 2. számában felhívást közzeltünk „Könyv készül az egykori ungvári magyar iskoláról” címmel. Örömmel adtunk helyt lapunkban dr. Harajda András visszaemlé- kezésének, ezzel is segítve a majdani emlék- könyv létrejöttét.

“Született csillagok” műsora Beregszászban

A közelmúltban Beregszászban egy nagyszabású koncert keretében nyílt meg a Strong építkezési szaküzlet. A szervezők az ünnepi alkalomra külföldi sztárvendégeket is hívtak. A programban a Kalimboys & Erzsike nevű helyi zenekar mellett fellépett a magyarországi Csillag születik tehetségkutató idei sztárja, az Everdance táncsoport, valamint Tabáni István énekes, aki 2009-ben ugyancsak a Csillag születik műsor megnyerése által vált ismertté Magyarországon.

Tabáni István énekes a televízió jóvoltából igen népszerű Kárpátalján is. Nagy sikerű fellépését követően nyilatkozott lapunknak.

– Honnan jött az ötlet, hogy jelentkezik a Csillag születik tehetségkutató műsorba?

— Előtte több próbálkozásom is volt már. A kudarcok miatt elhatároztam, hogy többé nem jelentkezem sehová. A család és az ismerősök biztattak egy újabb megmérettetésre, és végül sikerült a 2009-es tehetségkutatót megnyernem.

– Milyen változásokat hozott életébe az ismertség?

— Két év alatt rengeteg emberrel találkoztam, két lemezem jelent meg és készül a harmadik. A verseny után sok fellépésem volt. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a tehetségkutató műsorok révén egyre több új arc jelenik meg, és természetes dolog, hogy a figyelem középpontjába mindig az újak kerülnek, a korábbiak kissé hátrébe szorulnak, felkéréseik száma csökken. Örülök, hogy ennek ellenére nekem is megvan a közönségem.

– Az albumokhoz készültek videoklippek?

— Akét megjelent lemezemenél egyik zeneszámhhoz sem forgattak klipet. Reményeim szerint a közeljövőben készül majd. Énis szeretném alakítani a klipp jellegét. A forgatást a közönség is nagyon várja.

– Milyen zenei stílus áll Önhez legközelebb?

— A zeneszámok között nem stílus, hanem érzelmek, pillanatnyi benyomások alapján válogatok. Ha mindenképpen stílusirányzatot kell megneveznem, akkor a dallamosabb rockzenét kedvelem. Véleményem szerint a zenének olyannak kell lennie, mint a versnek: el kell hogy gondolkodtasson.

A fellépéseim alkalmával előnyben részesítem a saját szerzeményeket, sokszor azért, mert azok a gondolatok, amelyeket én fogalmaztam meg, teljesen másak, mint amit más szerzők leírtak. Alkotáskor a mindennapi élményeket igyekszem feldolgozni, így születik meg a dallam és a szöveg.

– Milyen korosztályhoz szólnak a dalai?

— Nem egy konkrét korosztályt szólnának meg. Számomra az a fontos, hogy a dalnak mondanivalója legyen, mind dallamában, mind szövegében. A koncertjeimre a fiatalok és az idősek egyaránt szívesen eljönnek.

– A zene mellett mivel foglalkozik?

— Jelenleg a zene, a fellépések, valamint a felkészülés minden időmet lekötik. Átmenetileg felhagytam a festéssel is, de idővel szeretnék majd ismét foglalkozni vele.

– Járt már korábban is a határon túli régiókban?

— Korábban jártam már Erdélyben és Szlovákiában, de Kárpátalján most vagyok először. Idővel szeretnék mindenhol eljutni. Itt is nagyon jó a közönség. A belőlük áradó szeretet erősít, motivál. Úgy gondolom, sok olyan dolog van még bennem, amit nem tudtam megmutatni.

– Köszönöm a beszélgetést!

A rendezvény után alkalom volt elbeszélgetni Takács Péterrel, az Everdance koreográfusával és művészeti vezetőjével.

– Jártak már korábban is Kárpátalján?

— Tavaly november közepén felléptünk már Ungváron egy 40 perces műsorral. Mindig nagy öröm számunkra visszajönni olyan közönséghez, amely szívesen fogad bennünket. Így mi is igyekszünk apait-anyait beleadva megfelelni az elvárásoknak.

– Kérem, mondjon néhány szót a csapatról!

— Társulatunk 12 tagból áll, közülük kilencen jöttek el a mostani fellépésre. Az egyik táncosunknak sajnos bokaszalag-szakadása van, illetve ketten gyermekgondozási szabadságon vannak. A csapat 4 tagja kárpátaljai: Szanyi Szabolcs, Szanyi Annamária, Nod Diána és Lőrincz Sándor. Velük úgy ismerkedtünk meg, hogy Nyíregyházán kaptak főállású munkát. Én egy közös ismerősünk által elő-

– tik tehetségkutató verseny?

— Igazából úgy gondolom, hogy semmilyen változás nem történt. Mi már előtte 4 évvel léteztünk. Atársulat 2007-ben alakult, s ezen a tehetségkutatón eleve úgy indultunk, hogy mindig és mindenkor emberek maradjunk. Véleményem szerint azért is nem változtunk, mivel előtte is voltak már sikereink, tapasztalt társulatként vettünk részt a műsorban. Minden tagunk régóta táncol, szinte mindenki ebben a szakmában nőtt fel. Igazából az tud egy ilyen műsor után „elszállni”, akit hirtelen ér a hírnév, de mi mindnyájan színházi és táncos emberek vagyunk. Voltunk már színpadon nagyközönség előtt, s ezáltal felkészült volt a csapat.

Kétségtelen, hogy az együttes népszerűsége a műsor óta nagyobb lett. Az utóbbi időben számos felkérésünk volt: ott is szívesen látnak, ahol már korábban felléptünk, de újabb helyekre is hívnak minket.

– Hol tudják gyakorolni a táncokat, a koreográfiákat?

szőr Sándort ismertem meg. Az együttes megalapításakor meséltem neki arról, hogy idővel szeretnék egy nagyobb társulatot létrehozni, és ő ajánlotta a csapatba a másik három kárpátaljai táncost.

– Milyen stílust képvisel az együttes?

— A stílus magában hordja a legtöbb irányzatot a hipp-hopptól a társas táncon keresztül a klasszikus és jazz-balettig. Ezekből az irányzatokból izléselesen kiemelve egy-egy szeletet, komponáljuk rá a koreográfiát a magyar autentikus néptánc elemeire. Jómagam úgy szoktam megfogalmazni, hogy egy XXI. századi show néptánc, amelyhez az eredetiség ad alapot és erre építünk rá különböző show stílusokat.

– Milyen változást hozott a társulat életébe a Csillag szület-

— Nyíregyházán van a próbatermünk a Bujtosi Szabadidő Csarnokban. A nyári időszakban heti 5 napot és naponta 6 órát gyakorolunk. Évközben hetente 3 alkalommal 3 órát.

Hozzá kell tennem, hogy ez változó. Augusztus 24-én volt egy premierünk Nyíregyházán. Ez egy 2x40 perces műsor volt, amit csak az Everdance Táncszínház adott elő. Arra napi 6–8 órát gyakoroltunk. A most bemutatott koreográfiát mintegy 2 éve gyakoroljuk.

– Láthatja még a társulatot a kárpátaljai közönség?

— Jelenleg tárgyalunk egy kárpátaljai turné szervezéséről. Természetesen ez még sok mindentől függ, de terveink szerint jövő nyáron szeretnénk megvalósítani, és bejárni egész Kárpátalját.

M. B.

Anyanyelvi tábor Kárpátalján

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség hagyományos Anyanyelvi Irka Tábora az idén is nagyon népszerű volt a Kárpátalján szörvényben élő magyar fiatalok körében. A program részleteiről Punyó Mária, az Irka című gyermeklap főszerkesztője, táborvezető tájékoztatta lapunkat.

Mint elmondta, a pedagógusszövetség megalakulása óta különös figyelmet fordít a szörvényben élő magyarság gyermekeire. Az egyik ilyen, nemzeti identitástudatuk megőrzését célzó kezdeményezés a kéthetes anyanyelvi tábor, amelynek szervezését az ismert gyermeklap vállalta. A program megvalósításában az idén is a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola hallgatói működtek közre, akik a kötelező nyári tábori gyakorlatukat minden évben az Irka tábor résztvevői körében töltik.

Az Irka tábor hagyományosan 2 turnusban szervezik. A gyerekek egy hetet rendszerint a Felső-Tisza-vidéken nyaralnak. A helyszínek: Kőrösmező, Tiszabogdány, Terebesfejpatak, Gyertyánliget, Nagybocksó, Bustyaháza. Itt napközis táborokat tartanak. A gyermekek toborzásában aktívan közreműködik a római katolikus egyház.

Idén július 24–30-a között, az első héten, Rahón és Terebesfejpatakon táboroztak az érdeklődők. Ezután a gyerekek egy hetet Beregszászban töltöttek. Sajnálatos módon több éven keresztül anyagi források hiányában a beregszászi programrészt elmaradt. Természetesen idén sem tudtak

minden jelentkezőt vendégül látni a Verke-parti városban, így elsősorban azok jöhetnek el, akik jól beszélnek magyarul. Főként Szolyváról, Terebesfejpatakról, Rahóról érkeztek diákok. A szervezők úgy gondolták, hogy az idén olyan gyermekeket is meghívunk, akik bár Beregszásztól nem túl messze laknak, mégis csak vasárnapi iskolában tanulják a magyar nyelvet. Ilyen település például Fancsika, Sásvár vagy Bakos.

A táborban 7–14 éves gyerekekkel foglalkoztak, a programok a szokásos fejlesztésre és egyfajta magyarságlélmény nyújtására irányultak. A fiatalok népdalokat, énekes népi gyermekjátékokat tanultak, valamint kézügyességi feladatokat oldottak meg. Ez utóbbiaknál is a szókincesfejlesztés volt az elsődleges szempont. A programban az említetteken kívül múzeumlátogatás és városnézés is szerepelt.

A tábor ideje alatt a gyermekek felügyeletét két csoportban 6 tanár, egy zenepedagógus, valamint 10 főiskolai gyakorlók látta el. Valamennyi résztvevő élményekkel gazdagodva térhetett haza.

M. B.

KÉT KERÉKEN A SZÜLŐFÖLDÖN

A Sion Rádió szervezésében, a beregszászi református gyülekezet és a Kárpátaljai Református Ifjúsági Szövetség (KRISZ) támogatásával idén ötödik alkalommal rendeztek kerékpártúrát. Az elmúlt négy évben a kerékpározók bejárták Kárpátalja szinte összes „megbiciklizhető” útvonalát – úticélként szerepelt már a Vereckehágó, a Szinevértó, a Hoverla. Ez alkalommal a Lembergi megye határvidekéig, az Uzsokihágóig tekertek el a vállalkozó kedvű résztvevők: 5 nap alatt 370 kilométert tettek meg.

A kerékpártúra célja a fizikai erőnlét próbára tétele mellett az, hogy a Kárpátok mesébe illő vidékeit látva a résztvevők közelebb kerüljenek Istenhez, elgondolkodjanak a teremtés csodáin. Ezt a lelki elmélyülést szolgálták a napi áhítatok, amelyeket Szanyi György tiszteletes, a KRISZ alelnöke tartott. Az öt nap alatt volt részünk napsütésben, esőben, tekertünk hegyen, völgyön, dombokon, lejtőkön át. Közben megismertük vidékünk magyar és ruszin falvait, elbeszélgettünk a helyiekkel, ezáltal hírt

adtunk arról, hogy vannak még magyarok Kárpátalján. Szülőföldünket nem könyvekből vagy a televízióból, busz-, vonat- vagy autóablakból, hanem személyes tapasztalatok által, a Kárpátok bérceit két keréken meghódítva ismertük meg.

A 15 fős csapat június 27-én indult Beregszászból. Az első nap végállomása Ungvár volt. A második napon Percsint és Nagybereznát is érintve egészen Csontosig jutottak el a túrázók. A harmadik napon az Uzsokihágóig folytatódott a biciklizés. A túra negyedik napjának célja Szolyva városa volt, az utolsó napon pedig Munkácsra érkezett vissza a csapat Beregszászba. A túra útvonala érintette a nevickei várromot, az Árpád-vonal egyik szakaszát, a Szolyvai Emlékparkot és a beregszentmiklósi várat. Ezen a helyeken a kerékpározók nemzeti színnel szalaggal átkötött koszorút helyeztek el.

A Sion Rádió 2012-ben is szeretné megszervezni a kerékpártúrát, akkor talán már Erdélyt is kitűzhetik úticélul.

KISS JULIANNA

A tanárokat díjazták

Fizika-, matematika- és kémia tanárokat tüntetett ki a MOL. A legnagyobb magyarországi olaj- és gázipari vállalat másodszor osztotta ki a MesterM-díjat, amellyel a természettudományos képzést szeretné támogatni a középiskolákban. A versenyre jelenlegi és volt diákjaik nevezhették be azokat a tanáraikat, akik a legtöbbet tették tanulóik szakmai előmeneteléért. A zsűri a 190 jelölt közül 10 pedagógusnak ítélte oda a díjat, közülük többen határon túli középiskolákban tanítanak. A díjazott pedagógusok a kitüntetés mellé tanári táskát és 200 ezer forint pénztutalmat is kaptak.

Györffy Istvánt, a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium pedagógusát több diákja is elkísérte a budapesti díjátadóra, akik közül többen köztársasági ösztöndíjjal tanulnak Magyarországon. Pista bácsi, ahogy diákjai hívják, nemcsak a fizikát szeretettette meg tanítványaival, hanem a csillagászatot és a természetet is. A versenyre Fiser Béla, a Szegedi Tudományegyetem doktorandusz hallgatója jelölte Györffy Istvánt.

(A HírTV nyomán)

Almássy Gábor felvételén: tanár és tanítvány családi körben.

Kárpátalja magyarországi szemmel

Néhány hónapja kezembe került egy igen jelentéktelen kis alkalmi sajtótermék, a Tisza-forrás 1888-ból. Alap hasábjain egy kirándulás emlékét örökítették meg írói, köztük nagy könyvtáros példaképünk, Szinnyi József. Az újság, és témája már akkor „megihletett”, és mert sosem voltam olyan helyzetben, hogy utazásokat tervezgessek, virtuális kirándulást tettem a Tisza forrásánál és környékén (ld. Kárpátaljai Hírmondó 2010. dec.). Azt azonban nem remélhettem, hogy valaha elmehetek arra a varázslatos környékre – ha nemis éppen azokra a helyszínekre.

Egy véletlen folytán, és egy negyven évvel ezelőtti Petőfi gimnáziumos társaság – négy hajdani diák és osztályfőnökük, Mária néni – jóvoltából, amolyan „autótoltelékként” eljutottam végre Kárpátaljára, és végigszágulhattam a magyarság történetének legfontosabb helyszínein. Mivel szeretem feljegyezni az élményeim, vittem magammal egy takaros kis füzetet, amibe persze végül egy sor sem került. A rengeteg élmény annyira lekötött, hogy egyetlen percem sem akadt, hogy papírra vessem azokat. Most tehát próbálom rekonstruálni.

A több mint négy évtizede érettségizett „fiúk” és „lányok” már nem először szerveznek ilyen megkésett tanulmányi kirándulást, ám osztályfőnökük, aki az ötlet kitalálója volt, ezúttal „túl messzire ment”. Maga a kárpátaljai gondolat lelkes fogadtatásra talált, ám mire a szervezés végső szakaszához érkezett, csupán öten maradtak a „rajtvonalnál”. Így került sor az én meghívásomra, amit – egy kisebb családi szervező és átszervező munka árán – elfogadtam.

Tisza-folyás

Kárpátalja 2011. május 26-29.

Indulásunk május 26-a, csütörtök reggelre esett. Rövid időre és alkalmi jelleggel csatlakozott hozzánk a Műemlék Felügyelettség építész munkatársa, akit Nyíregyházára vártak egy előadásra. Útközben rengeteg hasznos tanácsot hallhattunk tőle, amit persze azonnal el is felejtettünk és csak később, a helyszíneken tudtunk foszlányokban felidézni. Miután alkalmi utastársunkat Nyíregyháza előtt átadtuk meghívóinak, elindultunk Beregsurány felé, ahol némi várakozás után, kisebb adminisztrációs akadályokat leküzdve átléptük a határt.

Utunk során igyekeztünk követni a mezőegrecsei polgármester tanácsait, így elsőként Beregszászra igyekeztünk, ahol bepillantottunk a Bethlen-Rákóczi-házba, amelyben mazzakközépiskola működik. Mivel hosszú út állt még előttünk, itt is és a mellette álló katolikus templomban és kertjében, Szent István mellszobra előtt is csak néhány percig időztünk, majd kicsit még a városban is sétáltunk. Megcsodáltuk a Bereg Vármegyei Uri Kaszinó szépen felújított szecessziós épületét, amelyben ma az Arany Páva Étterem üzemel, valamint az egykori Királyi Törvényszék igen impozáns épületét. Itt ma a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola működik. Dacára a helyiek és az anyaországiak igyekezetének, az épület felújítása csak igen lassan halad. Mária néni mindenütt előttünk járt, mindent látni akart és türelmetlenül róttá az utcákat, néhol nélkülünk is. Nem gondoltuk, hogy a kórháznak – amely előtt többször elhaladtunk és ahol Gábor szerint „megnyerő” kis „doktoréniket” láttunk – még szerepe lesz az „életünkben”. Részletes ismerkedésre sem nekünk a várossal, sem Gábornak a „doktorénikkel” nem volt módunk, mert a nap már ekkor rövidnek látszott, és még igen sok látnivaló állt előttünk.

Szóval továbbindultunk Csetfalvára, ahol szerettük volna megnézni és lefényképezni a hely nevezetességének, a református templomnak gyönyörű 1753-ban készült híres festett famennyezetét. Mivel délidőben jártunk, ez nem is volt oly egyszerű manőver, végül mégis siker koronázta Mária néni kitartó igyekezetét. A fiatalember, akit a parókia talált, néhány percre hajlandó volt kinyitni a kapukat, így megcsodálhattuk a templomot is és az elé épített zsindelyes, négy fiatornyos haranglábat, majd tovább indultunk Tiszaújlakra. A Tisza-hídtól mintegy 200 méternyire, a határátkelő állomás közvetlen közelében áll a turulmadaras Rákóczi-emlékmű, amelyet a kuruc csapatok első győzelmes csatájának helyszínén emeltek 1906-ban. A hatalmas obeliszk tetején szárnyát táró madár szobrát a szovjet időkben eltávolították, és oly sikeresen rejtették, hogy csupán az új szobor elkészülte és 1989-ben történt felavatása után került elő. Így az eredeti szobormadár ma az ungvári vár kertjében „lakik”. Némi történelmi ábrándozás után folytattuk utunkat Nagyszőlőse a Perényi kastélyhoz, majd a huszti várhoz. A kastélyban ma a járási oktatási osztály működik, ahová közönséges halandó nem térhet be, de kertjének égig érő fái alatt tehettünk egy rövid sétát, milliónyi varjú, „éneke” által kísérvé. Huszti romjainak elérése, a hegy megmászása látszólag igen kellemesnek ígérkezett kezdetben lankás, erdős útjaival, ám néhány méter után bántuk már, hogy az ilyen esetekre tartalékolt kényelmes cipőkről megfeledkeztünk. Azért nem hagytuk, hogy a hegy legyűrjön bennünket, és végül mégis feljutottunk a vár romjaihoz. Talán mondanom sem kell, hogy a legmagasabbra, a mindannyiunknál majd húsz évvel idősebb Mária néni merészkedett, a helyi ifjak legnagyobb ámulatára.

Mire első szálláshelyünkre – Viskre – érkezünk, este nyolc óra volt. Sofőrjeink kü-

lönösen, és persze mi is mindannyian elfáradtunk. Mari és Gábor dolgát igen megnehezítették a kátyúk és a hiányos közúti jelzések. Viskén a helyi falusi turizmus szervezője várt, hogy hármunkat-hármunkat egy-egy családnál elhelyezzen. Egy kicsit csalódottak voltunk amiatt, hogy nem sikerült egy helyre elszállásolódni, ám a háziak szívélyessége hamar feledtetett velünk ezt a parányi kellemetlenséget. Később – belepillantva a helyiek életébe – azt is beláttuk, hogy jó, ha két család osztozhat a bevételen. A szállás ára amúgy nagyon méltányos volt, főként, ha a később megtapasztalt rendkívüli figyelemességet és a pazar ellátást is figyelembe vesszük. A két háziasszony közül az egyik – Rózsika – egy egészségügyi központban dolgozik főállásban, mellette három vagy négy munkakört lát el, köztük az igen fáradságos vendéglátást. Férje – aki a viski református közösség presbitere – az év nagy részében külföldön, vagy mint ott-tartózkodásunkkor, Kijevben dolgozik. Fiuk Magyarországon tanul, lányuk, Gabi, a huszti magyar iskolában magyartanár és hitoktató. Meghatóan öntudatosan és derekasan őrzik hitüket és magyarságukat, amivel náluk találkozhattunk elsőként, de amit valamennyiükről – akiket utunk során megismertünk – bátran elmondhatunk. Csakis magyarul beszélnek, magyar újságokat olvasnak és a magyar televízió (Duna TV, MTV1, RTL Club) adásait nézik – amit én először a figyelemességük egy újabb jelének véltem. Mint megtudtuk, az idősebbek közül sokan nem is beszélnek az ukrán nyelvet, mert ott-hon magyarul, a szovjet idők iskolájában pedig csak oroszul tanultak.

Vacsorára mindkét helyen borscsot kaptunk, Mária néni számára külön hús nélkül is elkészítve. A vendéglátók itt is, és mint később Mezőegrecsén is megtapasztalhattuk, előre egyeztetnek a menüt illetően, elkerülve a vendégek elégedetlenségét. A borscs nagyon finom volt, olyasmi, mint a babgulyás, de savanyú káposzta, zöldségek és cékla is van benne, amitől persze érdekesebb. Előtte aperitifként pálinkát, illetve Rózsikánál „balzsamot” kaptunk. Ez egy kicsit hasonlít a mi Unicumunkra, csak kicsit edesebb és mintha több lenne benne a gyógynövény is. Hogy a balzsamtól, vagy a jó hangulattól, de még az én kényes gyomrom sem tiltakozott a nehéz vacsora ellen, amit azért egy kis éjszakai sétával is igyekeztünk legyűrni. A borsccsal ugyanis nem volt vége a „jöltartásnak”, mert utána barátfülsé következett és persze sör, vagy bor, kívánság szerint. Erzsike, aki a másik csapat vendéglátója volt, nyugdíjas (kb. 15 ezer forintnak megfelelő nyugdíjjal), másfél éve özvegy. Mindkét házban járt mindkét csapatunk és mindkét házban egyformán szívélyesen fogadtak, örömmel beszélgettek, meséltek mindennapjaikról, munkájukról, a helyi körülményekről, nehézségeikről, de mindezt panasz és siránkozás nélkül, a természetesség talaján maradván. Rózsika

Kárpátalja magyarországi szemmel

■ ka például elmondta, hogyan kergettek el (a szó szoros értelmében) a vallási ellentéteket szító, és más tekintetben is méltatlan papjukat és hogyan követelték ki annak áthelyezését. Lánya, Gabi – aki Nyíregyházán végezte a főiskolát – elárulta, hogy az iskolában sokan alig, vagy egyáltalán nem tudnak magyarul, amikor odakerülnek. Mivel ő a magyar nyelv- és irodalom órákon már az első naptól kizárólag magyarul tanít, felszólítja tanítványait arra, hogy figyeljenek nagyon, tanuljanak szorgalmasan és pótolják a hiányaikat, ha a magyar iskolába akarnak járni.

Másnap, pénteken reggel, fél nyolckor asztalhoz ültünk reggelizni, amit Rózsika ad-digra elkészített. Fogalmunk sem volt, mennyit és mikor aludt, mert a szokásos felvágott, sajt és dzsem (ezúttal somból készült) mellett rántott hús, fasírt és krumplisaláta várt bennünket a szépen megerített asztalnál. Majd egykorty „balzsamos” koc-cintás után Rózsika és Gabi – a szomszéd-asszony, Ági gondjaira bízva bennünket – elindultak a munkahelyükre. Gabiék iskolájában – ahogyan másutt is szerte Ukrajná-ban – ez volt az utolsó tanítási nap, a balla-gás, a hálaadás napja, ezért nekünk is igye-keznünk kellett, hogy Erzsike kíséretében még az istentisztelet előtt meg tudjuk nézni az igen szép és érdekes XIII. századi refor-mátus templomot és kertjét, kopjafákkal, és magyar emlékekkel, amelyeket az odaláto-gató politikusok és különböző társaságok állítottak.

Elbúcsúzva Erzsikétől, folytattuk utunkat Aknaszlatinára, majd Técsőre, ahol a balla-gás miatt a református templomot és paróki-át zárva találtuk, ezért a további próbálkozás és nézelődés helyett inkább tovább indul-tunk Rahóra, a Fehér- és Fekete-Tisza össze-folyásához. A Legmagyarabb Folyó! Meg-hatottságunkat csupán a környezet sze-génysége lohasztotta, valamint az, hogy a folyó, talán az áradások miatt, talán a már említett szegénység miatt rendkívül gondo-zatlan és szennyes. A környező hegyek azon-ban „simogatni valóak”, mint ahogyan más-nap a Vereckei-hágónál is láthattuk.

Visszafelé egy rövid időre megálltunk még „Európa földrajzi közepén”, amit egy ukrán és latin feliratú obeliszk örökít meg Aknaszlatina és Rahó között, Terebes-fejérpatak határában, az út mentén. A hely megjelölése 1887-ben az Osztrák-Magyar Monarchia Térképészeti Intézetének méré-sei alapján történt.

Este hat óra felé értünk Técsőre, hogy ismét megpróbáljuk „becserkészni” a híres református templomot. Sajnos még mindig zárva találtuk, mint ahogyan a parókiát is. A környékeliek azonban elárulták, hogy a lel-késznek hamarosan haza kell jönnie, és ak-kor talán bejutunk a templomba. Kicsit sétál-tunk még, elzarándokoltunk Kossuth Lajos 1896-ban emelt mellszobrához, megcsodál-tuk az ortodox templomot és kegyszobrot,

ami telis-tele volt virágokkal – jobbra szí-nesebbnél színesebb művirágokkal. Körül-belül fél óra múlva visszatértünk a templom-hoz, remélve, hogy nem veszítjük szem elől a lelkész érkezését. Jól számítottunk! Hamaro-san megérkezett és a felesége ki is nyitotta nekünk a templomot, aminek kazettás mennyezetére Gábornak már réges-régen „fájt a foga” (és a fényképezőgépe).

Mivel az időnk kissé fogytán volt már, a Kankó vár romjait kihagyva a programból, továbbindultunk Mezőgecsére, ahová egy kisebb rendőri kaland és némi hrivnya leperkalása után, este fél nyolc felé érke-ztünk. Mester András – Mezőgecse igen fi-tatal polgármestere – már a település hatá-rában várt bennünket és elvezetett az első, majd a második családhoz. Mint utóbb ki-derült, rendkívüli előrelátásnak, vagy in-kább előérzetnek megfelelően osztott el bennünket, Mária nénit, Idát és Gábort Klá-rika és Józsi gondjaira bízva, Marit, Editet és engem pedig Elzáéra. A két ház nem volt túlságosan messze, ezért vacsora után Klárikáéknál ismét összegyűltünk egy kis élmény-egyeztetésre, ismerkedésre. Sajnos

A csetfalvai református templom

a beszélgetés igen rövidre sikerült, mert Mária néni egy küszöbön elesett és elvesz-tette az eszméletét. Egy pillanatra szinte mindannyian megbénultunk, ám Klárika, aki valamikor egészségügyi iskolába járt, ha-mar feltalálta magát. A gyengéd ütögetésé-re, dörzsölgetésére, szölongatásra egy kis idő múlva eszméltre is tért, de nagyon fájl-alta a nyakát és a fejét. A faluból riasztott felcser és a Beregszászról hívott mentős jobbnak látták beszállíttatni a kórházba, ahol röntgenfelvételt készítettek róla. A kórházba a vendéglátó polgármester és Mari kísérték be, mi pedig a háziakkal ijedten vártuk a fejleményeket. Tehetetlenül üldö-géltünk és próbáltuk összerakni a történés mozaikjait. Feszültségünk némileg csak éj-fél után csökkent, amikor először telefonon,

majd Maritól és Andrástól személyesen is értesültünk arról, hogy Mária néni jó ke-zekben van, magyarul beszélnek hozzá (a mentős ugyanis ukránul beszélt), és ami a lényeg, törés nem látszik a felvételen. En-nek ellenére, az ütés okozta agyrázkódás miatt, bent tartották a kórházban szigorú fekvésre és pihenésre ítélve. A történetek után csak igen halvány reményünk lehe-tett arra, hogy két nap alatt annyira rendbe jöhet, hogy haza tudjuk szállítani.

Lám, ahogyan visszaemlékszem a történ-tekre, még most is zavarodott vagyok kis-sé, és nem számoltam be a háziakról és az általuk kínált vacsoráról. Elza, a mi vendé-g-látónk a helyi óvodában gondozónő, a fér-je sofőr, hajnalonként kenyeret szállít a kör-nyék üzleteibe. Két lányuk közül az egyik családós, egy 11 hónapos kisfiú édesany-ja, a másik fodrász, és még a szüleivel él. Ottlétünkkor egyikükkel sem találkoztunk. Elza férjét, Istvánt is csak egyszer láttuk, mivel életrendje – a munkája miatt – nagyon eltért a miénktől.

Klárika – a másik háziasszony – szintén az óvodában dolgozik, a férje asztalos, nagyon szép bútorokat készít. Egy lányuk és egy fiúk van. A fiú – mint elmondták – nagy-nagy áldozatok árán - Budapesten tanul. Lányuk velük él, és most készül férjhez menni.

A vacsora mindkét háznál táskafeles volt és pörkölt tarhonyával. A „táska” gyúrt tész-tából készül, kis hagymás zsírral megken-ve, összehajtván, mint a derelye. Aleve vala-milyen hús- vagy zöldségfeles. Elza el-mondta, hogy lehet ugyan náluk is száraz-tésztát kapni, de ők bizony még gyúrkák a tésztát, mert azt a család jobban szereti. No meg persze majd minden családnál van ba-romfi, így tojás is. Néhol nagyobb állatot is tartanak, kecskét, juhót, vagy tehenet. Reg-gel láttam, ahogyan összegyűjtik a tehene-ket a házaktól és kihajítják a csordát a legelő-re, aztán este vissza. Minden tehén hazata-lál. Még véletlenül sem válik le egy is a csor-dáról előbb, minthogy hazaérne.

Elzánál a pálinkát sikerült elhárítani, va-csora után csupán sört ittunk. Klárinál és Józsinál nem üsztük meg ennyivel, bizony nem utasíthattuk vissza a finom, de igen erős házi pálinkájukat.

A harmadik napon, szombaton – a zakla-tott, és igen rövid éjszaka után – reggel fél nyolckor reggeliztünk, tojásrántottát, sza-lámit, sajtot, teát és kávét, majd idegenve-zetőnk – András – kíséretében elindultunk először a beregszászi kórházba. Mária néni szerencsére jobban érezte magát, így az ő biztatására is, továbbindultunk. Kissé meg-nyugtatót bennünket, hogy jobban volt és túlságosan magányosnak sem érezhette magát az idegen környezetben, mert Klári édesanyja is véletlenül éppen ott feküdt a szomszéd kórteremben, így volt kívül társa-lognia. Klári férje, Józsi gazdag „muníció-val”, mindenféle földi jóval ellátva, Mária nénit is meglátogatta az anyósa

Kárpátalja magyarországi szemmel

mellett. Szegény Józsi gazda szintén igen keveset alhatott! A mozgalmas éjszaka után 4 órakor felkelt már, hogy – kihasználva a „pihenőnapot” – megkapálja a földjüket. Utána irány a kórház, az anyósa és Mária néni. Este persze ismét ott ült és beszélgetett velünk, sőt az esti sétára is elkísért minket. Maga mesélte, hogy ő bizony, ha jön valaki hozzájuk Magyarországról, inkább hamarabb hazamegy a munkahelyéről, hogy találkozhasson és beszélgethessen a vendégeikkel.

Mária néni látogatása után tehát irány a munkácsi vár! Idegenvezetőnk, András – aki civilben, és amikor nem polgármester – történelemtanár, sokat mesélt, felelevenítve és kiegészítve történelmi ismereteinket. Így „szemtől szembe” látva a várat, könnyűszerrel megérthettük utólag, hogy hogyan tudta megvédeni Zrínyi Ilona nő létere ezt a gyönyörű erődítményt. A legenda szerint a város és a vár neve a szláv mûka szóból ered és szenvedést jelent, ami a vár építésére, a kövek felhordásának kemény munkájára és az ezzel járó szenvedésre utal. Maga a magasság, az elhelyezkedés, a várfalrendszer, a várarkok és a mindenféle leleményes biztonsági „berendezés” is segítette a vár védőit. Rövid volt az időnk, de azért befutottuk a „pincétől a padlásig”. A Turul-szobrot kicsit nehezen tudtuk megközelíteni, mert éppen esküvői fotózkodáshoz dekorálták a környéket. Mióta a szobor áll, a fiataloknak szokásává vált, hogy életük nagy eseményét a Turullal is „megosszák”.

A belső várudvaron áll Korjatovics Tódor herceg szobra, aki a XIV. században igen sokat tett a várért és Kárpátalja gazdasági és kulturális fejlődéséért. Kitartott keze fényesre van szorogatva. Magam is tanúja voltam, mikor egyhölgy pénzt rakott a lábai elé, megfogta a kezét és valami könyörgésfélét mormogott neki. Érdekes, ezt nálunk csak szentek szobraival szokták csinálni! Kb. másfél óras gyönyörködés után tovább indultunk Szolyvára. Ez zárandoklat volt, a sztálini terror tízezernyi áldozatának emlékparkjába, ahol mély megrendüléssel olvastuk az emlékművön településeinként felsorolt ezernyi, főként magyar nevet. András elmondta, hogy a névsor még korántsem teljes, a kutatások újabb és újabb áldozatokra derítenek fényt. Az emlékpark parányi kis kápolnájában, néhány fogságban írt, megrázó levélbe is beleolvashattunk.

No és ezután irány Verecke! Az utak, a kátyúk ismét igencsak próbára tették Mari és Gábor figyelmét, sofőri képességeit, mi azonban kedvünkre gyönyörködhattunk a hegyekben, a Latorca és a Szarvas-patak

völgyében, összefolyásában, a Vereckei-szorosban, és útközben hallgathattuk idegenvezetőnk érdekes történelmi előadását, amit odafelé az egyik, majd visszafelé a másik autóban tartott. A millicentenáriumi emlékműről sokat hallottunk a híradásokban, mégis kicsit meghatódottan szemléltük a hét vezért szimbolizáló, egymásra helyezett hét kötömböt, amit ártó kezek újra meg újra megrongálnak, és amit gondos kezek újra meg újra rendbe hoznak. Sok-sok kis koszorú, virágcsokor, nemzeti színű szalag jelzi, hogy a magyar honfoglalás emlékére épült emlékmű „él”, zárandokok naponta látogatják. A rövid pihenő alatt immár „sofőrjeink” is megcsodálhatták a gyönyörű hegyeket, a Keleti-Beszkidéket és a távolban a Borzsa-havasokat.

Következő állomásunk a beregvári Schönborn-kastély volt, ami jelenleg egy egészségügyi, regenerációs intézmény, hatalmas gyönyörű parkkal, tóval és állítólagosan „az örök fiatalság” forrásával. Azért csak állítólagosan, mert András – legnagyobb felháborodásunkra – távol tartott minket tőle, félve, hogy „netán túlságosan sokat próbálnánk inni belőle” és akkor mit kezd majd velünk. Így aztán beértük a szép neoreneszánsz kastélyban és az ősfás parkban tett sétával és egy jó erős kávéval a kastélybúféjében. A kastély érdekességét, a 12 bejáratát, 52 termét és 365 ablakát nem ellenőriztük, nem számoltuk meg. Inkább igyekeztünk tovább, mert szép májusi szombat délután lévén, itt is esküvő utáni fényképezésbe és készülő lakodalomba botlottunk.

Mezőgecsére visszafelé, rövid, de ezúttal anyagi áldozat nélküli rendőrségi kaland után, ismét a beregszászi kórházba vezetett utunk, ahol megtudtuk, hogy Mária néni szerencsére már sokkal jobban érzi magát. Szédülése elmúlt, evett is és az orvosi biztatást is megkapta – legalábbis feltételezen –, hogy másnap délből elindulhat velünk Magyarországra.

„Otthon” a háziak megint jóféle étellel vártak bennünket. Ezúttal nálunk zöld-bableves és töltött káposzta, sütemény, a

másik társaságnál tojásleves és ugyancsak töltött káposzta és sütemény volt a menü. Vacsora után egy kis beszélgetés, időgálás Klárikával, és Adrással, aki a családjával elköltött vacsora, gyerekfürdetés és fektetés után ismét meglátogattott bennünket egy kis házi szilvába ágyazott törkölypálinkával, aminek a kóstolóját nem utasíthattuk vissza, de nem is igen akartuk... Ezután még egy rövid sétát tettünk Józsival, oda-vissza kísérgetve egymást a sötét faluban, majd az előző napinál egy kicsit hamarabb nyugovóra tértünk. Az utcák és parkok feltűnő sötétségéről elmondták, hogy az

állami támogatások egyre csökkennek, a településnek nincs pénze világításra, utépítésre, sőt szemétszállításra sem. Mindent a lakóknak maguknak kell megoldani. A világítást az utcák lakói kénytelenek finanszírozni, ha képesek rá. Polgármesterük büszkén mutatta azt az útszakaszt, amit nemrégiben építettek, ám ehhez is a lakók áldozatkészsége, hozzájárulása kellett.

Vasárnap korán reggel becsomagoltunk, elbúcsúztunk szállásadóinktól és fél nyolcra a mezőgecei katolikus templomhoz igyekeztünk, ahol kis társaságunk „egyesült”, hogy ismét Beregszászra menjünk egy rövid piaci látogatásra. Itt rekordidő alatt vásároltunk be némi lembergi csokoládét, itókát, majd egyenesen Ungvárra tartottunk. Itt a Drugeth-vár, a vármúzeum, és a közelében lévő szabadtéri néprajzi múzeum megtekintése szerepelt a tervünkben. Bizony egy-egy teljes nap helyett be kellett érniünk azzal a néhány órával, ami rendelkezésünkre állt. Idegenvezetőnk buzgón magyarázott és mi rohantunk utána, hogy minél többet szippantsunk a történelmi levegőből. A viszonylag hűvös idő, a kezdetben szemer-kélő, majd egyre komolyodó eső sem szegte kedvünket, és lelkesedésünk sem lohadt, ám ezúttal még jobban kellett sietnünk, hogy Mária néni felvéve a kórházban, időnkben elinduljunk hazafelé. Azért a többieknek egy-egy kávé, nekem egy pohár kvász még belefért. Ennek a sör-szerű italnak a kóstolására András beszélt rá. Hídegen valóban finom volt.

A kórházban az orvos – amint ígérte – a zárójelentés mellé igazolást is adott a betegszállításhoz, így a beregszászi határnál „csupán” kb. félóra várakozással megúsztuk és átléphetünk a határt. Mária néni nyakán rögzítővel, félíg ülve, szegény igen kényelmetlenül utazott, de utazott, azzal a szilárd elhatározással, hogy ősszel bepótolja az elmulasztottakat!

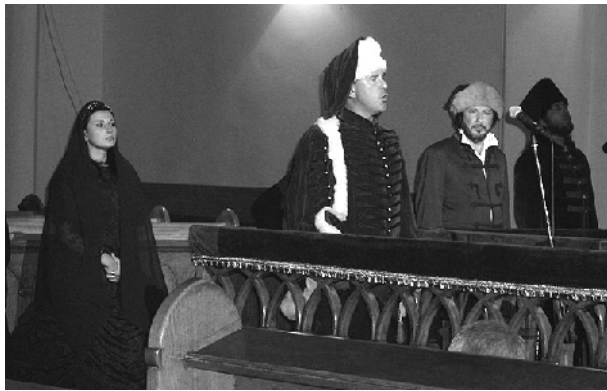
KOCSY ANIKÓ

A képeken: a csetfalvai református templom; a vereckei emlékműnél.

BARNAFÖLDI GÁBOR felvételei

Rockballada Rákócziról

Június 23–26-a között tartották a Gubcsi Lajos–Benkő László szerzőpáros „Ismét Vereckénél” című Rákóczi-balladájának ősbemutatóját a munkácsi várban, a beregszászi református templomban és az ungvári várban. Ebből az alkalomból Hende Csaba honvédelmi miniszter magánlátogatást tett Kárpátalján, hogy eleget téve A Magyar Művészetért Alapítvány meghívásának este a munkácsi várban megtekintse és köszöntő szavaival útnak indítsa Rákóczi-balladájának ősbemutatóját. A magyar politikus találkozott a régió közigazgatási és katonai vezetőivel, a térség polgármestereivel, a helyi magyar szervezetek, egyházak, társadalmi szervezetek képviselőivel. A magyar honvédelmi minisztert udvariassági látogatáson fogadta Oleksandr Ledida, a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal elnöke. A

A beregszászi előadás után alkalmunk volt néhány szót váltani Gubcsi Lajos szövegíróval.

– *Honnan jött az ötlet a darab megírására?*

– Azt hiszem, gyermekkorom óta valahol bennem élt. Két eszményképem van: Atilla a fiával, Csabával, valamint Rákóczi az édesanyjával, Zrínyi Ilonával. A darab négy évvel ezelőtt született balladavers formájában. Amú Rákóczi dilemmáját dolgozza fel, aki nem tudja eldönteni, hogy szabad-e átlépnie a határt, nem tudja, hogy pusztulás jön-e már másnap, vagy inkább forduljon vissza. A rockballadával II. Rákóczi Ferencnek szeretnénk szívet állítani a fejedelem által vezetett szabadságharc 300. évfordulója tiszteletére.

Az „Ismét Vereckénél” egy évvel ezelőtt öltött végleges formát, ezután Benkő László és kíséretcsapata megírták a zenéjét.

– *Miért Kárpátalján tartották az ősbemutatót?*

– Azért, mert innen ered mindaz, ami Árpádhoz vagy Rákóczihoz kötődik. A vidék minden időben a magyar szabadságharcok legfontosabb forrása volt. Ahogy Árpád Vereckére érkezvén jött rá, hogy ez az ő hazája, úgy Rákócziban is Vereckén tudatosult, hogy újra el kell foglalnia a határt, mivel azt 200 éven keresztül bitorolták. Logikus volt tehát, hogy a balladát itt kell

találkozózn részt vett Jurij Dumanskij vezérőrnagy, az Ukrán Fegyveres Erők Nyugati Művelési Parancsnokságának parancsnoka is. Munkácon, a magyar történelem szempontjából kiemelkedően fontos várban folytatódott a honvédelmi miniszter programja. Ott, ahonnan II. Rákóczi Ferenc irányította a szabadságharc műveleteit, Hende Csaba a helyi egyházak, társadalmi szervezetek képviselőivel, valamint a térség polgármestereivel találkozott és kötetlen beszélgetést folytatott velük. A Zrínyi Ilona-teremben tartott, baráti hangulatú találkozó és fogadás után a magyar védelmi tárca vezetője a várban megkoszorúztatta Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc szobrát, valamint Petőfi Sándor szobrát.

Az előadott ballada megidézte II. Rákóczi Ferenc (Varga Miklós előadásában), Zrínyi Ilona (Gubás Gabi hangján), Bercsényi Miklós (Tanka Balázs), Esze Tamás (Majsai Gábor) szellemét. A kor hangulatát idézte a regös Kobzos Kiss Tamás, Nagy Csaba tárogatóművész, a kárpátaljai Credo együttes. Fokozták a hatást a bodrogközi hagyományörzők, a néptáncosok, a kórusok. A Rákóczi-ballada – amelyet Nagy Endre rendezett – a Magyar Művészetért Kft., a Grantfilm Kft. és a Magyar Művészek Köre Közhasznú Egyesület közös produkciója.

először bemutatni. Amikor a darabot írni kezdtük, már akkor tudtuk, hogy az ősbemutató Kárpátalján lesz.

Jómagam sokszor voltam Vereckén, áhítattal jártam a munkácsi vár kazamatáiban, lépcsőin. Ez idő alatt átragadt rám valami ennek az országrésznek a sejtelmes erejéből, hogy innen mindent újra lehet, és újra kell kezdeni.

– *Beregszászban miért pont templomot választottak a darab bemutatására?*

– A többi helyszínen van vár. Mivel Beregszásznak nincs vára, ezért az „Erős várunk nekünk az Isten!” örök igazságból kiindulva döntöttünk a református templom mellett.

– *Milyennek találta a közönség visszajelzését?*

– Valamennyi előadás helyszínén éreztük, hogy az egybegyűlte megértették a ballada mondanivalóját, azt, hogy „a rabnak nincs hazája”...

– *Más régiókba is elviszik a balladát?*

– Erdélyben, a Felvidéken és a Dunántúlon is tervezünk hasonló körutakat. Azon is gondolkodunk, hogyan lehet színházi produkcióvá bővíteni a darabot. Szeretném hangsúlyozni, hogy a kárpátaljai előadás-sorozatot a saját erőnkől bonyolítottuk le: ajándékként a nemzet asztalára.

– *Köszönöm a beszélgetést!*

BERNÁR

Kárpátalja Pestszentlőrincen

Budapesten, a Pestszentlőrinci Polgárok Házában az Üde Színpolt Kulturális Egyesület Kárpátalját bemutató estet szervezett. A rendezvénysorozat keretében minden elszakított nemzetrész bemutatkozik a főváros közönségének. Az est levezetője, a Szalókáról elszármazott Kovács Sándor nevű szakíró volt, aki már számos könyvet írt szűkebb hazánkról. Filmvetítéssel megtámogatott előadásban mutatta be Kárpátalja nevezetességeit. Szólt a vidék történetéről, a Vereckei-hágóról, a Rákóczi-szabadságharcról, a Tiszáról, Kárpátalja híres szülötteiről.

Kutlán András festőművész a múlt század 60-as éveiben települt át Magyarországra, jelenleg Szentendrén művésztelepet tart fenn akárpátaljai művészek számára. A kiállított festményeinek és bordszirműves munkáinak ismertetése mellett beszélt a kárpátaljai festészetről, a művészekről, sikereiről, nehézségeiről.

Vári Fábián László József Attila-díjas költő, az Együtt irodalmi folyóirat főszerkesztője a kárpátaljai magyar irodalomról és saját munkásságáról tartott előadást. Költeményei mellett részleteket olvasott fel Kovács Vilmos és S. Benedek András verseiből.

A rövid szünetben a szervezők frissítővel kedveskedtek a vendégeknek. Meg kell jegyezni, hogy teltház volt, a közönség egy részének nem is jutott ülőhely. A szünet után a Credo versenklő együttes (a képen) adott nagysikerű koncertet. Repertoárjukban Reményik Sándor, Túrmezei Erzsébet, Füzesi Magda, Penckófer János, Orbán Éva és Lengyel János költeményei szerepeltek. Zárásként a közönség a zenészekkel együtt énekelte Horváth Sándor *Mert a Haza...* kezdetű versét, ami már-már a kárpátaljai magyarság himnuszának számít.

A helyi Tébláb táncegyüttes műsorát követően a szervezők mindenkit megvendégeltek: az egybegyűlte kárpátaljai ételeket és italokat kóstolhattak meg. A vacsorát élő népzene mellett költöthették el a jelenlévők, akik felejthetetlen élménnyel gazdagodva térhettek meg otthonaikba. E sorok írója fultánja volt, hogy sok asztalnál már arról beszéltek, okvetlenül el kell látogatniuk arra a festői szépségű vidékre, amelyet ma Kárpátaljának neveznek.

KERESZTESI SZILÁRD

Mesélő fényképek

Szeszélyes, csúnya nyár az idei. A nagy hőség után, hideg esőkönyyeket sírnak a komor fellegek, apró megszakitásokkal immár negyediknapja, ami cseppet sem tesz jót az amúgy is pocsék hangulatomnak. Kedvetlenül, szomorúan ödöngök a lakásban, szidom magamban a júliust, szeretném kitörölni az emlékeimből, a zsigereimből ennek a soha nem múltó fájdalommal teli napnak az emlékét és haragszom magamra, mert nem tudom. Akkor, azon a régi júliusi napon, amelyen a Csabák ünneplik névnapjukat, szikrázó meleg, valóban gyönyörű nyári nap volt. Ahűsítő szellő az érett barack illatát hozta a kertből és a gyümölcs mézédés zamatától kábán zümmögő méhek háláadó énekét. Igen, az a nap gyönyörű volt és a legszönyörűsége, legpokolibb az egész eddigi életemben. Jó lenne elfelejteni, hiszen annyi sok év múlt el azóta. Csinálni kéne, tenni valamit, céltalant vagy hasznosat, bármit, ami kiűzné a gondolataimból a kísértő múlt emlékét, és másra terelné a figyelmem. De mit?

A kérdésre az ágyam fölől kisorakoztatott régi családi fényképektől várom a választ. Percek óta bámulok üres, semmit nem látó tekintettel. Milyen fakó, elszárgult képek, vagy porosak? – emelek le gépiesen kettőt a falról. Nem, a színük ilyen fakó, nahát, ezt még soha nem figyeltem meg. Gyors fejszámolást végzek: Uram, teremtem, ezek a fotók százévesek, vagy majdnem annyi idősök!

A fényképről anyám családja néz rám: a fiatalon meghalt, soha nem látott, Tarpáról ide került, szép, szelíd arcú Zsuzsanna nagymamám, akiről azt mesélte édesanyám, hogy 1936-ban halt meg, 63 éves korában. Mellette jó kiállítású nagyapám, Tóth Sándor fiatalon, kezében pipával, ahogy mindig is láttam életében, egészen a haláláig. Nagyapa 83 évet élt, őt én is ismertem, és nagyon szerettem. Kettőjük között áll fodros-bodros fehér ruháskában, hosszú hajában szalaggal, komolyra igazított arccal egyetlen gyermekük, Piroska, az én édesanyám. A hátuk mögött meg az éppen Beregszászban vendégeskedő Mihály bácsi, nagymama öccse. Hajós volt a Dunán, valahol a Vaskapu kör-

nyékén, és az első világháborúban halt hősi halált – hallottam anyámtól. A fotón édesanyám olyan négy-öt éves forma. Mindnyáján a helyzethez méltó komolysággal, megilletődött arccal néznek a fényképész masinájába. A kép alján ott a fotográfus védjegye: Cabinet Portrait. Istenem, nézegetem a fotókat, én most itt száz esztendő tartok a kezemben. Mennyi mindenről tudnának mesélni ezek a fényképek, mennyi mindent láttak, túléltek, s lám, megmaradtak épségben.

Itt, ezen a másik fotón anya egyedül van. Ugyanaz a fényképész készítette, aki a családi fotót, csak jóval később, úgy 1914 környékén, mert anyukám már olyan nagyobbacska lány. Pepita kosztümke van rajta, a buggyos felsőt díszgombok díszítik, meg sötét selyemszalag. A kezében fodros ernyőt tart, lábán fekete harisnya és az akkori divatnak megfelelő, oldalt gombos egészscipő. Milyen furcsa ruha, mosolygok magamban, és közben az jut az eszembe, hogy nincs nevetségesebb, mint a tegnapi divat. Anyám egy műmárvány korlátnak támaszkodva áll és mosolygós, kíváncsi szemekkel néz engem. A kép alján az embléma: Locker István, Munkács–Beregszász. Nos, így most már a valamikori fotográfus nevét is megtudtam. Kíszergettem, amikor még Tóth nagyapám élt, gyakran nézegettük együtt ezeket a képeket:

– Szép volt a te nagyanyád, és nagyon okos asszony – halom valahonnan a múltból nagyapám öreges hangját. – Hamar magamra hagyott szegény... Hallo, olyan akarata volt, akár az acél. Kuruc vér folyt az ereiben, attól volt olyan katonás a természete. Hiába, no, Esze Tamás leszármazottjaként más nem is lehetett...

Hogy nagymamám valóban Esze Tamás kései sarja volt-e, vagy nem, ennek sohasem jártam utána. Elképzelhető. De ha mégsem, miért fosztanám meg magamat, no meg a családomat ettől a legendától. Maradjon csak titok.

Az biztos – folytatta nagyapám az emlékezést –, a nagyanyádnak köszönhettem, hogy minden évben újabb darab földet tudtam venni, kövér lege-

lőt, szőlőhegyeket, erdőt, meg gyönyörű jöszágokat. Haj, olyan lova keveseknek volt, mint nekem, hát még a tehének, ökrök. Aztán mi haszna? Mindent elvettek a muszkák, meg a kolhoz, semmimsem maradt. Én meg kuláklístára kerültem. Pedig egész életemben keményen dolgoztam, látástól vakulásig. Lásd, az olvasásra is már ilyen vén koromban kaptam rá. Bezzeg a nagyanyád, amikor tehetett, könyvet vett a kezébe. Anyád is folyton a betűket bújtatta. Szegény anyja kisasszonynak nevelte Piroskát. Polgári iskolát végeztetett vele, beírta a tánciskolába is, aztán meg Munkácsra járatta kereskedelmibe, úgy ám! Tehette, ez az egészem gyerekünk volt, volt miből. Haj, de huncut lány volt a mi Piroskánk, csattintotta rá a rézkupakot kedvenc cserépipájára, majd ölébe ejtve az újságot lehunyta a szemét, és elégedetten pőfékelve belemerült a múltba.

No, hogy huncut volt, azt mondania sem kellett volna az én öregapámnak, elég csak ránézni erre a fotóra. Ez az ösöreg kép olyan élethűen megőrizte anyám tekintetét, mintha élőben látnám. Emlékeim zugából előjönnek azok a vidám történetek, amelyek vele estek meg, s amelyeket oly szívesen, ki tudja, hányszor, hallgattam meg az anyám szájából, gyermekként.

– Tudod, a legjobb barátnőm Ilonka volt. Nagyon szép barna lány volt, kedves és jólelkű. Te persze nem emlékezhetsz rá, hiszen morzsányi voltál, amikor az egész családjának, szüleinek, neki, meg gyönyörű lányának is fel kellett tűzni a sárga csillagot, hogy aztán elhurcolják őket Auschwitzba, a haláltáborba. Akárhányszor mesélt nekem anya Ilonka néniről, mindig könnyes lett a szeme és remgett a hangja.

Nos, folytatta, Ilonkával a Polgári Iskolába kerülve ismerkedtem meg, majd együtt tanulunk tovább Munkácsra is, a Kereskedelmi Iskolában. Egy padban ültünk mindvégig. Soha életemben nem volt és nem lesz nála igazabb barátnőm. Bátyúi volt, így iskolaidőben nálunk lakott, én meg sokszor vendégeskedtem az ő otthonában. Az édesapja, Sándor bácsi, állomásfőnöke volt a bátyúi állomásnak, az már akkor is jelentős, nagy, vasúti

csomópont volt. Szerettem ott lenni, csak pénteken, meg szombaton nem, szóval, amikor a sábesz volt. Pedig leginkább ezeken a napokon mehettem hozzájuk. Te, volt, hogy elaludtam a reggeli vonatot, na, sírtam is, mint a záporosó... Képzeld, az Ilonka papája meg olyankor küldött értem egy mozdonyt és azzal vitetett el. Áldott jó ember volt Sándor bácsi, csak ne imádkozott volna az ünnepnapokon mindig olyan szörnyű sokáig! Mi kiugráltuk, kiszaladgáltuk magunkat, a szemünk kopogott az éhségtől, de amíg ő be nem fejezte az imát, tilos volt szólni hozzá, és az asztalhoz sem ülhettünk le nélküle. Szegény Mariska néni megsajnálta és titkon odadugott nekünk egy-egy falatot a libahúsból, macceszből, de a mi fiatal gyomrunkat nem lehetett becsapni, a sok jó ételből nem ennyit tudtunk volna megenni! Én meg, kálvinista létemre, különösen szerettem a zsidó konyhát!

Amikor Sándor bácsi imádkozni készült, előkerült az imaszönyeg, vállára csíkos szőtestet vetett, és fejére illesztette az ünneplő sábeszdekljét. Aztán semmivel nem törődve, imáját mormolva, a szent szövegbe mélyedve, buzgó hajlongások közepette járt a körül a szalonban az asztalt. Hogy hányszor, azt csak maga a jó Isten tudja. De az biztos, hogy csuda hosszú ideig tartott! Amikor már hangosan korgott a gyomrom, elfogyott a türelmem. Avállamra terítettem egy damasztzalvétát, besorjaztam a bácsi háta mögé és mély hajbókolással mentem utána az asztal körül. Egyszer csak észrevette, hogy követi valaki és csodálkozva megállt: hát te mit csinálsz, Piroska? Segítek imádkozni Sándor bácsinak, így talán hamarabb befejezi, mert különben éhen halunk! Tetszik tudni, most én vagyok a samesz – néztem rá ártatlannul. A bácsi harsány nevetésben tört ki, amiből látszott, hogy cseppet sem haragszik és végre leülhettünk a finom ételek mellé.

Az anyám pajkos tekintetét látva a fényképen, elhittem neki ezt a kedves történetet, amely, lám, most is mosolyt csalt az arcára. A másik, későbbi históriája is mindig megnevette. Ennek az eseménynek

Mesélő fényképek

■ az idején már férjhez menendő nagylány volt. A világháborút követő cseh időben történt.

Mi tagadás, az emberek nem igazán lelkesedtek a nyakukra ültetett cseh tisztviselőért, akik a legjobb pozíciókban voltak a városi hatóságoknál. Főleg nem az adóügyi osztályon dolgozó hivatalnokokért, közsérmert nevükön a fináncokért. Egyiküket, egy túlbuzgó fináncot meg különösen utálták, mert az mindig ott szaglászott a nagygazdák körül, azon fáradozva, hogy minél nagyobb és újabb adóval tudja megkeseríteni az életüket. Felvágós, pökhendi, igazi kivagyis ember volt. Ha meglátták a paszulysarkóhoz hasonló alakját az Arany János utcában, mindenki behúzódtott az otthonába és kulcsra zárta az utcaajtót. Egy napfényes, nagyon meleg júliusi napon az árnyas fák alatt andalogva az én anyukám éppen hazafelé tartott valahonnan, s azon tűnődött, miért ilyen kihalt az utca, amikor elébe topant a szeplős, vörös képű cseh finánc. Akkor már a hivatalnokok valamiképp tudtak magyarul, így a férfi a szalmakalapjával legyezgetve, hűsítve izzadságtól fénylő arcát ekként fordult az én csinos anyámhoz: Te, mondani nekem, hol itt van asz a sarkadiné (*sárgadinnye*)? Anyukám, aki pontosan tudta, mit kérdez tőle az ember, rámosolygott, aztán a kezével túlmutatva a sorompón – ahol egyetlen fa nem nőtt és nem adott árnyékot, a nap meg úgy perzsel, mint a pokol tüze –, kedvesen válaszolta: arra, tovább, az utca legvégén. Ott van, amit keres, ott megtalálja a sarkadinét. Az ezt követő botrány aztán még sokáig szóbeszéd tárgya volt az utcában. Ugyanis, amikor az ember, akit már a hóguta kerülgetett, végre elért a jelzett házhoz, és lihegve megkérdezte a háziasszonytól: itt van aszt a sarkadiné, a kapufának támaszkodó kövér, mogorva asszonyosság mérgesen válaszolta: itt hát, nem látja... Én vagyok a Sarkadiné, na mit akar? A finánc dühében a földhöz vágta a kalapját és úgy rikácsolt, hogy az utca elején is meghallották: Nem maka kell! Nekem kell a sarkadiné, én akarsz mekenni a sarkadinét, amit nagyon szeret, tucc?! Hát ezt a jóembert aztán nem is hívták másként a városban csak a csúfnevének: sarkadiné. Az utcabeli öreg Czuri meg Czuriné, akik mindig együtt jártak karonfogva, még ha fél font (fél kilónyi) húsért indultak is a városba, amikor bementek az adóhivatalba, hogy befizessék az adójukat, ezen a néven érdeklődtek utána. A finánc pedig pontosan tudták, kit keresnek.

Féltő gonddal visszaakasztom a két régi fotót az ágyam fölé, és némán köszönetet mondok a fényképekről rám tekintő egykori szerettemnek. Lám, a hozzájuk fűződő gondolatok megvidámítottak, segítettek kitörölni lelkemből fájdalmas emlékeimet. S mellettem maradtak végig, amíg le nem írtam, amiről meséltek.

WEINRAUCH KATALIN

A Kárpátaljai Hírmondó olvasóitól tudjuk, hogy örömmel látnak lapunk hasábjain olyan publikációkat, amelyekben arról adunk hírt, milyen fontosak az ember életében a gyökerek. Minél idősebbek vagyunk, annál gyakrabban kutakodunk az íróasztal mélyén, vagy lapozgatunk megsárgult családi albumokban. Anapokban Locker László földinktől kaptunk egy szép visszaemlékezést. Olvasónk szűkszavúan annyit árult el önmagáról, hogy Beregszászban született, 1958-tól 1963-ig a városi tanács könyvelőségén dolgozott, majd elvégezvén az Ungvári Állami Egyetemet, 1968-tól 1973-ig Beregdéda településen volt magyartanár. 1973 óta Magyarországon él. Érdeklő elődeinek múltja. Évek óta foglalkozik családtörténeti kutatással. Igyekszik minél több felvételt összegyűjteni, hogy megmentse az utódok és az utókor számára.

Az alábbi publikáció érdeklődésre tarthat számot azért is, mert szervesen kapcsolódik Weinrauch Katalin karcolatához.

A Locker-fényképészek

Az alábbiakban az Ő életükből kiragadott események pillanatsfelvételeivel ismerkedünk meg. Két generáción át hárman művelték a fotográfus szakmát a történelmi Magyarország több településén. A Locker fényképészdinasztia alapítója, nagyapánk, Locker István Dónárt volt (*a képen*), aki 1872-ben született Pesten, és 1953-ban hunyt el Beregszászban. A második generációt 2 fia alkotta: Locker Zoltán (Eperjes, 1898 – Munkács, 1965), és Locker István János, apuka (Eperjes, 1900 – Beregszász, 1987).

Nagyapa Schmidt Ede fotográfusnál tanult Budapesten 1885-től 1890-ig, majd 1895-ben Eperjesen nyitott fényképészetet. Tovább vándorolva 1904-ben megvásárolta Berghammer János Munkácson és Beregszászon lévő fényképészeti műtermét.

Érdekesek és értékesek a régi fotók. Akkortájt a fényképet katonra ragsztották. A kemény kartonkártyákat először Bécsben, később már Budapesten is nyomdában előre gyártották. Nagyapánktól kék, világoszöld, sötétzöld színű, hatféle összeállítású több ilyen karton alapú kép maradt ránk.

Az írásos emlékeket szintén az esemény-pillanatsfelvételek közé sorolom. Így nagyapa bizonyítványát Schmidt Ede keze írásával 1890. augusztus 1-jei keltezésel. Vagy azt az erkölcsi bizonyítványt, amit Eperjes szabad királyi város rendőrkapitányi hivatala adott ki 1904-ben arról, hogy Locker István fényképész erkölcsi magaviselete kifogástalan. Régi irat a Berghammer János úr és nagyapa közti adás-vevési szerződés, amely Munkácson 1904. április 28-án kötöttetett.

Az első világháborúval vége lett a nyugodt életnek, a gyarapodásnak. 1916-ban berukkoltatták nagyapát. Zoltán fiúk önkéntesnek jelentkezett. A műteremből mindketten nagyon hiányoztak. Apuka a gimnáziumból hazatérve, délután az üzletben tevékenykedett. A segédrel együtt rájuk várt a műterem működtetése.

Nagyapa Klagenfurtban és Bécsben röntgen-fotográfusként teljesített szolgálatot. Zoltán fia hol Szabolcs megyében, hol a Felvidéken rekvirált. 1917-ben apukánkat is besorozták. Tizenhetedik évesen került ki a frontra. Világot járt ember lett. Térkép-szerűen lerajzolta az útvonalat oda, és más útvonalon haza Munkáctól Bellunoig. Vitorio mellett egy megjegyzés – mindössze nyolcan. Ha arra gondolok – ő is ott volt a nyolc túlélő között... Szeretett, szeret minket az Isten!

Glatz Margit apai nagyanyánk gyermekeikről készült fényképek hátoldalára írt, s képeslapként küldte Klagenfurtba és Bécsbe. Nagyapa ezeket összegyűjtötte és hazahozta. E képeslapok az utókor számára I. világháborús relikviák.

Locker Zoltánnak kettős arcát ismerjük. Sok értékes fotót készített többek között Munkács nevezetes épületeiről, társaságuknak a Felvidéken tett hegymászásáról. Kétarcúságának második profilja a „katonaszkodás”. Mint önkéntes, katonai kiképzésben részesült, a későbbiekben meg hadgyakorlaton vett részt.

1938-ban csak két olyan kárpátaljai család volt, akiknek mind Munkácson, mind Beregszászon volt fotóműtermük. Munkácson Grünbaum Miksa–Locker István (Dónárt) nagyapa műterme, Beregszászon Grünbaum Ignác–Locker István (János) apuka műterme. Locker Zoltán Munkácson egy időben fotószaküzlettel is rendelkezett.

1938. május 22–31 közt rendezték meg Budapesten a XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust és a Szent István jubileumi ünnepségeket. Ezen az ünnepségsorozaton Locker Zoltán is jelen lehetett. Arcképes, névre szóló sajtóigazolványt kapott.

Kevesen tudják, hogy 1920-tól 1925-ig Budapesten járt egyetemre. Leckekönyve értékes adatokat tartalmaz. Sajnos, nem fejezte be tanulmányait. Az utolsó félévben maradt ki. Csak négy tanárának a nevét írom ide: Cholnoky Jenő dr.; Zimmermann Ágoston dr., gróf Klebelsberg Kunó dr., gróf Teleki Pál dr. Micsoda élmény lehetett ilyen embereket hallgatni, és tőlük tanulni!

Csanádi György Régi beregszásziak című könyvében ismerően ír Locker István János fényképészről.

A Locker-fényképészek

1938. november 2-án Kárpátalja visszakerült Magyarországhoz. Ekkor Locker István Dónárt nagyapánkat nagy megtiszteltetés érte: Munkácson beválasztották a városi képviselőtestületbe.

Locker Zoltán 1938–1944 között magas rangú katonaként élte az életét. Nagy árat fizetett ezért a hat évért. Kitalált vádak alapján elítélték, kilenc évet töltött hadifogolytáborban.

Locker Zoltán és Locker István János

Apuka aprólékos munkával olykor „fényképeszeti műtétet” hajtott végre. Az 1944 novemberében elhurcolt, de soha vissza nem tért férjek és fiúk emlékét őrzők kérésére a róluk megmaradt képről ~ képből többlépcsős reprodukciós folyamat során készített új felvételt. Kiemelve a fejrészt, az arcot, zakót, nyakendőt viselő személynek a feje helyére beillesztve ráfotografálta az elhunytat.

Locker István János a „lelkével fordult embertársai felé”. A szegény asszonyoknak, a rokkant férfiaknak mindig adott pénzt. Életvitelével javította a környezetében élők hangulatát, közérzetét. Zeiss-lencsés finom szemmel, másokért is élt az élete: sok-sok özvegyet és árvát pénzzel segítve lett áldás.

Most Locker István János bölcsész és zenepedagógusi diplomával is rendelkező keresztlányának a gondolatait idézem: „olyan szép, hogy a finom művű Zeiss-lencséhez hasonlítottad keresztapám szemét...” Nagyon jó emberismerő lévén, ezért készített oly sok remek képet. S ehhez még hozzájárult a nagyfokú szakmai tudás, hiszen fényképész dinasztia sarja volt. No és az elhivatottság, a munka becsülete.

A II. világháború nagy veszteséget okozott, sok család szétesett. Glatz Margit nagyanyánk 1943-ban eltávozott az élők sorából. Zoltán keresztapám elhurcolták. Endre, hogy ne jusson a bátyja sorsára, Ma-

gyarországra települt át. Édesapám látogatta és támogatta a Munkácson élő rokonainkat, idős édesapját, 2 sógornőjét és 4 unokatestvérünket.

Locker István János első tanítványa Bosznai Lajos, aki 1945 után Királyhelmece költözött. A második Garanyi József (a későbbi neves festőművész – a szerk.), akinek felajánlotta, hogy készítse a külső felvételeket. Neki ez plusz jövedelmet jelentett. Később megvásárolta néhány festményét, így többszörösen segítette.

Az 1950-es években egy ideig úgy tűnt, hogy a bátyám a Lockerek III. nemzedékeként folytatja a fényképész szakmát. Zala Bandi, a beregszászi pionírház akkori igazgatója azt mondta, hogy Pista bátyám műtermi beállításai fiatalkori édesapánkat jutatta eszébe.

1952-ben a beregszásziak megnyerték a Kolhozista Sportegyesületek országos kupáját. Apuka a labdarúgók 9x12-es fényképeiből – saját költségén – tablót készített, ami a műterem kirakatában hosszabb időn át hirdette ezt a szép sikert.

1953-ban keresztapám, Locker Zoltán végre kiszabadult a rabságból. Apuka megkérte, jöjjön Beregszászba és segítsen a boltban. Délutánonként rábízta a fotószalont. Rövid idő múlva egy fotográfus Munkácson alkalmazta a műtermében.

Locker István János harmadik tanítványa Vilma volt, aki a három beregszászi fényképészet közül nála töltötte a leg-hosszabb időt. Lehet, hogy apukának volt a legtöbb türelme a tanításhoz. A negyedik gyakornok Anikó volt, akiből később a fotószalon vezetője lett.

2006-ban jelent meg Baranyi András: „Munkács. Ahogy nagyszüleink látták” című műve, amelyben Locker Zoltánnak kilenc felvételét találjuk.

2005-ben találkoztam Magyarországon egy Beregszászból származó házaspárral. „Ki ne ismerné a munkácsi és beregszászi Locker-fényképészeket!” – mondták. Lelkem, szívemet simogatták ezek a szavak...

Locker István János 1937–1982 között a város 5–6 műtermében szolgált Beregszász és a környező falvak lakosságát. Fotózás közben sok vadóc kislányt és virgóc kisfiút nevettetett meg. Hatvan év, és hányféle arc fényképe: egy albumházban sem férnének el.

A Lockerek, hárman, majdnem egy évszázadon keresztül, 1890–1982 között készítettek műtermi és a szabadban külső felvételeket.

Visszaemlékezésemet – pillanatképek sorát – a Locker fényképészdinasztia alapítójával zárom: Kecskeméten a Magyar Fotográfusok Múzeuma Locker István Dónártnak, nagyapánknak, két tucat, azaz 24 felvételét őrzi. Nagy szakmai elismerés ez, csakúgy, mint az a tudat, hogy sok kárpátaljai lakásban maig nagy becsben tartják a Locker-fotókat.

LOCKER LÁSZLÓ
Szőlősgyőrök

Egy gyermekíró Beregszászból

Weinrauch Katalin, könyvtáros, költő, író, rádiós műsorvezető. Évek óta írja főként gyerekeknek szóló műveit. Saját bevallása szerint őt az Isten is gyermekírónak teremtette, annak ellenére, hogy érzelmekkel teli novellákat is ír. A Kárpátaljai Hírmondó olvasói elsősorban ezeket az alkotásait ismerik. Kétlaki életet él, Kárpátalján és Magyarországon. A közelmúltban mindketten szülővárosunkban tartózkodtunk. Már régóta szerettem volna interjút készíteni vele, ez most vált lehetővé. Szívesen tett eleget felkérésemnek, otthonában folytattunk beszélgetést a kezdetekről, tervekről, könyvekről, irodalomról, az életéről.

– Mikor kezdett el komolyan foglalkozni az irodalommal? Mi készítette arra, hogy tollat fogjon?

– Nagyon vissza kell mennem az időben. 1992-ben egy iszonyatos tragédia történt az életemben. Ebből csak úgy tudtam kilábalni, hogy kiírtam magamból. Így született meg az első írásom, amely egy novella volt. Még abban az évben elnyerte a Pánsíp című folyóirat különdíját.

– Nem rossz kezdet egy azonnali szakmai elismerés!

– Akkoriban gyermekkönyvtáros voltam. A könyvtár még tele volt kommunista kötetekkel. Éreztem, hogy gyerekeknek kell valami új, ami közel áll hozzájuk. Ez lett a Tisza versmondó verseny. Hosszas kutatás után találtunk huszonnyolc verset a nagy magyar folyóról. Igen ám, de huszonkilenc gyerek jelentkezett. Akinek nem jutott vers, sírni kezdett. Megígértem, hogy másnapra neki is lesz vers, amit elszavalhat. Hazamentem és írtam egyet. Nem volt sem címe, sem írója. Punyó Mária tanárnő és a kollégák kérdezősködésére

Egy gyermekíró Beregszászból

▼ végül elárultam, hogy én vagyok a szerző. Aztán ők adták neki a *Hol születettél, szép Tisza?* címet. Akislány ezzel nyerte meg a versenyt. A költészet terén ez volt a kezdet.

Kései pályakezdő vagyok. Olyan vagyok, mint a téli körte, későn érek. De meg vagyok elégedve az ismertségemmel. A gyerekek a legfontosabb kritikussaim, szeretnek és számomra ez a lényeg. Velük teszelem a verseimet, ha valami nem tetszik nekik, akkor azt elvetem. Nem igazán szoktam átdolgozni az írásaimat, de mindig javítok, csiszolok rajtuk.

A mai napig foglalkozom gyerekekkel a beregszászi 6-os iskolában. A foglalkozásokon játékosan tanulunk. Szeretek játékos verseket írni, mert a gyerekek szeretnek játszani. Aztán jöhetnek a komolyabb művek, Weöres Sándor, Zelk Zoltán, Kányádi Sándor írásai. Nálam a gyerekek nem rosszakodnak, le tudom kötni a figyelmüket. Van összehasonlítási alapom. Régebben szófogadóbbak voltak. Én mindig meg tudtam találni velük a megfelelő hangot.

– **Főként gyermekverseket és meséket írt, de több novelláját is olvastam már, többek között a Kárpátaljai Hírmondóban. Melyik műfajt tartja fő erősségének?**

– Én gyermekíró vagyok. Engem az Is-ten ennek teremtett. Vállalom. Nem sokba néznek, de akkor is vállalom, mert nekünk kell megtanítanunk a gyerekeket olvasni. Nekünk kell megtanítanunk őket az irodalom szeretetére, arra, hogy értsék és befogadják az irodalmat. Nekünk kell lerakni az alapokat. Hát igen, a mesék. Punyó Mária kért fel, hogy írjak meséket az általa szerkesztett Irka című gyermeklapba. Így indult el a Mackó Muki mesék sorozata. De emellett megpróbálkoztam az úgynevezett felnőtt műfajokkal is. Írok novellát és krimit, de nem azt a véres fajtát. Az én történeteimben inkább a leleményesség és az emberi gyarlóság kap főszerepet.

– **A Falvak Kultúrájáért Alapítványtól megkapta a Magyar Kultúra Lovagja címet. Milyen kitüntetésben részesült még?**

– Igen, 2005-ben kaptam meg ezt az elismerést. 2008-ban az ungvári Intermix Kiadó jelentette meg a ... *majd azt mondom neki* című novelláskötetemet, amiért megkaptam a Kárpátaljai Irodalmi Nívódíjat. Számomra mégis az a legnagyobb elismerés, ha a gyerekeknek csillog a szemük a verseim hallatán. Meghatódtam, amikor a beregszászi 6-os iskola diákjaitól kaptam egy tiszteletbeli tanári kinevezést. De azt is elismerésnek tartom, hogy bekerültem Komáromy Sándor 2002-ben megjelent *Költők és művek a XX. század magyar gyermekliterációjából* című főiskolai tankönyvébe. Többek között szerepel benne unokatestvérem, aközelmúltban elhunyt Szalai Borbála is. Munkásságom háromszor volt diplomamunka téma, ezeket olvasva, Arany Jánoshoz hasonlóan én is elcsodálkoztam: „gondolta a fene”, hogy ezt és így írtam.

– **Több kötetét Magyarországon adták ki. Hogyan sikerült ezt elérnie, hiszen a kárpátaljai irodalmárok művei ritkán jelennek meg az anyaországban?**

– Nagy Zoltán Mihály szerkesztésében az ungvári Intermix Kiadónál jelent meg a *Pöttyös labdi útrakél* című mesekötet. Hiánypótló. Megdicsérték a Móra Kiadónál is. Azt hiszem, ez a könyv hozta meg számomra az ismertséget.

Weinrauch Katalin

Medvetánc

A folyón túl van egy hegy,
két kis cica odamegy.
Mögöttük egy kutya fut,
loncsos, kócos, de nem rút.

Fenn a hegyen áll a bál,
tíz medvebocs táncot jár.
Velük ropja hét róka,
barátságuk családka.

Egy kis mackó így dünnyög:
én a bálnak örülök,
medvetáncnál nincsen szebb,
rajta, cicák, járjad, eb!

Este vége a bálnak,
mondd meg, hányan táncoltak.
Ki jól tudja a választ,
az közülük párt választ.

Magyarországon többnyire szponzorok segítették a műveim kiadását. A debreceni Tóth Kiadónál jelent meg az *Alommanók jönnek* című kötetem. A Kiskunfélegyházi Móra Ferenc Közművelődési Egyesület gondozásában is jelentek meg köteteim. Szeged város önkormányzata adta ki a *Hegyek tánca* című könyvemet. Budapesten jelent meg *Az én titkoss naplóm* című ifjúsági regényem. Ezt a fiam gyerekkori naplója alapján írtam. Mulatságos, de tanulságos is, hogyan lehet elveszíteni az anyanyelvet. Van egy történetem a könyvvel kapcsolatban. Budapestről vonaton utaztam hazafelé, amikor megláttam, hogy a vellem szemben ülő hölgy ezt a könyvet olvassa. Közben nemegyszer hangosan felnevetett. Persze nem szólítottam meg, hogy én lennék az írója. Amikor megérkeztünk Nyíregyházára, leszállás közben észrevettem, hogy patakokban folynak a könnyei.

– **Hány kötetet jelent már meg eddig? Melyik a kedvence, melyikre büszke?**

– Úgy tizenöt vagy tizenhat, no és az antológiák. Mindig a legutolsó a kedvenc, de mindegyikre nagyon büszke vagyok. Idén Kisvárdán két iskolában is az én versemet szavalták a Rákóczi Napokon.

– **Milyen folyóiratokban szokott publikálni?**

– Először a Pánsípban jelent meg novellám, majd jött a Hatodik Sip, az Irka, az Együtt, a Kárpátalja. De közölt a Magyar

Napló, a Széphalom és rendszeresen publikálók a Kárpátaljai Hírmondóban. Megjelentek írásaim a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség kiadványaiban, a Bóbita Füzetekben és tankönyvekben is.

– **Milyen a kapcsolata a pályatársakkal?**

– Nem ismerek sok gyermekírót. Pályatársként unokatestvéremet, Szalai Borbálát ismerem, aki nagyon meglepődött az első kötetemen. A felnőttek úgy-ahogy elfogadnak. A szükséges rossz vagyok. En csodálkoztam a legjobban, hogy nekem ítélték a Kárpátaljai Irodalmi Nívódíjat.

– **A Magyar Írószövetség többször is elutasította a tagfelvételi kérelmét. Nem okozott ez Önben egyfajta törést?**

– Kétszer, 2000-ben és 2002-ben is elutasították a tagfelvételi kérelmemet. Nagy Zoltán Mihálytól és Füzesi Magdától kaptam az ajánlásokat. Leginkább az ütött szíven, hogy nem volt semmilyen indoklás. Nagyon szenvedtem emiatt. Vigasz volt számomra, hogy ugyanazzal a postával megjött a főiskolai tankönyv, amelyben tananyag lettem. Ennek ellenére megalázva éreztem magam. Igazi pofon volt ez a számomra.

2002-ben újra rábeszéltek. Megint egy tankönyvvel egyszerre jött meg az újabb elutasítás. Elkecserekedtem, de túléltem. Most már ott tartok, hogy nem érdekel a dolog. Jobb író leszek attól, hogy tagjává fogad az Írószövetség? Jobban fognak szeretni a gyerekek? Nem hiszem...

A novelláimat szívesen olvassák a Kárpátaljai Hírmondóban. Ezt érzékelem. A balatonföldvári találkozókra is sokan odajöttek hozzám, és elismerő szavakat mondtak az írásaimról, a könyveimről. Azt azonban megjegyzem: kevesen dicsekedhetnek el azzal, hogy kétszer kaptak elutasítást a Magyar Írószövetségtől.

– **Mín dolgozik most? Van nyomdakész kézírata?**

– Három is. Egy novelláskötet Budapesten, egy gyermekkönyv az Intermixnél és a *Versek az Újszövetséghez* című művem a Református Egyháznál. Ez a 2005-ben napvilágot látott *Versek az Öszövetséghez* című könyv folytatása lenne.

– **Mi a véleménye a kárpátaljai magyar irodalmi életben egymás után jelentkező tehetségekről? Gondolok itt többek közt Brenzovics Mariannára, Csordás Lászlóra, Marcsák Gergelyre, Lengyel Wandára, Tóth Ferencre, Héder Ingridre.**

– Boldog vagyok, hogy sok tehetséges fiatal rukkol elő a műveivel. Viszont kevés gyerekeknek szóló írással találkozom. Igaz, nincs is sok lehetőség ezek publikálására, az Együtt például nem jelentet meg gyerekeknek szóló műveket. Érdemes odafigyelni a tehetségekre, de gyermekírók sajnos nem jelentkeznak. Pedig kell az utánpótlás e téren is.

– **Köszönöm a beszélgetést, további eredményes munkát kívánok.**

LENGYEL JÁNOS

Husznak erős vára

1831-ben Kölcsy Ferenc „Husznak romvára” előtt állt meg. Most egy kissé visszamerengünk másfél évszázadot a „régikor árnya felé”. Radvánszky Béla „Magyar házaset és háztartás a XVI–XVII. században” című könyvét tanulmányozva bukkantam rá Huszt várának 1688. május 20-i leltárára. Itt felsorolják az ágyúkat is, szám szerint kilencet. Ezek mind védekező, az ostromot elhárító lövegek voltak. A leltározó precíz ember lehetett, mert megadja az ágyúba való lövedék súlyát is. Ezzel némi képet kaphatunk a fegyver hatékonyságáról, hatásosságáról. Mivel a Magyar Királyság száz száz évvel később, pontosabban: csak 1874-ben tért át a metrikus rendszerre, az 1688-as mértékek mások voltak, mint a maiak. Akkor nem volt egységes rendszer: országonként, vidékenként eltértek a mértékek. Itt a font volt az az egység, amelyet megadtak, de valószínűleg az általánosan ismert bécsi fontban számoltak, ez pedig kicsikével több volt, mint 55 deka. Az egyszerűség kedvéért maradjunk ennél a számnál.

Ágyúnevekkel először Gárdonyi Géza Egri csillagok című regényében találkozom. Az író csak kettőt nevez meg: Baba és Béka. Nyilván több is volt, de ezeknek nem adtak nevet. A huszti várvédőknek – úgy látszik – a szívükhöz nőttek ezek a fegyverek, mert mind a kilencnek jellegzetes neve volt. Ezek után lássuk a lista szerinti sorrendben az ágyúkat.

„»**Kölcsös**« nevű kis tarack”. A szlávból átvett tarack szó mint gymnovény él a köztudatban. Az azonos hangalakban a németből kölcsönzött tarack ágyú nagyobb átütőképességgel nehéz fegyver volt, és az ellenséges állások, ütegek megsemmisítése volt a célja. 10 cm-nél nagyobb űrméretű volt. Feltehetően azért nevezték „kölcsös”-nak, mert a csövet le lehetett zární, és a kulccsal használható állapotba lehetett helyezni. A lövedék súlyát a leltározó nem adta meg.

„»**Sipos**« nevű öreg ágyú, 17 fontos (azaz 9,35 kg) golyóbisu”. Az öreg szó itt nem régít, elavultat jelent, hanem ezt: nagy. A *Sipos* név valószínűleg a kilőtt lövedék hangjára utal.

„»**Dobos**« nevű öreg ágyú, 18 fontos (azaz 9,9 kg) golyóbisu”. A *Dobos* feltehetően személynévi eredetű, tehát a várkapitányra vagy az ágyúmesterre, a pattantyásra utalhat.

„»**Farkas**« nevű ágyú, 2 fontos” (1,1 kg) golyóbisu”. Neve utalhat személynévre, de az ágyú formájára is.

„»**Habarnyicza**« nevű kisdéd ágyú, 3 fontos (1,65 kg) golyóbisu”. Nyilvánvalóan sem a *habarnica* ’tintahal’, sem a *habarnyica* ’egy fajta keltészta’ nem jöhet számításba, mint névadási alap. Sokkal valószínűbb a Kniezsa István által említett cseh *habarnica* ’rák’ szó, arra utalva, hogy a kilövés után az ágyúcső a megszokottnál hátrább ugrik.

„»**Fülemile**« nevű öreg ágyú, 25 fontos (13,75 kg) golyóbisu”. Vagy a lövedék hangjára utal, vagy valamiféle metaforikus elnevezés, pl.

kellemes a fülnek, amikor a célt telibe találja.

„»**Kisdéd ágyú »Seregély**« nevű, 4 fontos (2,2 kg) golyóbisu”. Talán a lövedék sebességére, gyors célbaérésére, esetleg a rőppályájára utal. A kisdéd jelzőt mai nyelvre leginkább a kicsike szóval lehetne „lefordítani”, azaz ez az ágyú a fentieknél kisebb méretű.

„»**Kecske bak**« nevű kisdéd ágyú, 3 fontos (1,65 kg) golyóbisu”. Lehet, hogy az ágyú alakja bakkecskére hasonlított, de az is lehet, hogy csak kecskebakra ’(fűrészelő) állványra’ szerelve lehetett működtetni.

„»**Sólyom**« nevű kis tarack, 18 lótos golyóbisu”. A lótsúlymérték akkoriban általánosan ismert: a lat is változó egység volt országszerint, s ha a bécsi latot vesszük figyelembe, a „golyóbis” súlya 31,14 deka lehetett. Ez az ágyúnál jóval kevesebb, de a legnagyobb puska méretét is bőven meghaladja, azaz ágyúszerű puska vagy puskaszerű ágyú. A *Sólyom* név nyilván arra utal, hogy gyorsan lehetett vele tüzelni, vagy a lövedék feltűnő gyorsasággal ért célba.

„»**Kurta**« nevű tarack, harmad fél fontos golyóbisu (1,375 kg)”. Feltehetően az ágyú rövid csövére kapta a nevét. E két utóbbi tarack nyilván kartácsszerű lövedékeket is lövellhetett az ostromlók felé.

Ma talán megmosolyogjuk ezeket a fegyvereket, de a maguk korában igen hatásosak lehettek. Nem véletlen az, hogy Huszt várát többnyire nem ostrommal, hanem csellel foglalták el, miként erről a helyi mondák és Jókai Mór is beszámol.

MIZSER LAJOS

Jókai Mór

A huszti beteglátogatók

Tallós uram labanc részen volt, s Huszt várának vala kapitánya. Huszt várát akkor erős fészeknek tarták, s a kúruc vezér igen szerette volna, ha Rédey Ferenc uram azt valahogy szépszerével bevette volna. Ostrommal azonban ez igen sokáig ment volna, mivelhogy ostromágyúit Rédeynek nem is igen valának, ellenben Tallós olyasfélével nagyon is jól el vala látva. Azután meg hadserege sem igen mérkőzhetett volna a labanc kapitányával, mivelhogy ő csupa lovassággal rendelkezett, emez pedig elegendő muskétást tudott kiállítani a falakra. Pénzzel megint nem remélheté megvesztegetni a labanc vezért, mert az nagyon is gazdag ember volt, öneki pedig annál szűkebben csorgott az olajos korsója. Márpedig a várat akármi módon, de el kelle tőle venni.

Egyszer híre futamodik a környékben, hogy Tallós uram nagybeteg, valami szörnyű ragadós nyavalya ütött ki rajta; senki sem mer az ágyához közelíteni.

– No, ha senki sem mer, hát majd merek én – mondta Rédey, s befogatva négylovas kocsijába, egyedül egy hajdú kíséretében áthajtott Huszt várába.

Természetesen beeresztették. Ki tartott volna tőle, mikor egyedül jő? Kérdezősködék a beteg felől, fölvezették hozzá, bement, ott találta az ágyon fekve, odament hozzá, leült az ágya mellé, mondá neki, hogy hallotta nagybeteg voltát, s nem állhatta meg, hogy félretéve minden pártvillongást, atyafiságos érzelemből el ne jöjjön hozzá beteglátogatóba.

A beteg ember azt rebegte rá, hogy az Isten áldja meg érte, bizony nagy jót cselekedett vele.

Rédey uram kikérdezé, hogyan van, mi baja van. A beteg elpanaszlá sorba.

– Ki gyógyítja?

– Bizony senki sincs itt közelben. Üzentem a szatmári felcsérnek, de az azt üzente vissza, hogy éppen most kezdődik a bölény vadászat, várjak egy kicsit a nyavalyámmal.

– No, majd elhozzatom én kegyelmednek a magam doktort Kállóból. Engedje meg, hogy egypár sort írjak a fiamnak érte.

– Az Úristen is megáldja érte kegyelmedet!

Rédey uram tehát ír a fiának, hogy jöjjön szaporán utána Husztra, hozza magával a doktort is. De két kocsival jöjjenek. Másnap ott volt Rédey fia és az orvos.

Az orvos mély tudományú férfi volt, megvizsgálta a beteget, kitanulta a kórállapotját, rendelt neki orvosságot, hanem hogy még akkor nem volt ám minden városban gyógyszer, el kellett a szerekért futtatni Debrecenbe; onnan hozta azokat el Rédey uramnak egy ismerőse, aki ismét kocssal, hajdúval érkezett meg.

Tallós uram betegsége azért csak ment a maga útján. Tudjuk azt, hogy a beteg ember nyughatatlan, s ilyenkor akármi szert tanácsolnak neki, azokat mind meg akarja magán próbálni. Rédey uram pedig kifogyhatatlan volt a jótanács-adásban. Mintha valami kuruzsló asszonynál lett volna két esztendeig inaskodásban, úgy tudott ajánlani mindenféle tetemtoldót, innyújtót, angyalrúgtat, ördöggharapta gyökereket, kenőcsöket, liktáriumokat, hólyaghúzókat, az pedig, valahány, annyiféle lakó sógnál, komájánál, keresztfiánál volt expresse kapható, azokat az illetők mind maguk siettek elhozni, és személyesen gratulálni hozzájuk a beteg úrnak.

A beteg úr pedig kezdte már magában számolgatni, hogy Rédey uram egy, a fia kettő, az orvos három, öccse, bátyja, sógora, komája, keresztfia nyolc; annak mindegyiknek koccsa, hajdúja, az huszonnégy; idestova a beteglátogatók többen lesznek, mint maga a várórság.

Szeretett volna már nem feküdni az ágyban. Úgy tetszett neki, hogy nincs is már egyéb baja, mint hogy elron-

Jókai Mór

A huszti beteglátogatók

■ totta a gyomrát. De szíves ápolói meg nem engedték, hogy fölkeljen. Megrontaná magát, a visszaesés veszedelemes; csak hozasson még több italt a diákkonyhából.

Egyszer már aztán csak kifürta Tallós uramnak az oldalát.

– Hallják kegyelmeitek, én úgy veszem észre, hogy kegyelmeitek már nagyon sokan lesznek itt a várban.

Rédey elmosolyodott.

– Én pedig azt hiszem, hogy már sokan is vagyunk. Nem megyünk mi innenel többet, uram.

Tallós még tréfának akarta venni a dolgot.

– Csak nem remélik mégis kegyelmeitek annyiadmagukkal legyőzhetni az én várórségemet?

– De igenis, hogy reméljük, mert valahányszor egyféle orvoságért elküldtünk egyet a kegyelmed csatlósai közül, azt mindig ott fogták az illető helyen, s magunkfélét küldtek vissza helyette. Az igazi labancok közül csak úgy csilleng-billeng egynéhány a mieink között.

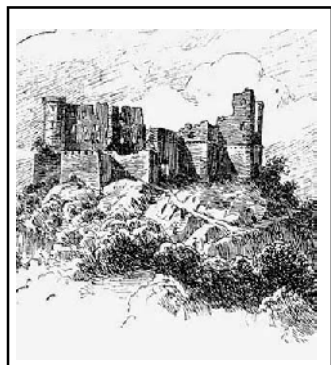
Tallós uram látta, hogy szépen rá van szedve. Ijedtében úgy meggyógyult egyszerre, hogy felugrott az ágyból, s felrántotta csizmáit segítség nélkül, pedig azelőtt azt képzelte, hogy csont van a hasában.

Valójában Huszt várát beteglátogatás örve alatt szépen elfoglalták tőle.

– Most hát legalább annyit tegyenek meg kegyelmeitek, hogy küldjenek be innen Szatmárba.

Azt meg is tették vele, mégpedig tulajdon négylovas hintáján.

Ott aztán azzal csúfolta minden ember, hogy kikúralták Huszt várából.

Istváni Erzsébet

Áttelepülésünk története

Kedves Barátnőm!

Én szavatartó ember vagyok: megígértem neked, hogy megírom, hogyan alakult az életünk az áttelepülés után az Óhazában.

Kezdetben azzal telt az idő, hogy lakás után szaladgáltunk. Találtunk is egy ingatlanközvetítőt, aki nagy hévvel ajánlott egy „gyönyörű-gyönyörű” házat... a Rózsadombon. Amikor elmentünk vele terepszemlére, kiderült, hogy a ház előtt valóban van egy domb: egy szemétdomb, és rajta egy rózsabokor...

Minden közel van, mondta az ügynök, a posta, a mozi, meg a kocsmá is: az csak az ötödik épület.

Legelőször is a házat próbálom leírni. Képzeld, még fürdőszoba-helyiség is volt benne! Vívezeték ugyan nincsen, de nekünk mégis lenne „benti” vizünk: az egyik sarokban saját tavacs-kánk lenne, mert állandó jelleggel áll a szobában a víz. Ha rendeződik a nyugdíjunk, kikölsönözhetünk egy kotrógépet, hogy mélyíthessük. Milyen jó lenne majd nyáron ülfürdőzni benne... De addig is megoldhatnánk a tisztálkodást. Például lavórban mosakodhatnánk, és a kiloccsanó vízzel sem kellene törődni, mert a tapasztott padló gyorsan magába szívja a nedvességet.

A fűtés a mennyezeten keresztül történne: „napenergiával”, a szellőztetés pedig a falakon, az ajtó és ablak melletti réseken át: az ételszag, és más kellemetlen illat gyorsan eltűnne, és állandóan friss volna a levegő.

A takarítással sem lesz sok gondunk, mondta jóakaróink: mivel padló nincs, sürolni sem kell. Az ablaktisztítást is le lehet tudni egyfőléra alatt, mert a házon olyan aranyos kicsi ablakok vannak. A villannyal is nagyon sokat fogunk tudni spórolni, mert részben egyáltalán nincs vezeték, részben pedig, mert pont az ablak alatt ég az utcai lámpa.

Unatkozni sem fogunk, mert a kerítésből csak minden második deszka van meg: ki sem kell menni az utcára, mégis mindent tudunk, ami körülöttünk történik... A szomszédok is nagyon kedves emberek: alig nyitottuk ki a kaput, máris érdeklődő tekintetek meredtek ránk.

A volt gazda bizonyára egészségesen élt. Azért nem vezettette be a vizet a lakásba, mert az embernek szüksége van egy kis testmozgásra. Az a rövid kis út igazán nem árthat meg senkinek, amíg hazához az uram néhány veder vizet a másik oldalon lévő kútból. Igaz, hogy négy lépcsőfokon kell felmenni a teli vödörrel, de hát jobb, mint egy edzőterem, ahol még fizet is az ember, hogy jól lefáradjon!

Különben is ne legyünk annyira igényesek: elég havonta egyszer mosni, ugyanis mosáskor valahogy jobban fog a víz... No de nem lehet minden együtt, nem igaz? Ha nem esik az eső, és a kóbor kutyák is másfelé csavarognak, főnyeremény ez a ház!

Probléma csak a vécével van... egy pici. Az ugyanis kint van a kertben, és elég messze. Errefelé bűnnek számít, ha az ember „bent megy ki”. Akinek nagyon sürgős kis- vagy nagydolga van, az udvaron lehúzódhat az embermagasságnyi bozótban, és már meg is könnyebbülhet. Sőt, így javíthatunk is a termőföld minőségén.

Az üzlet mégsem jött létre: valahogy nem tetszett nekem ez a „gyönyörű-gyönyörű” ház. Mondta is Jani: mert neked semmi nem jó!

Egyelőre a lányomnál lakunk, albérletben, ami azzal az örömmel jár (amíg ő is nem vesz lakást), hogy együtt lehetünk. Öten, egy „tágas”, tizenöt négyzetméteres szobában, egymás hegyén-hátán. A gyerek ugyanis valófélben van, és feladta a három szoba összkomfortot a békességért. A gyerekek kicsik és aranyosak, de gyerekek. Ha az egyik influenzás, két nap múlva a másik is elkapja, a mumpsza még le sem lohad az egyiknek, már dagadozik a másiknak is a füle töve. Ez fájdalommal jár, gyerekeknek sírással, álmatlansággal.

Agy van a jobb oldali, meg a bal oldali falnál, az ablak alatt is, sőt, a kempingágy csak a szoba közepére kerülhetett. Agyazáskor aztán a fotel megy a sarokba, a kisasztal a szekrény elé, a kempingágy ennek a helyére.

Megpróbálunk elaludni, de a gyerek az gyerekek. Nem tud megnyugodni, forgolódik. Már kerülget az álom, de akkor a kicsi pisilni kéredezkezik. Mikor végre kábán elszunnyadunk, a másik lesz szomjas...

Mindent meg kell próbálni, hogy összeszokjunk. Tudod, az áttelepülésünk előtt csak évente egyszer látogattuk meg a lányomékat. De az a maximálisan egy hónapnyi idő, amelyet a szovjetunióbeli útleveleltávolítványokon keresztül engedélyeztek családlátogatás címén, édeskeves volt ahhoz, hogy az unokáink igazán megismerjenek bennünket. Ahhoz is kevés volt, hogy megértsék: a „messzi” nagymama és nagyapa – így nevezték bennünket – ugyanúgy szereti őket, mint a Magyarországon élő nagyszülők. De ezután minden másképp lesz. Ha állandóan együtt leszünk, majd csak összerázódunk valahogy. Csak az a baj, hogy a kicsi rettentően anyás, és sem a simogatás, sem a szigor, sem a különleges nyálánság le nem veszi a lábáról: ő addig fog sírni, amíg anyu haza nem jön a munkából. És ezt el is mondja, naponta Isten tudja, hányszor, türelemmel, kitartóan, míg nem álomba sírja magát. És mi próbáljuk megnyugtítani, újra és újra, de csekély eredménnyel.

Lassan elgyötrődünk, mindenkit birtokába vesz a jótékony, mindent feledtető álom. De nem sokáig élvezhetjük, mert amikor hajnalodik, megszólal az „ébresztőóra”: a kisebbik unokám mindennap, percnyi pontossággal, reggel öt órakor felharsan: Ana, kakajó!!! És mondja, ismételtgeti egyre hangozabban, amíg csak a kezében nincsen a cumisüveg. Persze az alvásnak vége, kezdődik a munkanap.

Drága barátnőm! Amint látod, minden rendben van. Igazságtalan lennék, ha panaszkodnék. Az életünk bővelkedik eseményekben, érdekességekben, egyszóval nem egyhangú, nem unalmas. Csak az a baj, hogy minket már fáraszt ez a nagy nyüzsgés, mi már kevesebbel is beérnénk. Szégyenkezve be kell vallanom, hogy mi, önző és hálátlan öregek, titokban egy kis csendre, egy kis nyugalomra vágyunk. Ugye, milyen telhetetlenek vagyunk?

Elárulok neked valamit. Ennek a levélnek a másolatát elteszem magamnak emlékébe. Ha néhan új izgalomra vágnék, és még egyszer át akarnék települni valahová, csak előveszem, elolvasom, gondolatban újra átélem a történeteket, és máris tudni fogom, mit kell tenni: MARADNI! Szeretettel gondol Rád, és egykori beregszászi otthonára:

barátnőd, Zsóka

Ejnye, ejnye!

A mindennapi beszédben a vezeték- és utónevek előtt egyre gyakrabban használják a határozott névelőt. A nyelvészek szerint ez az utóbbi időben elfogadhatóvá vált. Eszem ágában sincs perlekedni édes anyanyelvünk hivatott szakértőivel, mégis hadd tegyem szóvá: ha a nevem elé mondják az „a” névelőt, az bizony sérti a fület és borzolja az idegeimet, leki-csinyló vagy lealacsonyító jelzésnek érzem. Ami, ráadásul, időként félreértések okozója is lehet. Van rá példám.

Az alábbi eset a „fejlett szocializmus” azon korszakában történt, amikor már nem volt szokás a párt KB Politikai Bizottsága tagjainak arcképeit felsorakoztatni a gyűléstermek és egyéb hivatali helyiségek falain. A sok képet egyetlen portré helyettesítette, Brezsnyev fényképe, mégpedig annál több helyen és egyre újabb változatban. Eleinte szerényen, majd díszesebben, mind nagyobb pompával, mellén évente gyarapodó, hősi tettekért kiérdemelt arany csillagokkal. Életnagyságban is láthattuk őt színes plakátokon, sok-sok érdemrenddel, kitüntetések sorozatával, temérdek pletcsnival díszített marsalli egyenruhában. Hogy mivel érdemelte ki ezt a rengeteg fényes csingilingit, ki tudja? Tény, hogy neki még életében szobrot emeltek a szülőföldjén – ami, ugyebár, élő emberfia esetében nem szokás. Ő kivételnek számított, s ami különösen érdekes: mindaz, ami bozontos szemöldöke körül megesset, nem számított személyi kultusznak!

Na mármost, hogy a falakról száműzött PB-tagok meg ne sértdjenek, pihent agyú ideológusok kiöltötték: a Szovjetunióban minden egyes ünnepi gyűlés elnökségébe feltétlenül válasszák be ezeket az elvtársakat, élükön a legnagyobbal, a legokosabbal, aki egy személyben két személy volt: a Szovjetunió Kommunista Pártjának főtitkára és a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke. Az ötletet országsszerte felkarolták, átültették a gyakorlatba, s attól kezdve az elvtársak afféle láthatatlan szentekként együtt voltak az ünnepi gyűlés résztvevőivel. Annyi volt belőlük, mint a görög mitológiában. Ezek a „nagy” emberek a népgazdaság egy-egy részlegéért feleltek, s ott kisistenként viselkedtek. Azóta tudom: a kommunisták igenis hívó

emberek voltak: hittek abban, hogy díszgyűléseiken ezek a „szentek” lélekben velük vannak. Kezdetben csodálkoztam: Lenin lelkét hogyhogy kihagyták ebből az isteni színjátékból? Aztán eszembe jutott a mondás, amit még kisiskolás pionírokként tuszkoltak a szovjet emberek agyába, hogy „Lenin mindig velünk van!” Ha meg már úgyis ott van, akkor mi a fenének kell választgatni őt is, hát nem?

Történt egyszer Beregszászban, hogy az egyik díszgyűlésre készülve a járási pártbizottság határozatot hozott arról, ki tegyen majd javaslatot a főtitkár és elvtársi sleppje beválasztásáról az elnökségbe. Mert azt nem javasolhatta akárki: az ilyesmi nagy megtiszteltetésnek számított, s általában valamelyik él munkás részesülhetett benne.

A választás ez alkalommal bizonyos Pap nevű autóbuszsofőrré esett, aki természetesen szintén párttag volt. Igen ám, de a felkészítésével megbízott járási pártbizottsági munkatárs sehogyan sem tudta elérni, mivel a dolgok természetes rendje szerint a kismemelt egy távolsági buszjáraton teljesített szolgálatot. Kétségbeesetten törte a fejét a felelős: mi lesz itt, ha Pap elvtárs nem érkezik vissza idejében, ki fogja elmondani a létfontosságú javaslatot? Hiszen e nélkül az ünnepi gyűlés fabatkát sem ér!

Szerencsére a busz pilótája az utolsó pillanatban landolt. A felelős elvtárs lélekszakadva, harsány hangon jelentette is az egyik szobában összegyűlt fejeseknek:

– Végre kezdhetjük, a Pap is megjött!

Mire a legfejesebb elvtárs csodálkozva megkérdezte:

– Micsoda?! Pap is lesz az ünnepségen?

Természetesen nagyon jól tudta, hogy nem a református lelkipásztorról van szó, de nyilván ő sem kedvelte a vezetéknev előtt használt határozott névelőt, ezért csinált tréfát a dologból.

Ami a továbbiakat illeti, Pap elvtárs elmondta javaslatát az ünnepi gyűlés résztvevői előtt, bár korántsem a pap beszélt belőle. De abban a hitben tette, hogy szavait meghallották a „szent” elvtársak, akik, ötcsillagos hősük vezérletével, no meg ötcsillagos konyakkal fűtött lelkükkel – mint kommunista „szentek” – ott „tündököltek” a beregszászi díszközgyűlés felett.

Ejnye, ejnye!

SCHOBER OTTÓ

Rózsát loptam Lenintől

Tartozom egy vallomással. Nem bírom tovább, töredelmesen beismerem: loptam. Igaz, van már ennek vagy harminc éve, és csak egy szál rózsát, így gaztettem alapesetben már valószínűleg elévült. De az enyém nem alapeset. En magától Lenintől loptam.

Annak idején, a nagy szovjet bezártságban kisebbségre kitörési lehetőségnek számított az ungvári magyar egyetemisták számára, hogy tolmácskodhattak. Ez azt jelentette, hogy magyarországi ifjúsági csoportokat kísértünk a nagy Szovjetföld megismeretése végett. A legnépszerűbbek az úgynevezett Barátság-vonatok voltak, ezeken a különvonatokon három-négyszáz turista utazott, akiket nyolc-tíz tolmács kísért.

A Barátság-vonatok mindig éjfél után érkeztek meg Csapra, mi azonban már a kora esti órákban gyülekeztünk a fogadásukra, egyrészt, mert később már nem nagyon volt tömegközlekedés, másrészt, mivel jó társaságban gyorsan telt az idő. Egyszer valahogy odakeveredett egy budapesti kolléganőnk is, akivel valamennyien jó barátságban voltunk.

Füledt nyári éjszaka volt, és késő este mi ketten úgy döntöttünk, sétálunk egyet. Csapra a vasútállomás előtti téren volt egy hatalmas Lenin-szobor, körülötte mindig szépen gondozott virágágyásokkal. Talán még sehol nem virított a rózsza, csak ott.

– Mi lenne, ha lopnál nekem egy szál rózsát? – kérdezte ifjú kolléganőm vágyakozva, ahogy a térre értünk.

Kicsit ijedten néztem körül, de az utca teljesen kihalt volt. Meg aztán, egy könnyelmű fiatalember számára mit számít egy kis ijedelem, ha egy fiatal hölgy ilyen szépen kéri. Nemi vívódás után elindultam rózsát lopni, ő pedig ott maradt az épületek árnyékában.

Már éppen letéptem a legszebb szálat (meg mertem volna esküdni, hogy Lenin elvtárs odafönn a talapzaton rosszalóan ráncolja a homlokát), amikor a sarkon felbukkant egy rendőr. Még nem láthatott, mert a terjedelmes talapzat éppen eltakart, de felém tartott, és nyilvánvaló volt, hogy pillanatokon belül észrevesz. Torkomban dobogott a szívem, tudtam, ha megpróbálok elosonni, az legalább annyira veszélyes, mint ha ott várom be.

Már csak néhány méterre volt tőlem, amikor kedves barátném kilépett a szomszédos épület biztonságos árnyékából, és már messziről integetett a rendőrnek.

– Drága elvtársam, segítsen már nekem! – kiabálta a közegnek igencsak tört oroszszággal, pedig tudtam, hogy kiválóan beszéli a nyelvet. – Mondja már, merre van itt a legközelebbi csomagmegőrző!

A rendőr azonban nem azért volt szovjet rendőr, hogy ne legyen kellőképpen bizalmatlan. Először is, ott helyben fogantatosított egy igazoltatást. Csak miután az útlevélből látta, hogy tényleg külföldi állampolgárral van dolga, kezdett hozzá az útbaigazításhoz. Ez azonban váratlan nyelvi akadályokba ütközött, hiába magyarázta el, hogy a csomagmegőrző itt van, néhány méterre, az állomásépületben, a hölgy ezt sehogyan sem akarta megérteni.

A harmadik-negyedik próbálkozás után a rendőrnek már vörös volt a feje a méregtől, fennhangon szidta a magyarokat, akik nem hajlandók megtanulni a szerinte egyetlen normális nyelven, oroszul. A végén aztán felajánlotta, hogy – tekintettel a legendás szovjet-magyar barátságra és testvériségre –, elkíséri a hölgyet, és megmutatja azokat az istenverte csomagmegőrzőket.

Így menekültem meg, mert, ahogy eltűntek az állomás-épület ajtajában, én azonnal felkötöttem a nyúl cipőt. Utólag jót kacagtunk a történeteken, amolyan gyerekes csínynek tűnt az egész. Évekkel később, amikor már nyíltan lehetett a politikai üldözésekről beszélni, és elolvastam, milyen nevenséges „bűnökért” hurcoltak el embereket, hirtelen elment a kedvem a röhögéstől. Akkor jöttem rá, hogy a szál rózsza Lenin elvtárstól nekem nagyon-nagyon sokba kerülhetett volna.

ORÉMUS KÁLMÁN

Ukrán Feri

A magyar vezetéknevek közt gyakran fordul elő az Orosz, Német, Lengyel, Horvát, Tót, Török, és még sorolhatnám. Az Ukrán családnév viszont nagyon ritka lehet, például a budapesti vagy a nyíregyházi telefonkönyvben nem is szerepel. Ezt a ritka nevet akkor kapta egy férfi, amikor áttelepült Kárpátaljáról Magyarországra. Pedig többször elismételte őseitől örökölt családi nevét a falubelieknek, de azt nem jegyezte meg senki.

Ősei közt magyar vitézek is voltak. Az első világháborúban a dédapja odaveszett a belorusz mocsarakban. A második világégésben magyar zászló alatt harcolt az orosz fronton a nagyapja és több nagybátyja is.

Ferit a szülei úgy nevelték, hogy a magyarnemzeti érzés felülmúlta benne a szülőföld iránti szeretetet. Szűkebb pátriájában – Munkácson – kisiskolás korában az utcai csetepaték alkalmával a szomszédban lakó ukrán fiúk sokszor csúfolták magyarságáért, sokszor megtorolta a megalázó szavakat, mert büszke volt a származására.

Szerette nemzetét: át akart települni Magyarországra. Eladta saját kezével épített otthonát, elhagyta a frigyesfalvi templomot, ahol minden vasárnap imádkozott.

Sokba került az áttelepülés három gyermekkel: számos okmányt kellett beszerezni, lefordíttatni. Igazolások, utánajárás, kilincselés, izgalom: hónapokig, évekig várni egy-egy ügy elintézésére...

Ősei – akik vérüket ontották a magyar hazáért – biztosan forogtak a sírjukban, hiszen leszármazottjuk sokévi munkával szerzett vagyonának egy részét magyarságának bizonyítására költötte.

Most itt él Magyarországon. A falubeliek szeretik, mert becsületes munkásmester, vallásos, templomjáró. Gyermekai közül a legidősebb egyetemet végzett. A kisebbek zenei pályát választottak. Egyikük jó hangját és tehetségét Isten szolgálatában kántorként kamatoztatja az egyik budapesti római katolikus templomban, és a zeneakadémian tovább képezi magát. Mondhatni, a család révbe ért.

A faluban, ahol laknak, mindenki csak úgy ismeri: „Ukrán” Feri. Kevés olyan embert ismerek, aki magyarabb nála.

HUDÁK RUDOLF

Kárpátaljai szakácskönyv: a lecsó

A nyolcvanas évek derekán posztgraduális képzésen voltam Ukrajnában egy zaporozsjei klinikán szeptember-októberben. Többedmagammal – az országnak, akkor még a Szovjetuniónak színté minden régiójából jöttek kollégák és kolleginák – a klinika kollégiumában voltunk elszállásolva koedukáltan a harmadik emeleten négyhatágas szobákban: jobboldalt a nők, a bal oldalon pedig a férfiak.

A szombatok, mivel nem volt foglalkozás, mosással, henyéléssel, vagy éppen városnézéssel, kisebb-nagyobb túrákkal teltek, ki mivel foglalkozott, de kalákában is múltattuk az időt: sütötünk, főztünk a folyosó végén e célra berendezett konyhában, ahol négy gáztűzhely és ugyanannyi asztal állt rendelkezésünkre. Ez a tevékenység áldásos volt és megtakarításokkal is járt, mert a közeli piacon bőséges volt a felhozatal, az árak barátságosak és így sikerült megszokott, azaz hazai ízeket kreálni bekítendő a tanulási hét közben elfogyasztott sok kása, borscs, káposzta miatt lázongó ízlelőbimbóinkat.

Úgy a harmadik hét szombatján, mikor már személyesen ismertük egymást, közvetlenebb lett a hangulat. Összekovácsolt bennünket a közös gasztronómiai tevékenység, és megengedtünk magunknak némi öncélú elöldezt, baráti kritikát, vagy megjegyzést.

Megfigyeltem, hogy a mellettem szorgoskodó kolleginám – valami salátafélét készített – fél paradicsomokat dobált a kukába.

– Miért dobod ki? – kérdeztem.

– Mert szotyós, gusztustalan – jött a válasz.

– Kár, abból lecsót lehet készíteni – folytattam.

– Az meg mi? – ízlelgette a számára idegen menü nevét.

– Az egy nagyon finom, ősi magyar étel. Sosem hallottál róla?

– Nem, most hallom először, de azt tudom, hogy a magyar konyha világhírű...

Felvillanyozott a válaszával. Ismertetni kezdtem a lecsó receptjét, az elkészítés folyamatát, miközben, mint a mesében, szinte a számon volt az íze a tejfölös, a tojásos, a kolbászos ételnek. Deja vu-érzés fogott el: láttam, amint édesanyám rutinos mozdulatokkal szeleteli a kövér hagymát, a roppanó paprikát, a mosolygó paradicsomot, tűkőrszilánkokká pirítja a hagymaszeleteket a forró olajban, majd hozzáadja a paprika- és paradicsomdarabokat, a csipetnyi sót, a kevés cukrot, miközben keveri-kavarja a masszát, és éreztem, hogy megtelik a konyha semmihez nem hasonlítható illattal.

– Ha akarjátok, és még van nyersanyag, megmutatom, hogyan kell lecsót sütni – mondtam ki a szentenciát az egyre szaporodó hallgatósnak.

Örömmel és nem kis érdeklődéssel fogadták felajánlásomat, percekben belül halomra gyűlt az alapanyag az asztalon.

Nekiláttam és árgus szemek kíséretében kétfazéknyit készítettem: az egyiket tejföllel, a másikat tojással, füstölt kolbásszal megbolondítva.

Az elkészült ételt bevittam a kijelölt szobába, ahol már meg volt terítve, és persze nem hiányzott az „első fogás”, a vodka sem.

Igyekeztem eredményét – hatan voltunk – lát-

ható megelégedéssel fogadták, miközben azon tanakodtak, vajon milyen az íze, fogják-e szeretni, jól lehet-e lakni vele?

Mikor leemeltem a fedőket, egyik-másik kollégám leplezetlen, vagy alig titkolt visszafogott csalódással nézett bele az edényekbe. Igaz, ami igaz, a lecsó külleme nem volt valami bizalomgerjesztő. De a reakció nem szegte kedvemet, hiszen tudtam: amint megkóstolják az ételt, mindjárt derűsebb lesz a hangulat.

Nem tévedtem: az ímmel-ámmal induló kóstolást követően kitarították a fazekakat, cupogtak, nagyokat nevettek, magasztalták a lecsót és engem.

A lakomának egy hiányossága volt – ők mondták –: keveset készítettem! Kérték, hogy legközelebb duplazzam meg az adagot, sőt, viccesen rám parancsoltak, hogy az elkövetkező szombatokon is készítsék lecsót, a nyersanyag-ról és a körítésről gondoskodnak.

Hiába mondtam: megtanítalak titeket, süsések magatok – nem volt foganatja.

Még négy szombaton adtam számot lecsókészítési tudásomról az egyre szaporodó fogyasztóknak.

Elutazásunk utolsó hétvégéjén noteszekkel, tollakkal felszerelve vettem körül a konyhában: mindent feljegyeztek, amire szükség van a lecsó sütéséhez, rögzítették a folyamat menetét, azzal a céllal, hogy otthon majd meglepjék az új étellel hozzátartozóikat.

Már majdnem befejeztem a rögtönzött tanfolyamot, amikor az egyik „tanuló”, arcán jó adag keserűséggel, abbahagyta a jegyzetelést.

– Már csak egy momentum van – fordultam felé – és készen vagyunk, írad, amit még mondok!

– Semmi értelme – mondta –, nálunk ugyanis nincs paprika, nem termesztik, az üzletekben sem kapható... Paradicsomot, meg hagymát szállítanak a boltokba, de paprikát soha... Én is most láttam először. Így hát semmi értelme... Pedig úgy szerettem volna elkészíteni a kislányomnak ezt a finomságot... Lenocsám tízéves...

– Hát hol élsz, hogy ott nem termesztnek, és nem is lehet kapni paprikát? – kérdeztem.

– A Kola-félszigeten... És megnevezte a várost.

...Hazatérve fölíába csomagolva – lesz, ami lesz! – küldtem a címére két kiló paprikát.

Két hét múlva kis csomagot kézbesített a posta, benne egy konzervdoboz és egy levél. A dobozban lecsó volt, a levelet a kollegina kislánya írta:

„Aranyos doktor bácsi! Nagyon köszönjük a paprikát, anyuci elkészítette a lecsót, amire meg tetszett tanítani. Nagyon finom volt, tessék megkóstolni. Nagyon fogom szeretni a magyarokat, mert ilyen finomakat tudnak sütni. Meg is néztem a térképen, hol laknak. Biztos nagyon boldogok ott az emberek. Én is megtanultam, hogyan kell lecsót készíteni. Jövőre délre utazunk a rokonokhoz, ahol lehet paprikát kapni, ott mindennap fogok lecsót sütni, és elmondom nekik, hogy ez egy magyar étel. Biztosan fogják szeretni! Puszi: Lenocska.”

SZÖLLŐSY TIBOR

Példát adott és utat mutatott

Kobulej Emil zongoraművész

Nemrég kaptam egy könyvet a bátyámtól, a Lembergben élő hegedűművész Almássy Gábortól. A könyv a 2004-ben elhunyt Kobulej Emil zeneszerző életét és munkásságát mutatja be. Nagy érdeklődéssel olvastam a barátok, munkatársak és tanítványok megemlékezéseit Kárpátalja egyik legszerényebb és legbecsületesebb zenetudósáról, a zongoraművészről és a csupa nagybetűvel írt PEDAGÓGUSRÓL. Ezt az élményt szeretném megosztani a Kárpátaljai Hírmondó olvasóival. Alkalmam volt személyesen találkozni Brinzej Eliskával, a zeneszerző özvegyével, akia publikáció illusztrálásához rendelkezéseimre bocsátotta az ott közölt fotókat. Szívésségét ezúton is megköszönöm.

Kobulej Emil 1929. július 23-án született Ungváron. Édesapja vasúti mérnök volt, a 30-as években Munkácson és Ungváron dolgozott, majd 1938-ban Pécsre irányították. Itt halt meg felesége, aki négy gyermeket hagyott maga után. A családfőt 1941-ben Budapestre helyezték. Emil itt kezdte el gimnáziumi tanulmányait. Még édesanyja (aki nagyon szerette a zenét) fedezte fel gyermekeiben a zene iránti vonzódást. Emil zongorázni, a bátyja, Vlagyimir pedig hegedülni tanult.

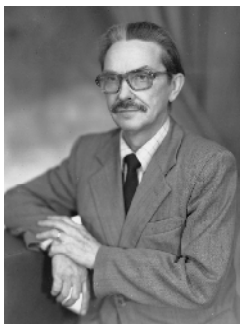

Zongoristaként felejthetetlen koncerteket adott

A háború alatt, Budapest bombázása idején hideg és nedves pincékben húzták meg magukat. A családfő súlyosan megbetegedett, az orvosok a szolvyai gyógyvizkúrát javasolták neki. Így tértek vissza szülőföldjükre, de az édesapa hamarosan meghalt.

A háború után Ungváron megnyílt a zeneművészeti szakközépiskola. Kobulej Emil 1946 tavaszán már az intézmény növendéke. A megélhetési nehézségek miatt a tanulás mellett dolgoznia kellett. Estélyeken, esküvőkön zongorázott, gyerekek korrepetálásával foglalkozott.

1950-től a Lembergi Liszenko Állami Konzervatórium hallgatója, ahol zongora- és elméleti szakon tanult, de fakultatív módon zeneszerzéssel is foglalkozott. Lembergben is önellátási problémákkal küzdött. 1951-től a Lembergi 2. Sz. Zeneiskola koncertmesterként kezdett dolgozni. 1953-ban az ő kezdeményezésére alakult meg Lembergben a város felsőfokú tanintézményeiben tanuló magyar diákok kórusa, amelynek ő lett a karnagya. A főiskolai Diák Tu-

dományos Társaság tagjaként előadásokat tartott, hangversenyeken vett részt.

Kitűnő eredménnyel végezte el az akadémiai zongora- és elméleti szakon. Visszatért Ungvárra, ahol 15 éven át a zeneművészeti szakközépiskolában tanított. Már az első években sikerült megszervezni a zeneelméleti tanszakot. Kobulej Emil zongorát, összhangzattant és zeneelemzést adott elő. Sok tehetséges tanítványa volt, akik ma már jeles zenetörténészek és előadóművészek Ukrajna-szerte és külföldön. Valamennyien továbbviszik azokat az értékeket, amelyeket Kobulej Emil az évek során beléjük plántált: az önállóságot és a szépcérezket, a zene szeretetét és az emberséget. Néhány közülük: Bosicky Nelli, aki most Kanadában kamatoztatja tudását; Tadler József, aki tanára nyomdokain haladva zongora- és elméleti szakon szerzett főiskolai képesítést, és már több mint harminc éve Németországban mint zongoraművész, pedagógus, zeneszerző, énekkarvezető öregbíti a kárpátaljai iskola és tanára hírnevét; Cirikusz Katalin elismert zenetudós, a Lembergi

A boldog család

Liszenko Zeneművészeti Egyetem tanára.

Egyik legtehetségesebb növendéke volt Brinzej Eliska, a lembergi városi zeneiskola egyik vezető tanára, akivel 1958-ban Ungváron házasságot kötött. Brinzej Eliska Kobulej Emilnek mindvégig hűséges párja, társa és ihletője volt. Két gyermekük, Dmitrij és Mária szüleiktől örökölte a tisztességet, a munkaszeretetet és a műveltséget.

Kobulej Emil nem csak pedagógusként tevékenykedett: az 1960-as években kilenc esztendőn át a Kárpátaljai Megyei Filhar-

mónia zenekarának zongoristájaként felejthetetlen koncerteken bűvölte el a közönséget, mint szólista vagy koncertmester. Sok gyönyörű előadást tartottak Boniszlavszky Tibor hegedűművésszel, barátjával és egykori akadémiai évfolyamtársával. Koncertsorozat keretében játszották Bach, Schumann, Rimszkij-Korszakov, Wagner, Rahnayinov és Sosztakovics műveit Ungváron és a megyetöbbségi településén. 1964–1965-ben a Nagybecskői Erdőkombinát Liszorub vokális-hangszeres együttesének vezetője volt.

Zeneszerzéssel Ungváron kezdett foglalkozni. A háromtételű, hegedűre írt szvitje, amelyet Petky Árpád, az Ungvári Zeneművészeti Szakközépiskola tanára a köztársasági előadóművészek Kijevben megtartott versenyén mutatott be, nagy sikert aratott. A csellóra és zongorára írt Scherzo mind dallamában, mind technikailag gazdag lehetőséget nyújt az előadónak. A vonós-négyesre komponált Chorál bensőséges hangulatú, eredeti témát feldolgozó mű. Népdalfeldolgozásait modern elemekkel gazdagította.

Muzsikustársaival, Tadler Józseffel, Zádor Dezsővel és Márton Istvánnal

A Kárpáti Igaz Szó megyei lap Zenei napló című rovatának állományon kívüli tudósítójaként értékes cikkek, hangversenybeszámolók, ismeretterjesztő tanulmányok jelentek meg a tollából.

Kobulej Emil két zenésztársával és elvbarátjával, Zádor Dezsővel és Márton Istvánnal, ungvári működésének 15 éve alatt, Kárpátalja zenei életének lelke, aktív és fáradhatatlan építője volt.

Amikor 1970-ben a Lembergi Zeneművészeti Akadémia rektora felkérte az elméleti tanszak vezetésére, szívesen utazott Lembergbe, ahol a zenei élet érdekes, pezsgő, dinamikus volt. A szíve azonban még gyakran visszahúzta Ungvárra, ahol találkozókön, hangversenyeken vett részt.

A lembergi akadémián elsősorban az oktatásra összpontosított. Energikus és figyelmes ember volt, elismert szaktekinélty. Állandó kapcsolatban állt egykori tanítványaival, ismerte eredményeiket és gondjaikat, segítette őket tanácsaival. Gyakran látogatott el a Budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémiára és annak pécsi tagozatára, ahol előadásokat tartott. 1974-ben segített megszervezni a lembergi és a magyarországi zeneszerzők kapcsolatfelvételét. A lembergi zeneszerzők műveinek népszerűsítése céljából az akadémia zenekarával a 80-as években több-

Példát adott és utat mutatott

Kobulej Emil zongoraművész

Kobulej Emil feleségével és barátjával,
Almássy Gábor hegedűművésszel

ször utazott Magyarországra, elősegítve a magyar és az ukrán nép zenekultúrájának kölcsönös megismerését. Kobulej Emil a Lembergi Magyarok Kulturális Szövetségének alapító tagja volt, tevékenyen bekapcsolódott a szövetség munkájába.

53 éven keresztül részese volt minden zenei megmozdulásnak, élete végéig tanított. Tanítványainak többsége zenei pályán kamatoztatja tudását. 75 éves korában hunyt el.

TUBA MAGDOLNA
Karcag

Ui.: Az említett könyvben ismert művészek, kollégák és tanítványok elismerő nyilatkozatait olvashatjuk. Ezekből idézek néhányat:

* „Kobulej Emil kiváló muzsikuss, istenáldotta tehetség volt. Zenei tevékenysége egyben életformája is volt, mindenben a zene vezérelte, de élénken érdeklődött az irodalom, a festészet és a többi művészetek iránt. Mindenben a szépet látta.”

(Liszeckij Szepean, a művészettörténet kandidátusa, a Drahomanov Nemzeti Pedagógiai Egyetem professzora.)

* „Kobulej Emilnek volt egy lényeges „hibája”, nem tudott (vagy nem is akart), „karriert csinálni”. Számtalan, magas pozícióban lévő, befutott tanítványa van, de ő árnyékban maradt, tudományos fokozatok, címek és rangok nélkül, noha felkészültsége, sokoldalú tehetsége vetekedett sok professzoréval, doktoréval.”

(Lemisko Mihajlo, a Lembergi Liszenko Nemzeti Zeneakadémia zeneelméleti tanszékének docense.)

* „Tanárként és zenészként tett észrevételei módszertanilag és didaktikailag is megfontoltak voltak. Lenyűgözött az is, hogy nemcsak a zeneművészetben volt jártas, hanem az irodalomban és a filozófiában is. Mindig úgy fogok emlékezni rá, mint pedagógusra és barátára, aki szélesre tárta előttem a zene és általában a művészetek világának kapuját.”

(Tadler József zeneszerző, zongoraművész, karmester, Waldürn, Németország.)

* „Nem szenvedett feltűnési viselkedésgben, nagyzási mániában, nem szomjazta a talmi dicsőséget. Karrierista sem volt. Ezért maradt mindvégig (sajnos!) a konzervatórium vezető tanára, pedig tehetsége, tudása magasabb rangra és címre predesztinálta volna. Nagyon büszke vagyok arra, hogy Kobulej Emil osztályát végeztem! Pedagógiai sikereimért hálás köszönettel tartozom neki, a zeneművészeknek, a Tanárnak!”

(Kravciv Olha teoretikus, tanár, módszerész, USA.)

Alkotóművészek seregszemléje

2011. október 11–18. között ünnepi kiállításorozatát rendeznek Budapesten és Szentendrén a „Magyar Festészet Napja – Kárpát-medence festésze” seregszemle 10. évfordulójának megünneplésére. A rendezvény fővédnöke Tőkés László, az Európai Parlament alelnöke. A programról Kron Zsuzsa kárpátaljai gyökerű festőművészt, a Magyar Festészet Napja Alapítvány kurátorát kérdeztük.

– A Magyar Művészet Napja kapcsán a műpártolók szép kiállításokban gyönyörködhetnek – mondta beszélgetőtársam. – Külön öröm számomra, hogy a meghívott kiállítók között ott vannak földjeim is. Róluk szeretnék szólni bővebben.

A „Doyenek és ifjú tehetségek” című kiállításra Kárpátaljáról a neves Sütő Jánost

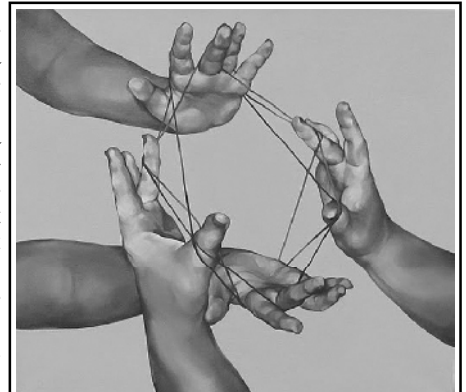
hívták meg, az ifjú tehetségek közül pedig Kulin Ágnes és Györke Géza mutatkozhat be a Magyar Nemzeti Galériában. A kiállítás október 18-án (kedden) 15 órakor nyílik, az alkotásokat november 6-áig lehet megtekinteni.

Az Újbudai program keretében Szimpóziumra is sor kerül (helyszín a Gellért szálló Forrás terme, időpont október 14., 11–13 óra között), amelyen földink, Matl Péter szobrászművész 15 perces előadást tart „Van-e a magyar festészetnek nemzeti karaktere itthon és a határon túl?” címmel.

A derékhad – Micska Zoltán, Ivancsó András és Kopriva Attila (Munkács), Klisza János, Réti János, Manajlo Viktória

(Ungvár), Kovács Attila (Nagyszőlős) – a Szentendrei Malom Galériában állítja ki munkáit. A Kárpát-medencei és magyarországi festők grandiózus kiállítása lesz ez, határon túli művészekből országonként hét művész szerepel egy-egy képpel. Itt jegyezném meg, hogy Micska Zoltán egy alkotásával részt vesz a Bartók Béla úti print kiállításon is.

A Szent István Bazilikában a

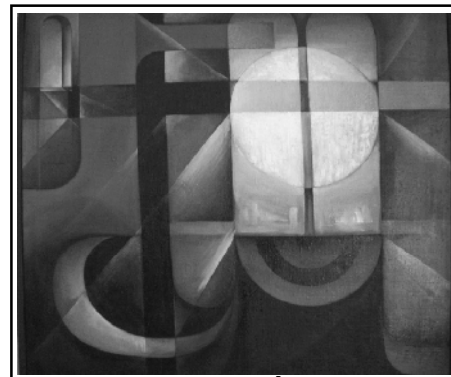
Kulin Ágnes: Fonaljáték

szakrális művészetek kiállítását október 18-án 11 órakor nyitjuk meg, ahová a bíráló bizottság két kiállító kárpátaljai képzőművészt hívott meg Földessy Péter és Danó Miklós személyében.

Végezetül szeretném hangsúlyozni: a Magyar Festészet Napja rendezvénysorozat gondolata Bráda Tibor Munkácsdijas festőművész fejéből pattant ki. Az egy évtizedes évforduló fontos mérőszám az alapítvány történetében: van mire visszatekinteni, van miért előre nézni. Komoly tervek vannak megvalósulóban, amelyeknek kivitelezésébe mostantól bevonhatjuk a Kárpátalján élő művész-társadalmat is. Bővebb információt a www.festeszetenapja.hu honlapon kaphatnak az érdeklődők.

– Köszönöm a tájékoztatást, a művészetek pártolói nevében külön is megköszönöm Kron Zsuzsának, az Alapítvány kurátorának azt az önzetlenséget, amellyel a szülőföldön élő alkotótársak munkáira irányította a szervezők figyelmét.

FÜZESI MAGDA

Danó Miklós: Újraéledés

JÚNIUS

* Június 4-én a Magyar Értelmisségek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) szervezésében a Trianon Emlénap alkalmából koszorúzással egybekötött megemlékezést tartottak az ungvári Kálvária temetőben a mártírhalt Posch Alajos újságíró sírjánál, akit az Ungvárra bevonuló cseh katonák gyilkoltak meg 1919-ben. A publicista életútját Dupka György, a MÉKK elnöke ismertette. Az emléknapon vitéz Kővér György, Ungvár város rendszerváltás utáni első magyar alpolgármestere mondott ünnepi beszédet.

* Június 10-én Monarchia címmel mutatott be kétórás összeállítást az Osztrák–Magyar Monarchia népeinek táncából a budapesti Honvéd együttes Lemberghen. A Lembergi Állami Opera- és Balettszínházban megtartott bemutató volt a zárórendezvénye annak a gazdag kulturális programsorozatnak, amelyet az ungvári magyar főkonzulátus szervezett. Ukrajnában abból az alkalomból, hogy a 2011-es esztendő első felében Magyarország töltötte be az Európai Unió soros elnöki tisztségét. Az előadást a magyar kormány nevében Vinnai Győző, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye kormány megbízottja nyitotta meg. A két részből álló műsor a Liszt-év jegyében, a nagy magyar zeneszerző Koronázási miséjével indult, amelyet a monarchia népeinek táncai követtek. A második részben az előadás olyan híres magyar képzőművészeti alkotások koreografált bemutatásával folytatódott és jutott el a végki-fejletig, mint Munkácsy Mihály Siralomháza, Szinyei Merse Pál Majálisa és Csontházy Kosztka Tivadar Magányos cédrusa. A teltház előtt színre vitt táncokat a lemergi közönség nagy tetszéssel fogadta, amelyet a fergeteges előadás közben sokszor felhangzó taps is jelzett. A bemutató végén a nézők háromszor tapsolták vissza a budapesti művészeket. Zsuráfszki Zoltán, a Honvéd együttes művészeti vezetője azt is elmondta, hogy a tervek szerint a műsort a közönség Ungváron, a Kárpátaljai Megyei Zenei Drámai Színházban is megtekintheti valamikor az ősz folyamán.

* Garanyi József festőművész születésének 90. évfordulója alkalmából szülőfalujában, Bányában kiállítást szerveztek. A Kovács

László műgyűjtő, kiállítás-szervező magántulajdonában levő 26 alkotás átfogóan mutatja be Garanyi József festészetét. A tárlaton, amelyre a helyi középiskola dísztermében került sor, különböző technikával és témában készült képeket láthatnak az érdeklődők. A művész életútját Bagu Géza tanár ismertette, az alkotásokról Kovács László beszélt.

* Június 15-én az Európa Parlament brüsszeli székházában nagyszabású kiállítás megnyitójára került sor Surján László néppárti európai parlamenti (EP) képviselő szervezésében. Három olyan neves képzőművész szobrai és érméi voltak láthatók a tárlaton, akik mintegy hídát képeznek a magyarok és a pannon térség más népei között. A korondi származású Józsa Judit terrakotta kisplasztikái, Lebó Ferenc győri éremművész érméi, valamint a Vereckei-emlékművet készítő munkácsi Matl Péter szobrai Szent István azon üzenetét tolmácsolják, miszerint „az egynyelvű és egyszokású ország esendő”, olvasható a kiállítás anyagának ismertetőjében. Olyan személyeket is bemutatott a kiállított anyag, akik közül egyesek idegenből jöttek, de Magyarországon tevékenykedtek, mások magyarnak születtek, de külföldön alkotottak. A bemutatottak közt szerepel például Árpád-házi Szent Erzsébet, Kapisztrán Szent János, Bél Mátyás, Salkaházi Sára, Körösi Csoma Sándor. Üzenetüket a mai európai terminológiával mutatják be az érdeklődőknek. Az ismertető szerint a bemutató célja, hogy ezek a példaképek erősítsék az összetartozás érzését, járuljanak hozzá a közös regionális identitástudat elmélyüléséhez.

* Június 16–19-e között zajlott le a Kárpát-medencei Kisebbségi Magyar Közművelődési Civil Szervezetek Fóruma – XI. Buda-kalászi Találkozó a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus és a Magyar Kollégium Alapítvány szervezésében. A fórum, amelyen 7 ország – Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Magyarország, Románia, Szerbia, Szlovákia és Ukrajna – 80 magyar civil szervezetének 76 képviselője vett részt, a háromnapos tanácskozás eredményeként elfogadott egy nyilatkozatot is, amely kimondja, hogy fontosnak tartja többek között a Nemzeti Kulturális Stra-

tégia tervezetét és a hálózatiépítést. Aréztvevők üdvözltek azt a gyakorlatot, hogy a magyar fiatalok szervezett keretek között, iskolai kirándulások során kölcsönösen megismerhessék a magyarság szellemi és épített örökségét, életét. A népességyarapodás kapcsán a fórum úgy véli, hogy a gyermekvállalás elsősorban nem anyagi kérdés, e tekintetben szemléletváltásra van szükség, amelynek kialakításában az értelmiségnek – pedagógus, pap, orvos stb. – megkülönböztetett szerep jut. Azt is fontosnak tartja, hogy a külföldi magyarok ismerjék meg az országuk törvényei által nyújtott jogokat és lehetőségeket, és merjenek élni azokkal. Ismételtén kérte a magyar parlamenttől és a kormánytól az összes anyagi forrás mielőbbi megnyitását, azt, hogy tegyék lehetővé a határon túli civil szervezetek közvetlen pályázását a Nemzeti Civil Alap-programnál. Nyomatékosan kéri továbbá, hogy a pályázatok kiírása és elbírálása kellő időben és külföldi szakemberek bevonásával történjen. A fórum résztvevői szükségesnek tartják az „Álmok álmodói – Világgrázoló magyarok” millenniumi kiállítás felélesztését és a különböző régiókban való bemutatását. A fórum munkájában részt vett többek között Kárpátaljáról Zubánics László, a KMMI elnöke és Szanyi Béla, Ungvidék díszpolgára is.

* Június 18-án a Magyarország soros EU-elnöksége jegyében szervezett kulturális rendezvények kárpátaljai záróakkordjaként a beregszászi szabadtéri színpadon a Ghymes együttes adott fergeteges koncertet. A zenekar első alkalommal szerepelt Kárpátalján. A fellépés előtt Szarka Tamás és Szarka Gyula, a zenekar alapítói sajtótájékoztatót tartottak a Beregszászi Magyar Konzulátuson, amelyen részt vettek a kárpátaljai magyar média képviselői. A beregszászi hangverseny előtt Tóth István főkonzul köszöntötte a jelenlévőket. A koncert programja a közelmúltban megjelent Szikraszemű c. album dalaiból, valamint az elmúlt 15–20 év szerzeményeiből állt össze.

* Június 17–18. A Siker Útja Kft., valamint a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara XVIII. kerületi tagszoporájának közös szervezésében „Mini expo” keretében magyarországi kis- és

középvállalkozók mutatkoztak be Beregszászban az Európa–Magyar Házban. Hegyaljai István, a Siker Útja Kft. ügyvezetője, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara elnökségi tagja, Gajdos István, Beregszász polgármestere, Kincs Gábor megyei képviselő, alpolgármester, Dupka György, a Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központ elnöke, Fodor Zoltán, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának konzulja, Lovas Ilona, a Beregszászi Magyar Konzulátus munkatársa köszöntötte a vendégeket. A kiállításon számos olyan terméket mutattak be, amelyek előállításuk közöttösen is elképzelhető.

* Az ugocsai Aklihegyen hagyományörző tánc- és énekesztívalt bonyolítottak le magyarországi, szlovákiai, romániai és kárpátaljai együttesek részvételével.

* Június 26-án a Beregszászi Művészeti Iskola hangversenytermében jótékonysági operastre került sor Csobolya József (tenor, a Magyar Állami Operaház tagja), valamint Szász Kati (szoprán, az Inter Operett szílistája) közreműködésével. Ugyanilyen előadást rendeztek az ungvári Phantom klubban Dupka Nándor szervezésében.

* Június 30-án Budapesten a Hadik Kávéházban író-olvasó találkozóra került sor, amelyen a Kortárs-esték keretében Vári Fábán László Tábori posta című könyvét mutatták be.

JÚLIUS

* Balatonlellén a világ minden részéből összesereglettek nemzetársaink az I. Magyar Világtalálkozóra, amelynek megrendezésében a Panoráma Világklub, a Magyar Kultúra Alapítvány, a Magyarságszolgálati Alapítvány, a Civil Európa Egyesület, a Balatonlellel Önkormányzat, valamint a külföldi országokban és Magyarországon e célra összeállt különféle szervező bizottságok közreműködtek. A rendezvényen népes kárpátaljai küldöttség is megjelent Babják Zoltán beregszászi társrendező szervezésében.

* ASzolyvai Emlékparkban befejeződtek a nyári felújítási munkálatok. A park, mint emlékhely, bekerült a Kárpátalját felkereső magyarországi és kárpát-medencei turisták programjába is.

* Július 9–12-e között a Liszt-emlékvé alkalmából Eszenyben „Három éjjel, három nap” címmel Égtájak Művészeti

■ Fesztivál zajlott az Eszenyi Miczbán Hagyományörző Társaság és az eszenyi Ritmus néptáncegyüttes szervezésében. A vendégeket Szabó Tibor művészeti vezető köszöntötte. A háromnapos programban az érdeklődők megtekintették Henning János erdélyi fotóművész kiállítását, a Magyar Melódiának, a Kárpátaljai Megyei Filharmónia kamaraegyüttesének estjét. A budapesti Székely Éva és tanítványai közreműködésével népi kismesterségek bemutatójára és tanítására került sor. Az eszenyi kultúrházban a néptáncgálán közreműködött a péterfalvai Kokas Banda, az eszenyi Ritmus és a farnadi Nádas táncegyüttes.

* Július 21–24. Négy napig tartott a péterfalvai Tisza stadionban a VI. Kárpátaljai Könnyűzenei Képzőművészeti és Táncfesztivál, amelynek műsorában külföldi sztárok és helyi tehetségek is bemutatkoztak.

* Július 10–16-a között Kisvárdán a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia jóvoltából továbbképzést tartottak a szórványban tevékenykedő magyar anyanyelvű óvodapedagógusok számára. A 10. alkalommal megrendezett továbbképzésen a MÉKK szervezésében Kárpátaljáról majdnem egy tucat óvodapedagógus vett részt. Atanfolyamon Pomogáts Béla, az Anyanyelvi Konferencia elnöke mondott zárszót.

AUGUSZTUS

* Augusztus 1-jén a viski kultúrházban a Liszt-év jegyében két fiatal előadóművész koncertezett: Czébely Beáta, a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem III. évfolyamos hallgatója és Jörös Andrea, a debreceni Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem magánének szakos diákja Liszt-, Schumann-, Chopin-, Csajkovszkij-, Dvorák-művek előadásával örvendeztette meg a komolyzene kedvelőit.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola épületében Kovács Miklós vezetésével megtartotta első ülését a Bethlen Gábor Alap kisösszegű pályázatainak értékelésére létrehozott tanácsadó testület, amelynek mind a tizenhárom tagja – a „KMKSZ” Jótékonsági Alapítvány kuratóriumának tagjai, a KMPSZ, a Révész Imre Társaság, a KMMI, illetve a történelmi egyházak képviselői – részt

vett az ülésen. A testület megalapította, hogy összesen 79 pályázat érkezett be, és ezek egyikét érvényesnek fogadta el.

* Augusztus 3–5-e között az erdélyi Szársomlyó-hegy lábánál megrendezett hagyományos Ördögkatlan Fesztivál idei díszvendége a Cók-Mók Báb-színház (tagjai Riskó Anikó, Bagu Géza, Béres József) és Hidi Endre nagydobronyi keramikus volt. Négy alkalommal műsort adott a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház társulata, de meghívott vendég volt a Técsői Banda is.

* Augusztus 1–7-e között zajlott a IV. Credo Fesztivál, Népzenei- és Néptánc Tábor a Nagydobronyi Református Liceumban. A résztvevők Ivaskovics József zeneszerző szervezésében betekintést nyertek a hegedű, a brácsa, a nagybőgő, a furulya, a citera, az ének, és a csodálatos csángó zenei világ titkaiba (kaval, sültű, kodoz, dob, ütőgardon) A magas szintű oktatást a kiváló Bartina zenekar (Bonyhád), a Zurgó zenekar (Budapest) és helyi tanárok biztosították. A napi gyakorlati zenei és táncoktatást elméleti képzés egészítette ki.

* Augusztus 8–13-a között Jankovics Mária Alkotótábor működött a GENIUS Jótékonsági Alapítvány szervezésében a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola bázisán. A táborba elsősorban az alkotóművészet, a rajz, a festészet, illetve a kézművesség iránt érdeklődő iskolások jelentek, akikkel a kárpátaljai képzőművészek foglalkoztak.

* A Nagyberegi Református Liceumban népzenei- és néptáncot szervezett a GENIUS Jótékonsági Alapítvány, amelyen a népzene és néptáncot kedvelő fiatalok vettek részt. Közreműködött a péterfalvai Kokas banda.

* Augusztus 10–12-e között több mint kétszáz író részvételével ismét megtartották a Tokaji Író-tábor, amelyen a magyar irodalom életéről és állapotáról tanácskoztak. A Tokaji Ferenc Gimnázium aulájában kerekasztal-beszélgetést rendeztek Szentmártoni János írószövetségi elnök vezetésével. A tanácskozáson részt vett Csordás László, az Együtt című folyóirat olvasószerkesztője is.

* Augusztus 11–14-én „Három ország egy színpadon” cím-

mel rendezvénysorozat zajlott le Beregszászban, Mezőváriban és Eszenyben a helyi Ritmus néptáncegyüttes szervezésében, Szabó Tibor vezetésével. Eszeny község vendégei voltak a Csallóközi Néptáncegyüttes (Dunaszerdahely) és a Szigetköz Táncegyüttes (Darnózszi, Magyarország) küldöttei. Az eszenyi kultúrházban bemutatták a „Magyar Ima: Fohász a magyarságért, táncban, énekben és versekben” című táncprodukciót.

* Augusztus 13-án 50 éves érettségi találkozózt tartottak az egykori Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Középiskola 1961-ben végzett diákjai.

* Augusztus 14-én a Csapi Városháza nagytermében népes közönség előtt adott koncertet Dinnyés József daltulajdonos, zeneszerző, énekes előadóművész.

* Öt napon át Kárpátalján turnézott az Erdélyi Vándorszínház. „A halál és a bohóc” című lidérces komédiájukat Csongor, Bányában, Nagydobronyban és Kisdobronyban adták elő, mindenütt nagy sikerrel.

* Augusztus 15-én Ünneppel címmel nemzetközi kortárs képző- és iparművészeti kiállítást rendeztek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold kiállítótermében.

* Augusztus 15–20-a között a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kölcsey Ferenc Szakkollégiumában Keresztyén Balázs-olvasótábor tartott a GENIUS Jótékonsági Alapítvány.

* Augusztus 15-én megtartották a Kárpátaljai Magyar Ösztöndíj Tanács soron következő ülését a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Győr termében.

* Augusztus 20-án Szent István-napi rendezvényeket, koszorúzási ünnepségeket tartottak a nagyobb kárpátaljai magyarlakta településeken.

Beregszászban, a római katolikus templom előtti téren a BMKSZ és az UMDSZ tartotta meg központi ünnepségét. Az ünnepelőket Pirigyi Béla, a Beregszászi Magyar Kulturális Szövetség elnöke köszöntötte. Zubánics László, az Ukrán Magyar Nemzeti Tanács elnöke, Kókai Krisztina, a Beregszászi Magyar Konzulátus konzulja, Csobolya József történész, valamint Michel Antal beregszászi római

katolikus plébános mondott beszédet. Az ünnepség koszorúzással és a Szózat elénekzésével ért véget.

Szent István-napra emlékeztek Aknaszlatinán, a helyi római katolikus templomban, a KMKSZ szervezésében. Bosák Nándor, a Debrecen–Nyíregyházi Egyházmegye püspöke celebrált szentmisét, Butsy Lajos helyi plébános és Veress József nagybocksói görög katolikus parochus közreműködésével. Megtiszdték jelenlétükkel az ünnepséget többek között Tóth István, a Magyar Köztársaság beregszászi főkonzulja, Fodor Zoltán ungvári magyar konzul, ifj. Sari József, a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezetének elnöke, valamint a Felső-Tisza-vidéki magyarlakta települések küldöttségei. Ünnepi beszédet mondott Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke. A Szent István-napi megemlékezés végén az ungvári Cantus kamara-kórus adott műsort.

Szent István-napi mise és új kenyér szentelés-áldás volt az ősi ungvári várban a MÉKK szervezésében. Szentmisét András atya celebrált. A szervezők nevében Dupka Nándor köszöntötte a megjelenteket. Sáfai Csaba, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának konzulja mondott beszédet. A rendezvényen jelen volt Balogh Dénes konzul is.

A hmelnickiji Szent István Magyar Szervezet tagjai Szikora Attila elnökletével méltatták az államalapítót, és versekkel köszöntötték augusztus 20-át, elénekelték a Himnuszt.

* Dés László „Valahol Európában” című musicaljét mutatták be a beregszászi szabadtéri színpadon. Az ingyenes előadás alatt adományokat gyűjtöttek a Ráti Szent Mihály Gyermekotthon épületeinek befejezésére, a gyermekotthon lakóinak megsegítésére. A darab fővédnökei Dr. Schmitt Pálné Makray Katalin asszony és Majnek Antal püspök atya voltak.

* A Tiszasalamoni református templom kertjében Szent István-szobrot avattak. Dálnoki István magyarországi képzőművész fából faragott műalkotását Hege-düs Ferenc Nógrád megyei, rét-sági vállalkozó adományozta a Tiszasalamoni Református Egyházközösségnek.

D. Gy.

Múltbanéző

Egyik unokatestvéremtől kaptam meg a minap a Kárpátaljai Hirmondó néhány régebbi példányát. A folyóirat 2007 márciusi száma egy beszélgetést közölt Csonka Mártával, Vigváry Mihály lelkész rokonával. A cikk végén Csonka Márta azt mondta, hogy a családi relikviák a rokonság közül már senkit nem érdekelnek, a képeket azért adta közre, hátha valakinek örömet szerezhet velük.

Nos, nekem a cikkkel nagy örömet szereztek, ugyanis én Vigváry Mihály unokája vagyok, és igyekszem ápolni a családi hagyományokat. Nagyapámat ugyan személyesen nem ismertem, de édesapám sokat mesélt róla. Özvegye, nagyanyám itt nyugszik a debreceni temetőben. 11 gyermeket szült, akik közül 6 megérte a felnőtt kort és a legkisebb, István, az édesapám. Ő Nagyberegen született, 1904. december 11-én. Vigváry Mihály Gátról hozott feleséget magának (ha jól tudom, az ottani lelkész leányát), Komáromi Szarka Vilmát.

Érdekes, hogy mi nem y-nal írjuk a nevünket, mert állítólag a beregi bábaasszony elírta, és i-vel került be apám matrikulájába. (Vajon jogosan került az y a nevünkbe, vagy csak olyan felvett divat volt?)

Ha érdekli a szerkesztőséget, bővebben is írnék a családról, a Szabolcs községbeli gyökerekről. Szeretnék még elmenni Nagyberegre, bár jártam ott 1972-ben Laci nagybátyámmal, apámmal és Csaba bátyámmal. A község szépen rendbe hozta nagyapám sírját (érdekesnek találtam a nagyberegi temetőben a kontyos és kalapos fejfákat, illetve a fordított oldalra való temetkezést).

A Vigváry nevet Bence fiam viszi tovább, a bátyám részéről pedig az ő fia, illetve az unokái. (Megjegyzem, a bátyám fiának, a keresztfiamnak a három gyermeke egyben a köztársasági elnöknek, Schmitt Pálnak is unokái).

Tisztelt Főszerkesztő Asszony! Szívesen venném, ha nagyapámról, Nagyberegről írna, mondana bővebben még valamit, hadd adjam én is tovább a gyermekeimnek. Én is szívesen írnék rokonságomról, küldenék képeket a családfámról. Az anyai ágat is keresem, annál is inkább, mert erről a részből Erdélyből származunk. Ezt is nyomozom. Anyai nagyapám a Partiumban, Érkenézen született, de vélhetően Erzsébetvárosból jöttek az ősei.

Öszinte tisztelettel:

VIGVÁRY ZSOLT

P. S.: *Leírom az elérhetőségeimet, hátha vannak olyanok a Kárpátaljai Hirmondó olvasói között, akik adatokkal szolgálhatnak az őseim felkutatásához: 4027 Debrecen, Sétakert u.8. Telefonszám: 52/420465, mobil: 70/7718571.*

A szerkesztőségtől: Öszintén örülünk a Kárpátaljai Hirmondóbank közölt publikációk népszerűségének. Jóleső érzés tudni, hogy olvasóink gyűjtik a lapszámokat, és ismerőseik figyelmét is felhívják egy-egy érdekesebb írásra. Természetesen várjuk Vigváry Zsolt visszaemlékezéseit, akár bizonyíték gyanánt is, hogy a gyökerek eltéphetetlen szállal kötnek bennünket a szülőföldhöz.

In memoriam

Megrendülten értesültünk arról, hogy a közelmúltban több olyan személyiség hunyt el, aki szülőföldünkön, Kárpátalján közéleti tevékenységével öregbítette a magyarság jó hírét, felkarolta a magyar ügyeket. Emléküket megőrizzük.

Dr. Soós Kálmán

2011. július 5-én elhunyt dr. Soós Kálmán, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora.

Dr. Soós Kálmán 1962. június 14-én született Szalókán. 1979-ben érettségizett az Eszényi Középiskolában. Felsőfokú tanulmányait az Ungvári Állami Egyetem történelem szakán végezte. Az egyetem befejezése után 1984-től a Nagydobronyi Középiskolában történelmet tanított.

A Magyar Köztársaság kezdeményezésére és támogatásával megalapított ungvári Hungarológiai Központ létrejöttében is szerepet vállalt. A Hungarológiai Intézetben 1995-ig dolgozott tudományos munkatársként, majd igazgatóhelyettesként. Közben az egyetem magyar szakán Magyarország történelmét oktatta, részt vett a „Magyarország története” című iskolai tankönyv megírásában.

1996-tól a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola (ma a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola) tudományos munkáért felelős főigazgató-helyettese lett, majd 2000 novemberétől ezen intézmény rektoraként tevékenykedett.

Munkásságát több kiténtetéssel ismerték el. 2011-ben megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjét.

Bagu Balázs

Nyolcvanadik éves korában elhunyt Bagu Balázs pedagógiai és helytörténeti szakíró, tankönyvszerző. 1932-ben született Bányában. Az elemi iskolát szülőfalujában végezte, majd a beregszászi gimnáziumban, a bátyúi hétosztályos iskolában tanult. A Munkácsi Tanítóképző elvégzése után 1953-ig Badalon tanított. Az Ungvári Állami Egyetemen 1958-ban szerzett orosz-tanári diplomát, később levelező úton elvégezte a magyar szakot. 1964-től nyugdíjba vonulásáig a Bátyúi Középiskolában tanított magyar nyelvet és irodalmat, szakkört vezetett és vetélkedőket szervezett.

Bagu Balázst Kárpátalja-szerzője jól ismerték módszeresként, közéleti tényezőként. Kutatási területe a magyar nyelv és irodalom, a néprajz, a pedagógia volt. Nevéhez fűződik az 1848-as kárpátaljai emlékhelyek, illetve az 1944-ben elhurcolt személyek felkutatása. 259 publikációja jelent meg belföldi és külföldi kiadványokban. „Bátyúi község földrajzi nevei” című munkájával 1991-ben a magyar országos néprajzi pályázaton V. díjat nyert.

Számos szakmai elismerésben részesült, 2008-ban pedig a Magyar Köztársasági Érdemrend Arany Érdemkeresztjével tüntették ki.

Szalai Borbála

Életének 86. évében ungvári otthonában hosszas betegség után augusztus 7-én elhunyt Szalai Borbálaköltő, gyermekíró, nyugalmozott tankönyvkiadói szerkesztő.

Szalai Borbála, akinek gyermekeknek írt versein nemzedékek nőttek fel vidékünkön, 1926-ban született Ungváron. Szülővárosában érettségizett, szerzett egyetemi diplomát, majd ugyanott 1950-től a Ragyanszka Skola Tankönyvkiadó magyar szerkesztőségében dolgozott, 1960-tól vezető szerkesztőként. Számos olvasókönyv és szöveggyűjtemény összeállítása fűződik a nevéhez.

Versei 1954-től jelentek meg. Az évek során fél tucatnál is több önálló, gyermekeknek írt verses- és meséskönyvet adtak ki. Költeményeit több nyelvre lefordították, s a magyarországi iskolai tankönyvekbe is bekerültek.

Figyelemre méltó fordítói tevékenysége is – klasszikus, valamint kortárs ukrán és orosz írók műveit fordította anyanyelvére.

2007-ben Morzsák címmel kiadták önéletrajzi regényét.

Szalai Borbála tagja volt a Szovjetunió Írószövetségének, majd az Ukrán Írószövetségnek is, munkásságáért Fegyir Potusnyak Irodalmi Díjjal tüntették ki.

Gerzsenyi Tibor

2011. július 6-án elhunyt Gerzsenyi Tibor, aki szűkebb pátriánkban, a Beregvidéken a sportélet szervezőjeként elévülhetetlen érdemeket szerzett. 2001 szeptemberétől élt Csengerben.

1928. február 20-án született Munkácson iparos családban. Iskoláit is itt végezte. 1952-ben fejezte be a munkácsi tanítóképzőt, 1965-ben pedig a Lembergi Állami Egyetem testnevelő karán szerzett diplomát. Kiváló labdarúgó volt, később sakkozóként ért el kimagasló eredményeket.

1946-tól 45 éven át volt pedagógus. Tanári munkája mellett hosszú évekig a beregszászi járási sportegyesület tanácsának elnöke volt. A járási újság sakkszerkesztőjeként, a járási sakkszövetség elnökeként szívügye volt a középiskolai sport, a labdarúgás, az atlétika, a turizmus, a sakkjáték megszerettetése.

Gerzsenyi Tibor kitartó fáradozásainak eredményeként nevezték el a jánosi stadiont Barna Györgyről, a fiatalon elhunyt labdarúgóról. Kezdeményezésére Kalo-csai Géza neves sportolóról Kárpátalján labdarúgótornát neveztek el.

Mindenkiben az embert látta, tekintet nélkül az illető rangjára vagy nemzetiségére. Egész életében a sportszerűséget hirdette.

TEREMTETT VILÁGOK VÁNDORAI

A képzőművészet kedvelői a Kárpátaljai Szövetség idei hagyományos őszi balatonföldvári találkozóján egy Kárpátaljáról elszármazott házaspár, Pálffy Julianna és Pálffy István (Putyu) alkotásaiban gyönyörködhetnek. A kiállítás szeptember 9-én, pénteken nyílt, de megfigyeltem, hogy sok tagtársunk szombaton és vasárnap délelőtt is visszavisszament, hogy lelkében elvigyen valami útravalót a festményeken látott világból.

Bevallom, nem vagyok műkritikus, ezért is hívtam segítségül a hivatásos műbírálók véleményét, amelyeket alább közre is adunk. Sokat elmond az alkotókról a két rövid életrajz is: számos ország kiállítótermeiben csodálhatták meg eddig vendégeink művészetét.

Mint említettem, a három nap folyamán sokan nézegették Pálffy Julianna és Pálffy Putyu festményeit, talán hogy megfejtsek a titkot. Én is azt tettem: próbáltam megérteni, mitől tündökölnek Julianna képei, miért csodálkozom rá a velem szembenező különös nőkre. Engedtessek meg nekem, hogy laikusként az „asszonylelkű” ábrázolásmódot szeressem Pálffy Julianna vásznait. A nivódíjas Pálffy István alkotásait nehezebb megfejteni: látomásos művészete Andersen, a dán meseíró kísérteties világán túl a rejtelmes túlvilágot is elemvetíti.

Gratulálunk a képzőművészeknek, és további sikereket kívánunk. Büszkék vagyunk földijeinkre, köszönjük, hogy egy közös tárlatra elfogadták meghívásunkat.

F. M.

Pálffy Julianna (festőművész, író)

Pálffy Julianna Csapon született, Ungváron végezte művészeti tanulmányait. Festeni Petky Sándortól, rajzolni Berecz Vilmostól, komponálni Duncsák Attilától tanult. 1993 óta tagja a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társaságának.

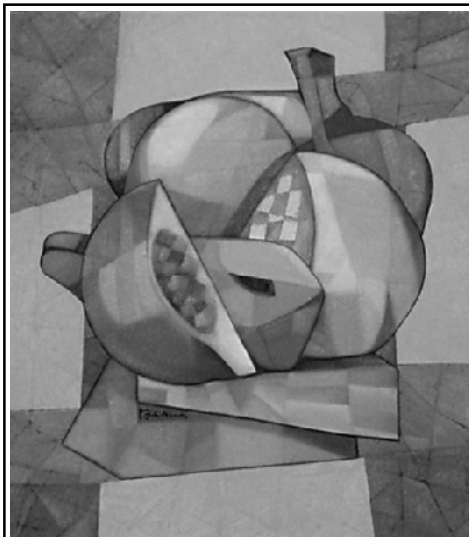
München, Altshausen, Gersfeld, Rosenheim, Bécs, Komárom, Budapest (Derkovits Terem, Mednyánszky Galéria, Karda Galéria, Új-Gastellum Galéria, Aranytíz Atrium Galéria, Stefánia Kulturális Központ, Józsefvárosi Galéria), Pécs, Szeged, Szentendre, Székesfehérvár, Győr, Sopron, Mezőkövesd, Nyíregyháza, Hajdúböszörmény, Szigetszentmiklós, Bicske, Karcag, Tiszadob, Fót, Győrújbarát, Balatonföldvár és Vaja kiállítótermeiben láthatta alkotásait a műértő közönség.

A Mezőkövesdi Nemzetközi Művésztelep, a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep (Hajdúböszörmény), a Vajai Nemzetközi Művésztelep és a Vajai Téli Alkotótábor résztvevője.

Tehetségét dicséri az ungvári katolikus templom freskóinak újrafestése (1988).

Könyvei: Egy kölyökkutya naplója (Móra), A kölyökkutya felnőtt (Móra), Röviden (versek).

1994-től él Magyarországon.

Tökszezon

Pálffy István (Putyu) (Nívódíjas festőművész)

Pálffy István (Putyu) Ungváron született és ugyanitt végezte művészeti tanulmányait. Első tanára Bakonyi Zoltán. Későbbi tanárai: festészet: Petky Sándor, rajz: Berecz Vilmos, komponálás: Duncsák Attila.

Alkotásait München, Rosenheim, Gersfeld, Altshausen, Gemona, Bécs, Révkomárom, Budapest (Csontvári Terem, Arkád Galéria, Csók István Galéria, Derkovits Terem, Mednyánszky Galéria, Aranytíz Művelődési Központ, Atrium Galéria, Közlekedési Múzeum, Hadtörténeti Múzeum, Köröscsarnok, Stefánia Kulturális Központ, Józsefvárosi Galéria), Szentendre, Szeged, Győr, Pécs, Székesfehérvár, Pécsvárad, Marcali, Szigetvár, Mezőkövesd, Nyíregyháza, Vásárosnamény, Sopron, Mátészalka, Balatonlelle, Nagycenk, Hajdúböszörmény, Szigetszentmiklós, Vaja, Fót, Győrújbarát, Karcag, Bicske, Balatonföldvár és Ungvár kiállítótermeiben láthatták az érdeklődők.

A Mezőkövesdi Nemzetközi Művésztelep, a Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep, a Vajai Nemzetközi Művésztelep és a Vajai Téli Alkotótábor résztvevője.

1991–1994-ben alapítója és választott titkára a Kárpátaljai Magyar

Legvidámabb utca vége

Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának. 1993-tól 1995-ig a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társaságának választmányi tagja.

A nevéhez fűződik: 1988-ban az ungvári katolikus templom freskói újrafestése; 1994, Nyíregyháza, Közlekedési Igazgatóság – „Szerelmes Világ” – secco; 2001, Bicske, „Ahol a Hold és Nap találkozik” (180x320 cm), olaj, vászon; 2005, Nyíregyháza, Életfa, térplasztika.

2004-ben Vaján Nívódíjjal tüntették ki.

1994-től Magyarországon él.

Pálffy István (Putyu) festményei megtalálhatók a Magyar Kincstár tulajdonában, magyarországi és külföldi múzeumokban, gyűjteményekben, illetve ausztriai, németországi, USA-beli, kanadai, szlovákiai és ukrainai magángyűjteményekben.

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

PÁLFY JULIANNÁ ÉS PÁLFY ISTVÁN (PUTYU)

Nagymaslis kalapos nő

La Primavera

Az én kis városom

Harmonikus színek, vibráló formák, elragadó témák, hát persze ilyen egy női festő. Aztán egyszer csak igazán megismerjük, belenézünk a szemébe és arcon csap az egész világmindenség. Hiszen a képek csak a fejünkben léteznek, és ha megpróbáljuk őket megragadni, kicsúsznak a kezünkől, és apró darabokra törnek. Tájékoztató a művésznő ezeket a darabokat használja fel, hogy új kompozíciókat alkosson. Számos csendéletén, városi és természeti látképén figyelhetjük meg, milyen érzékenyen reagál a környezetére, nála mechanikus és organikus egy – ember, állat, növény, ház – mind, egy nagy csodálatos konstrukció egyenrangú részei. Ez a kaleidoszkópszerű látásmód talán segít megértenünk nagyon emberközeli mesevilágát.

Pálffy Juli orfikus kubizmusa nem öncélú formalizmus, a különböző megformálások mögött különböző tartalmakat találunk. Gondolataink, álmunk csak a mieink. Itt vannak velünk, látjuk őket, néha rávetülnek erre a kézzelfogható világra, már ha képesek vagyunk odafigyelni. Julianna nagyon is képes, sőt, festményeivel segít nekünk, és észre sem vesszük, hogy átléptünk egy másik világba.

Szabó Lili művészettörténész

Pálffy István (Putyu) a magyar szürrealista festészet markáns képviselője.

Festményeinek bizzar, sokszor groteszk világa hol kulisszaszerűen térben, hol a sík mentén szerveződik. Pálffy emblemikus tömörségű, síkszerű kompozícióit, ahol a szerkezet hangsúlyos szerepet tölt be, nyugodtan nevezhetjük melodikusnak. Műveinek másik csoportján antropomorfizált állatok, mitológiai szörnyek, a gravitációnak fittyet hányó építmények és emberek népesítik be azt az irizáló teret, amit a festő a tudatos alapozás során – színakkordokat teremtvé – hozott létre. Élőlények, tárgyak, eszközök montázsba egy olyan virtuális közegben, amely az érzékeinkben pereg le elvonatkoztatott térben és sűrített időben. Ezeket pedig szimfonikus műveknek jelölhetjük.

Pálffy Putyu képei között úgy érezzük, mintha az emlékek panoptikumában járnánk. Mindenki talál magának csemegézni való részletet, s megérinti a déja vu élménye. Gyerekkorunk meséiből vagy felnőttkori álmaiból elevenedik meg egy-egy részlet vásznain. Pálffy művészete Yves Tanguy, Max Ernst, Miro, Dalí, Picasso, Würtz Ádám, Bomemissza László, CsontváryKosztka Tivadar munkásságával rokonítható, mondhatjuk, reinkarnációja egy olyan képzeletszülte, tudatunk mélyén rejtőző világnak, amely esetleg nyomán válik láthatóvá. S ezzel a szemünk érzékelhető valóságánál sokkal izgalmasabb területekre kalauzol bennünket: a festői kreativitás és tehetség nyit ablakot a végtelenre.

Tarczay Péter szakíró

Zenemágus-Könyv

Éjjeli szerenád

Harmadik megoldás